

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ROČENKA / YEARBOOK 2023

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ
V ČESKÉ REPUBLICCE

ORGANIC FARMING
IN THE CZECH REPUBLIC

**ROČENKA /
YEARBOOK 2023**
**EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ
V ČESKÉ REPUBLICĚ**
**ORGANIC FARMING
IN THE CZECH REPUBLIC**

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

ročenka, v níž právě listujete, je každoročně vydávanou publikací, která shrnuje aktuálně dostupná data o vývoji a stavu ekologického zemědělství a produkci biopotravin v České republice.

Ekologické zemědělství má u nás již více než třicetiletou tradici. V jeho režimu v roce 2023 hospodařila již každá osmá farma (z celkového počtu přibližně 44 tisíc zemědělsky aktivních subjektů). Ke konci roku 2023 hospodařilo ekologicky 5 345 farem na celkové výměře 595 190 hektarů, což představuje 16,8% podíl na celkové zemědělsky obhospodařované půdě. Počet farem narostl meziročně o 5,8 %, tedy o 295 farem. Ačkoliv v ekologickém zemědělství v ČR dlouhodobě dominují trvalé travní porosty, v posledních letech je patrný pozitivní trend nárůstu ploch orné půdy. Ta tvořila ke konci roku 2023 již pětinu celkové výměry ekologicky obhospodařované půdy v Česku, což je zatím nejvyšší dosažený podíl v historii, a registrovali jsme i 969 výrobců biopotravin.

Smyslem ekologického zemědělství je produkce zdravých a kvalitních potravin trvale udržitelným způsobem. Tento systém hospodaření, který je od vidlí po vidličku pevně vymezen legislativou, pracuje s nejmodernějšími vědeckými poznatky ve spojení s osvědčenými tradičními postupy. Patří sem zejména postupy, které zamezují poškozování půdy a vylučují agrochemikálie, přispívají ke zvyšování retence vody v krajině a snižování nákladů na čištění vod, široce podporují biodiverzitu v krajině a zajišťují nadstandardní životní podmínky chovaných zvířat, odpovídající co nejvíce jejich přirozeným potřebám. Výsledkem je pak produkce kvalitních biopotravin bez reziduí agrochemických látek, hormonů nebo léčiv. Tím vším ekologické zemědělství přispívá k důležitému cíli, kterým je zdravý člověk ve zdravé krajině a já jsem velmi vděčný všem zemědělcům, kteří se rozhodli tímto způsobem hospodařit.

Jsem pevně přesvědčen, že tato publikace je cenným zdrojem poznatků a inspirací pro všechny, kteří mají zájem dozvědět se podrobnější informace o aktuálním stavu ekologického zemědělství v České republice.

Marek Výborný
ministr zemědělství

OBSAH / CONTENTS

1.	Současný stav ekologického zemědělství v ČR	6
1.1	Vývoj ekologického zemědělství	6
1.2	Struktura užití půdy v ekologickém zemědělství	8
1.3	Velikostní struktura podniků v ekologickém zemědělství	9
1.4	Vývoj ekologického zemědělství v krajích ČR	10
1.5	Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství	13
2.	Další informace o ekologických farmách	15
2.1	Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2022)	15
2.2	Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2022)	15
2.3	Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách (rok 2022)	17
3.	Struktura produkce na ekologických farmách	19
3.1	Rostlinná výroba a produkce	19
3.2	Živočišná výroba a produkce	23
3.3	Způsoby uplatnění produkce ekologických farem v roce 2022	27
4.	Výroba biopotravin	30
4.1	Počet výrobců biopotravin	30
4.2	Počet faremních zpracovatelů	33
5.	Obchod s biopotravinami	34
5.1	Poptávka po biopotravinách	34
5.2	Způsob distribuce biopotravin	35
5.3	Mezinárodní srovnání	37
6.	Podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin	39
6.1	Vývoj finančních podpor ze strany státu v EZ	39
6.2	Základní dotace na plochu	39
6.3	Další opatření PRV a SP SZP	42
6.4	Národní dotace	43
6.5	Podpora dalších vybraných aktivit	43
6.6	Finanční podpora činnosti NNO v sektoru ekologického zemědělství	44
7.	Kontroly a certifikace	45
7.1	Základní informace o kontrolním systému v ekologickém zemědělství	45
7.2	Základní statistika provedených kontrol v roce 2023	46
7.3	Nejčastější porušení pravidel ekologického zemědělství v roce 2023	46

8.	Věda a výzkum EZ v ČR	47
8.1	Financování výzkumu v ČR	47
8.2	Mezinárodní projekty	50
8.3	Operační skupiny EIP-AGRI – inovace v ekologickém zemědělství	54
8.4	TP Organics – Evropská technologická platforma	54
8.5	ČTPEZ – Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství	54
8.6	Organic Eprints	54
8.7	Organic Farm Knowledge	55
9.	Propagace ekologického zemědělství	56
9.1	Přehled vybraných propagačních akcí	56
10.	Organizace a sdružení působící v sektoru EZ	58
1.	The present state of organic farming in the Czech Republic	64
1.1	The development of organic farming	64
1.2	Pattern of land-use in organic farming	65
1.3	Size of establishment in organic farming	66
1.4	Development of organic farming in regions of the Czech Republic	67
1.5	Number of registered businesses in organic farming	69
2.	Pattern of production on organic farms	71
2.1	Plant production	71
2.2	Livestock production	73
3.	Organic food trade	75
4.	Support for organic farming and organic food production	76
4.1	Development of state support for organic farming	76
4.2	Acreage-based subsidies	76
4.3	Further RDP and CAP Strategic plan measures	78
4.4	National subsidies	78
5.	Organisations and associations involved in the OF sector	80

I. SOUČASNÝ STAV EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ V ČR

Kapitola prezentuje základní statistické údaje o ekologickém zemědělství (EZ) v České republice k 31. 12. 2023. Využity jsou výstupy šetření Ústavu zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI) a údaje z Registru ekologických podnikatelů (REP) vedeného Ministerstvem zemědělství (MZe).

I.1 Vývoj ekologického zemědělství

Ke konci roku 2023 hospodařilo ekologicky 5 345 farem na celkové výměře 595 190 ha, což představuje 16,8% podíl na celkovém zemědělském půdním fondu (ZPF) dle LPIS¹. Přibližně desetina ploch je v současné době zařazena v tzv. přechodném období.

Meziroční srovnání ukazuje oživení vývoje EZ po stagnaci v letech 2019 a 2020. Během roku 2023 počet farem registrovaných v EZ vzrostl o 5,8 % a celková výměra ploch v EZ o 3,4 % (tj. o 295 farem a 19 726 ha). Jedná se o nejvyšší nárůst počtu farem i plochy v EZ od roku 2011. Z celkového počtu přibližně 44 tisíc zemědělsky aktivních subjektů² hospodaří v režimu EZ již každá osmá farma.

Vývoj EZ v ČR je ovlivněn nastavením podmínek opatření EZ v rámci Programu rozvoje venkova během přechodného období Společné zemědělské politiky (SZP) v letech 2021 a 2022, a dále podmínkami opatření EZ v novém Strategickém plánu SZP od roku 2023. V letech 2021 a 2022 nebylo možné uzavřít nový pětiletý závazek kvůli ukončení programového období 2014–2020, ale umožněn byl vstup do opatření EZ prostřednictvím zkrácených ročních závazků. Od roku 2023 je možno vstupovat opět do pětiletých závazků a nově je povolen souběh EZ s konvenčním hospodařením v souladu s evropskou legislativou.

Předpokládá se, že umožnění souběhu usnadní přechod do EZ velkým farmám, typickým pro ČR, díky možnosti vstoupit do EZ jen s určitou částí podniku. Tato skutečnost by tak mohla přispět k naplnění národního cíle dosáhnout 22 % zemědělské půdy obhospodařované ekologicky v ČR do roku 2027 (tj. zhruba 780 tis. ha).

Vývoj počtu farem a ploch v EZ a podílu na celkové zemědělské výměře uvádí Graf 1. Detailní strukturu užití půdy v EZ k 31. 12. 2023 zachycuje Tab. 2.

Tab. 1 Vývoj celkové výměry a počtu farem v ekologickém zemědělství (1990–2023)

Rok	Počet farem hospodařících v EZ	Celková výměra ploch v EZ (ha)	Podíl z celkové výměry ZPF (%)	Meziroční změna počtu farem v EZ (%)	Meziroční změna výměry ploch v EZ (%)
1990	3	480	-	-	-
1995	181	14 982	0,35	-3,2	-5,3
2000	563	165 699	3,86	19,0	49,6
2005	829	254 982	5,98	-0,8	-3,2
2010	3 517	448 202	10,55	30,8	12,5
2015	4 115	494 661	11,74	5,9	0,1
2016	4 243	506 070	12,03	3,1	2,3
2017	4 399	520 032	12,37	3,7	2,8
2018	4 606	538 223	12,80	4,7	3,5
2019*	4 690	540 993	15,22	1,8	n.a.
2020	4 665	543 252	15,28	-0,5	0,4
2021	4 794	558 124	15,71	2,8	2,7
2022	5 050	575 464	16,22	5,3	3,1
2023	5 345	595 190	16,82	5,8	3,4

Pozn.: Údaje o počtu farem a celkové výměře ploch v EZ k 31. 12. 2023 byly exportovány z REP k 8. 2. 2024.

* V roce 2019 není z důvodu úpravy metodiky uvedena meziroční změna výměry ploch v EZ, od tohoto roku jsou započítávány pouze plochy v rámci LPIS.

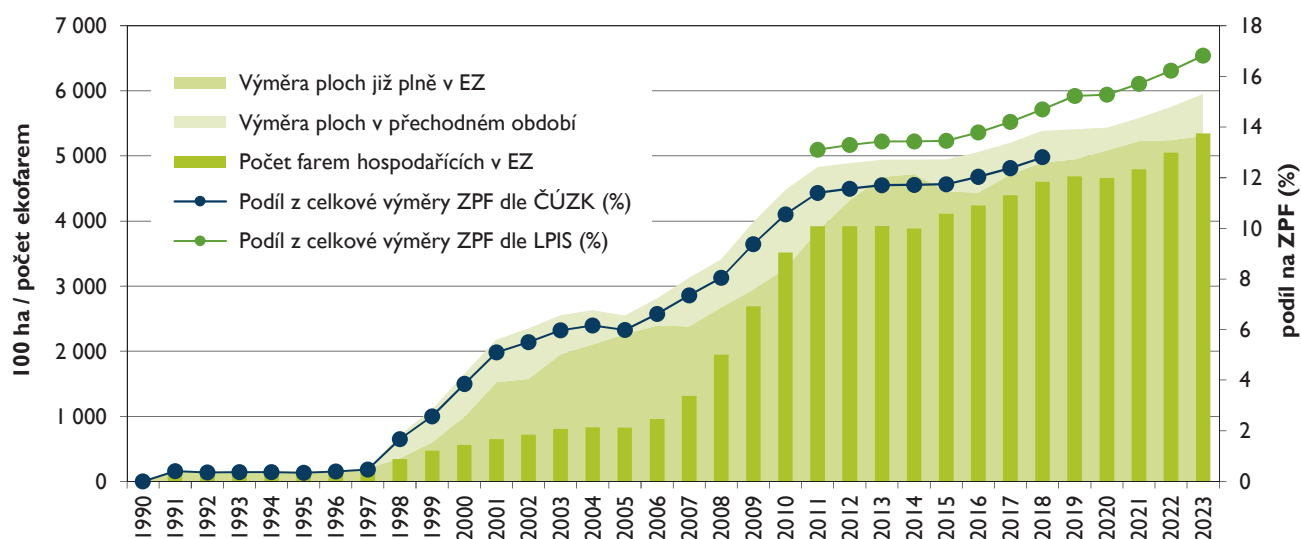
Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracovala ČTPEZ.

¹ Celková výměra půdního fondu v LPIS k 31. 12. 2023 činila 3 539 583 ha.

² Zemědělsky aktivní subjekty vedené v Zemědělském registru ČSÚ.

Graf I Vývoj celkové výměry a počtu farem v EZ a podílu na celkovém ZPF (1990–2023)

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracovala ČTPEZ.

Tab. 2 Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství k 31. 12. 2023

Plochy	Výměra (ha):			Meziroční změna 2023/22	
	přechodné období	plně v EZ	celkem	(%)	(ha)
Výměra ploch v EZ celkem	64 679	530 510	595 190	3,4	19 726
Trvalý travní porost	42 629	425 762	468 391	2,5	11 376
Orná půda	20 990	99 541	120 531	7,7	8 565
z toho: standardní orná půda	18 034	90 796	108 831	3,8	4 010
travní porost	1 742	4 865	6 608	-6,4	-450
úhor	1 213	3 879	5 092	5 715,9**	5 005
Trvalá kultura	958	4 797	5 756	-5,2	-313
z toho: ovocný sad (intenzivní a ostatní)	289	2 658	2 947	-9,5	-311
vinice	478	869	1 347	21,3	236
chmelnice	11	16	27	7,8	2
jiná trvalá kultura (krajinotvorný sad)	180	1 255	1 435	-14,3	-240
Ostatní plocha*	102	409	512	23,6	98

* Ostatní plocha zahrnuje kultury: školka, porost RRD (rychle rostoucí dřeviny), zalesněná půda, jiná kultura, mimoprodukční plochy a rybníky.

** Nárůst výměry ploch úhoru v roce 2023 byl způsoben jednak dobíhajícími závazky v rámci dotačního opatření EZ dle podmínek předchozího PRV, jednak povinným zavedením neprodukčních ploch dle podmínek nařízení vlády č. 73/2023 a 83/2023, přičemž bylo možné vyčlenit neprodukční plochy z kultury R a převést je na kulturu U s podmínkou převodu zpět nejpozději do 2 let.

Zdroj: REP; zpracovala ČTPEZ.

Česká republika patří mezi dvacet zemí světa s největší výměrou půdy v EZ (10. místo v rámci Evropy) a mezi patnáct zemí světa s nejvyšším podílem ploch v EZ na celkové zemědělské půdě (9. místo v rámci Evropy, 7. místo v EU po Rakousku, Estonsku, Švédsku, dále Itálii a nově za Portugalskem a Řec-

kem). Růst EZ je však v řadě zemí, zejména v EU, dynamičtější než v ČR. Dokládá to mimo jiné ztráta 4. místa v podílu půdy v EZ pro ČR v rámci EU z roku 2019. A dále nízký podíl půdy nově zařazené v EZ, tzv. přechodném období, kdy 10% podíl v ČR patří k nejnižším.

I.2 Struktura užití půdy v ekologickém zemědělství

Česká republika patří mezi top země z pohledu podílu EZ na celkové zemědělské půdě, avšak dominantní podíl dlouhodobě zabírají trvalé travní porosty. V roce 2023 tvořily 468 tis. ha a 79 % celkové výměry zařazené v EZ.

Struktura užití půdy v EZ odpovídá zemědělské struktuře oblastí, ve kterých se EZ v ČR rozvíjí, tj. 90 % ekologicky obhospodařovaných ploch se nachází v horských a podhorských méně příznivých oblastech (96 % luk a pastvin a téměř 70 % orné půdy). Současně se zhruba třetina ploch v EZ nachází v některém ze zvláště chráněných území (tzn. cca 45 % zemědělské půdy chráněných území ČR je v ekologickém režimu), kdy přechod na EZ je zde logickou variantou hospodaření. V produkčních oblastech zůstává zastoupení EZ naopak na nízké úrovni.

ČR má v rámci zemí EU nejvýraznější rozdíl mezi strukturou užití půdy v EZ a zemědělství celkem. Patříme k zemím s vy-

sokým zorněním, až 70 % zemědělské půdy tvoří orná půda, travní porosty pokrývají pouhých 28 % a necelá 2 % připadájí na trvalé kultury. Díky EZ, které přispívá k zachování luk a pastvin, se ČR alespoň blíží průměru zornění v EU (okolo 60 %).

Ačkoliv v EZ dominují trvalé travní porosty, v posledních letech je patrný pozitivní trend nárůstu ploch orné půdy. Ke konci roku 2023 tvořila orná půda již pětinu celkové výměry v EZ (120 531 ha), což je zatím nejvyšší dosažený podíl v historii (viz Tab. 4). Trvalé kultury zabírají okolo 1 % plochy v EZ, z toho zhruba 76 % tvoří sady (51 % intenzivní a extenzivní a 25 % krajinnotvorné), 23 % vinice a pod 1 % chmelnice.

Za posledních pět let vzrostla plocha TTP o zhruba 33 tis. ha (8% nárůst plochy, viz Tab. 3). Nejrychleji však roste v posledních letech výměra orné půdy, o téměř 40 tis. ha a 50 % oproti 81 tis. ha v roce 2018 (Graf 2). Výměra trvalých kultur, po stagnaci ploch okolo 6 100 ha v letech 2016–2022, klesla o zhruba 5 % a 350 ha (pokles ploch zaznamenaly sady, naopak plocha vinic vzrostla).

Tab. 3 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství (2000–2023)

Užití půdy	2000	2005	2010	2015	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Orná půda	15 295	20 766	54 717	64 529	71 515	80 939	90 530	93 701	102 800	111 966	120 531
Trvalé travní porosty	149 705	209 956	369 057	407 448	427 717	435 287	443 985	443 262	448 703	457 015	468 391
Trvalé kultury (sady, vinice, chmelnice)	462	820	5 939	6 839	6 205	6 164	6 265	6 070	6 260	6 069	5 756
Ostatní plochy	237	23 440	18 054	15 845	14 595	15 834	214*	218	361	414	512
Celková plocha	165 699	254 982	447 767	494 661	520 032	538 223	540 993	543 252	558 124	575 464	595 190

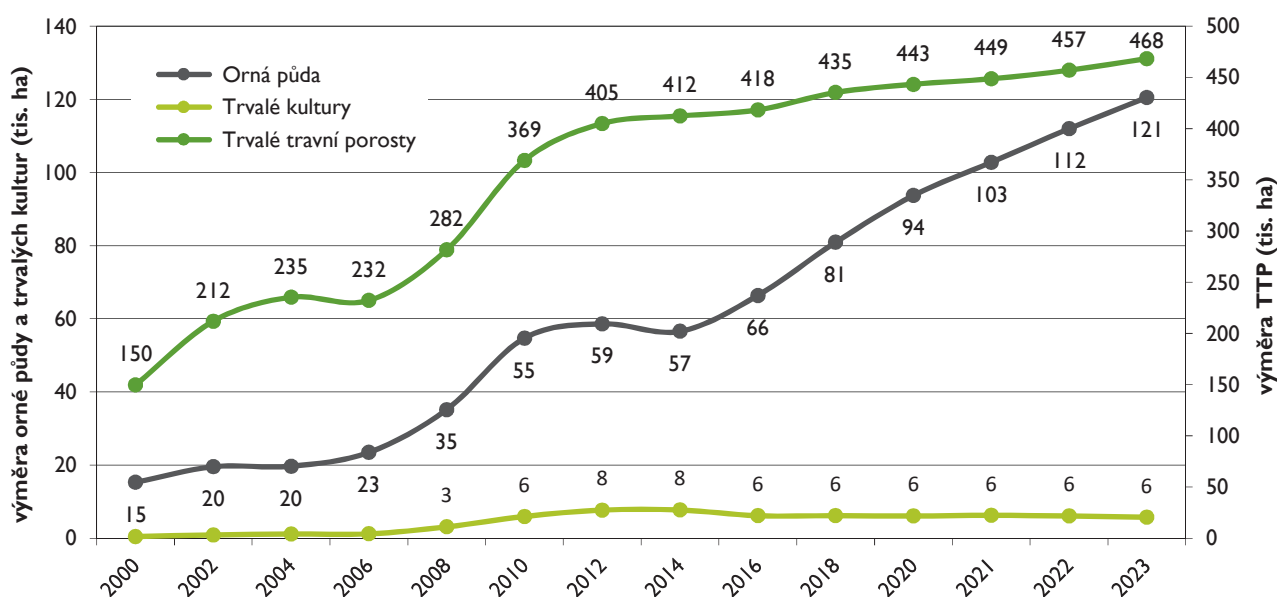
* Z důvodu úpravy metodiky v roce 2019 vznikl značný meziroční úbytek u ostatních ploch. Nejsou již započítávány plochy mimo LPIS, které tvořily převážnou část této kategorie užití půdy.
Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku).

Tab. 4 Procentní srovnání struktury půdního fondu v EZ ve vybraných letech (2000–2023)

Užití půdy	2000	2005	2010	2015	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Orná půda	9,23	8,14	12,22	13,05	13,75	15,04	16,73	17,25	18,42	19,46	20,25
Trvalé travní porosty	90,35	82,34	82,42	82,37	82,25	80,87	82,07	81,59	80,39	79,42	78,70
Trvalé kultury	0,28	0,32	1,33	1,38	1,19	1,15	1,16	1,12	1,12	1,05	0,97
Ostatní plochy	1,14	9,19	4,03	3,20	2,81	2,94	0,04	0,04	0,06	0,07	0,09
Celková plocha	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku).

Graf 2 Vývoj užití zemědělské půdy v EZ (2000–2023)

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracovala ČTPEZ.

1.3 Velikostní struktura podniků v ekologickém zemědělství

Česká republika patří k zemím s největší průměrnou velikostí zemědělských podniků, v konvenčním i ekologickém zemědělství. V rámci EU má největší průměrnou velikost ekofarem dlouhodobě Slovensko (227 ha v roce 2022). ČR se III ha klesla z druhé pozice na čtvrtou za Švédsko a Estonsko (118 ha, resp. 113 ha). Průměr EU je okolo 40 ha. Průměrná velikost konvenční farmy v ČR je zhruba 80 ha (dle Zelené zprávy MZe), resp. 106 ha (dle Integrovaného šetření v zemědělství 2023 ČSÚ), v EU okolo 20 ha.

Z pohledu velikostní struktury podniků je dlouhodobě nejčastější rozloha ekofarem v rozmezí 10 až 50 ha (37% zastoupení na celkovém počtu, viz Tab. 5). Z pohledu výměry je největší podíl půdy obhospodařován ekofarmami o velikosti od 100 do 500 ha. Tato kategorie také každo-

ročně zvyšuje svůj podíl (42 % v roce 2023) a vystřídala do roku 2010 vedoucí kategorii 500 až 1 000 ha. V kategorii od 100 do 500 ha došlo zároveň k největšímu meziročnímu navýšení ploch (o 23 228 ha). Největší úbytek ploch byl zaznamenán u kategorie 500 až 1 000 ha (o 9 293 ha). Za posledních deset let vykazuje nejrychlejší nárůst počtu farem i plochy v EZ kategorie ekofarem s výměrou 50 až 100 ha.

Z tabulky níže dále vyplývá, že téměř 80 % ploch v EZ obhospodařují farmy nad 100 ha (27 % farem), resp. ty největší farmy nad 500 ha (4,5 % farem) obhospodařují 36 % ploch v EZ. Lze tedy stále tvrdit, že v EZ převažují velké zemědělské podniky s převahou travních porostů, avšak každoročně podíl největších farem na výměře klesá (např. v roce 2005 až polovina ekofarem měla výměru nad 100 ha a obhospodařovaly téměř veškerou plochu v EZ, resp. až pětina ekofarem měla výměru nad 500 ha a obhospodařovaly zhruba 70 % ploch v EZ).

Tab. 5 Velikostní struktura ekofarek v letech 2022 a 2023

Velikostní skupiny farek dle výměry (ha)	2022				2023				Meziroční změna 2023/22	
	Počet		Plocha		Počet		Plocha		Počet	Plocha
	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(%)	(%)
0 až <5	434	8,6	997	0,2	515	9,6	1 107	0,2	18,7	11,0
5 až <10	395	7,8	3 005	0,5	390	7,3	2 933	0,5	-1,3	-2,4
10 až <50	1 945	38,5	52 550	9,1	1 988	37,2	53 524	9,0	2,2	1,9
50 až <100	979	19,4	70 124	12,2	992	18,6	71 356	12,0	1,3	1,8
100 až <500	1 043	20,7	228 226	39,7	1 218	22,8	251 454	42,2	16,8	10,2
500 až <1 000	196	3,9	135 482	23,5	183	3,4	126 189	21,2	-6,6	-6,9
1 000 až <2 000	56	1,1	75 470	13,1	57	1,1	78 935	13,3	1,8	4,6
2 000 a více	2	0,0	9 610	1,7	2	0,0	9 690	1,6	0,0	0,8
Celkem	5 050	100	575 464	100	5 345	100	595 190	100	5,8	3,4

Zdroj: REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI.

Ze zastoupení orné půdy (OP), trvalých travních porostů (TTP) a trvalých kultur (TK) na ekofarmách vychází, že nejčastěji jsou plochy OP obhospodařovány v rozloze do 5 ha a dále pak v rozmezí 10–50 ha. Podobně tomu je u TK, kde většina farek (76 %) hospodařila na ploše do 5 ha. U TTP dominovala rozloha 10–50 ha (39 % ekofarek) následovaná rozlohou 100–500 ha (20 %). Z pohledu výměry bylo nejvíce OP obhospodařováno v kategorii 100–500 ha (40 %) a v kategorii 500–1 000 ha (17 %), u TTP v kategoriích 100–500 ha a 500–1 000 ha (dohromady 64 % ploch) a u TK v kategorii 10–50 ha (více než 46 % ploch).

I.4 Vývoj ekologického zemědělství v krajích ČR

Zastoupení EZ v jednotlivých krajích není rovnoměrné. Největší plochy ekologicky obhospodařované půdy jsou v pohraničních hornatých okresech Jihočeského, Plzeňského, Moravskoslezského, Karlovarského a Ústeckého kraje (viz Graf 3). V těchto pěti krajích se nachází téměř 60 % ploch v EZ (viz Graf 4) a dva z nich vedou dlouhodobě s největší průměrnou velikostí ekofarek (218 ha v kraji Karlovarském a 145 ha v kraji Ústeckém).

V počtu ekologických farek vede dlouhodobě kraj Jihočeský (789 ekofarek) následovaný stejně jako v předchozím roce krajem Plzeňským a Moravskoslezským (viz Graf 5). Více než 400 ekofarek se nachází dále v kraji Středočeském, Vysočina a Zlínském.

V meziročním srovnání počty ekologických farek vzrostly napříč všemi krajemi. K nejvyššímu absolutnímu nárůstu došlo v Jihočeském kraji (o 57 farek), dále v Plzeňském a Středo-

českém kraji (o 46, resp. 44 farek). Stejně tak ve většině krajů došlo k nárůstu ploch v EZ, s výjimkou Olomouckého kraje a hl. m. Prahy. Největší absolutní nárůst o 8 650 ha byl zaznamenán v kraji Plzeňském. Regionální rozmístění ekofarek a ekologicky obhospodařovaných ploch v jednotlivých krajích ČR je uvedeno v Tab. 6.

Z pohledu podílu ploch v EZ na celkové zemědělské půdě byl v roce 2023 celorepublikový průměr (16,8 %) překročen v osmi krajích, přičemž vysoce nad tímto průměrem s téměř 60 % vedl Karlovarský kraj. Podobně jako v předchozích letech následoval kraj Liberecký, Moravskoslezský, Zlínský, Plzeňský, Ústecký a nově Jihočeský s více než 20% podílem. V produkčních oblastech zůstává zastoupení EZ stále nízké mezi 6 až 7 %.

V rámci jednotlivých kategorií užití půdy (orná půda, travní porosty a trvalé kultury) dominoval opět Karlovarský kraj, kde se v ekologickém režimu nacházelo 20 % ploch orné půdy a 80 % ploch TTP. Hranici 60 % ploch TTP v ekologickém režimu dosáhly dále kraje Ústecký, Zlínský, Olomoucký a nově Moravskoslezský (viz Tab. 7). Největší podíl trvalých kultur v EZ na jejich celkové výměře měl kraj Vysočina a kraj Moravskoslezský (téměř 50 %). Z pohledu absolutních hodnot se největší rozloha ekologicky obhospodařované orné půdy nacházela v kraji Plzeňském (22 602 ha) a Jihomoravském (18 133 ha), plocha TTP v kraji Jihočeském (80 553 ha) a u trvalých kultur dominoval kraj Jihomoravský (1 996 ha), kde se nachází většina ploch ekovinic.

V ekologickém režimu bylo k 31. 12. 2023 zařazeno 48 % ploch luk a pastvin, téměř 5 % výměry orné půdy a 15 % ploch trvalých kultur (resp. 26 % sadů, 9 % vinic a 0,5 % chmelnic).

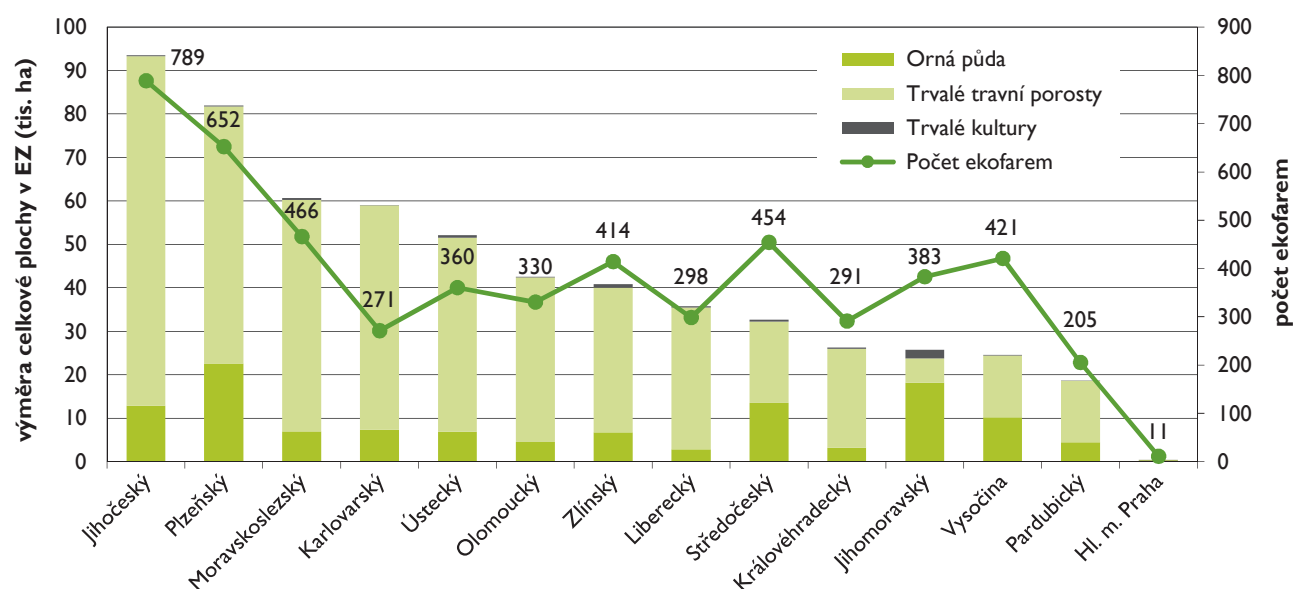
Tab. 6 Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2023

Kraj*	Počet ekofarem	Výměra celkové plochy v EZ		Z toho v přechodném období		Průměrná výměra ekofarmy (ha)
		(ha)	(%)	(ha)	(%)	
Jihočeský	789	93 594	15,7	9 420	10,1	119
Plzeňský	652	81 969	13,8	13 714	16,7	126
Moravskoslezský	466	60 688	10,2	3 119	5,1	130
Karlovarský	271	59 033	9,9	3 261	5,5	218
Ústecký	360	52 222	8,8	5 868	11,2	145
Olomoucký	330	42 554	7,1	2 504	5,9	129
Zlínský	414	40 944	6,9	3 359	8,2	99
Liberecký	298	35 769	6,0	2 540	7,1	120
Středočeský	454	32 804	5,5	8 702	26,5	72
Královéhradecký	291	26 240	4,4	2 289	8,7	90
Jihomoravský	383	25 767	4,3	3 907	15,2	67
Vysočina	421	24 576	4,1	3 901	15,9	58
Pardubický	205	18 674	3,1	2 023	10,8	91
Hl. m. Praha	11	355	0,1	72	20,4	32
Celkem	5 345	595 190	100,0	64 679	10,9	111

* Kraje jsou v tabulce seřazeny dle výměry celkové plochy v EZ. Farmy jsou ke kraji přiřazeny dle nejvyšší výměry zaznamenané v REP – pokud hospodaří farma na zemědělské půdě ve více krajích, je přiřazena ke kraji, kde se nachází nejvíce obhospodařovaných ploch.

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2023); zpracovala ČTPEZ.

Graf 3 Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2023

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2023); zpracovala ČTPEZ.

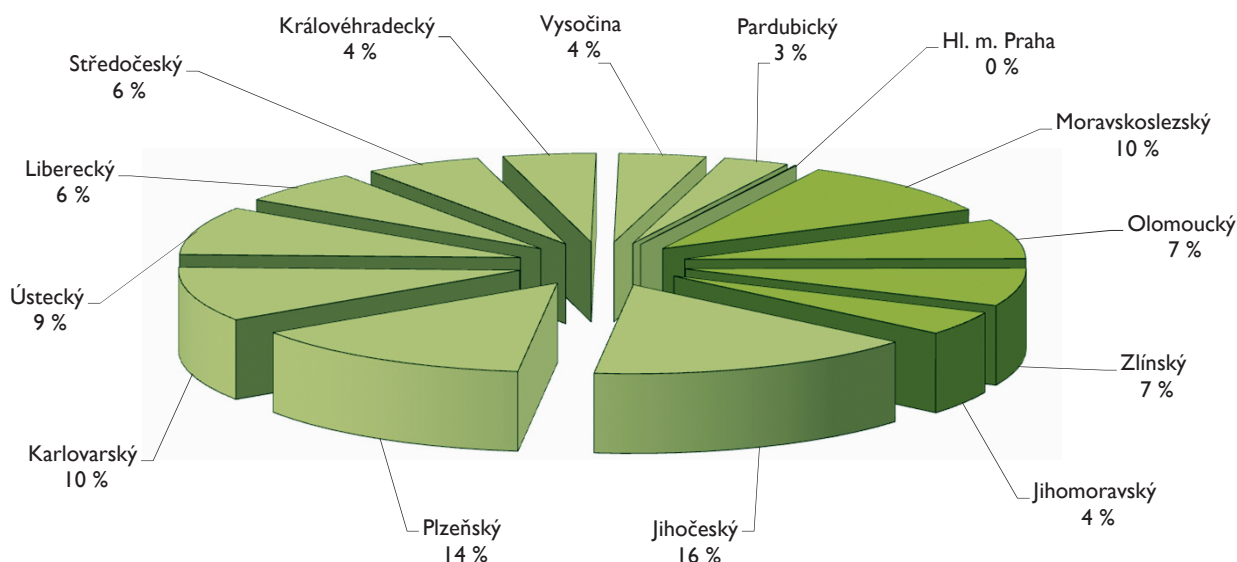
Tab. 7 Zastoupení ploch EZ dle užití půdy na jejich celkové výměře v krajích ČR v roce 2023

Kraj*	Výměra celkové plochy v EZ (ha)	Z toho výměra (ha):			Zemědělská půda ČR dle LPIS (ha)	Podíl EZ na celkové výměře dané kategorie užití půdy v ČR (%)			
		OP	TTP	TK		z. p. celkem	OP	TTP	TK
Karlovarský	59 033	7 361	51 549	38	100 837	58,5	20,1	80,8	22,7
Liberecký	35 769	2 820	32 606	281	101 925	35,1	7,2	53,1	26,9
Moravskoslezský	60 688	6 958	53 277	431	215 067	28,2	5,5	60,8	49,0
Zlínský	40 944	6 759	33 230	874	147 527	27,8	7,4	62,6	34,4
Plzeňský	81 969	22 602	59 129	211	327 972	25,0	10,9	50,1	34,1
Ústecký	52 222	6 909	44 662	595	221 964	23,5	4,5	70,6	12,8
Jihočeský	93 594	12 800	80 553	218	426 612	21,9	5,1	46,5	21,4
Olomoucký	42 554	4 504	37 850	183	242 993	17,5	2,5	62,4	9,4
Královéhradecký	26 240	3 179	22 826	231	235 269	11,2	1,9	35,0	12,8
Pardubický	18 674	4 468	14 093	95	231 569	8,1	2,5	26,7	19,6
Jihomoravský	25 767	18 133	5 627	1 996	362 078	7,1	5,6	25,2	11,3
Vysočina	24 576	10 255	14 189	123	359 579	6,8	3,7	18,2	48,3
Středočeský	32 804	13 455	18 785	471	555 399	5,9	2,8	27,0	10,2
Hl. m. Praha	355	327	17	11	10 793	3,3	3,2	2,8	25,6
Celkem	595 190	120 531	468 391	5 756	3 539 583	16,8	4,8	48,3	15,3

* Kraje jsou seřazeny dle podílu EZ na celkové zemědělské půdě ČR evidované v LPIS.

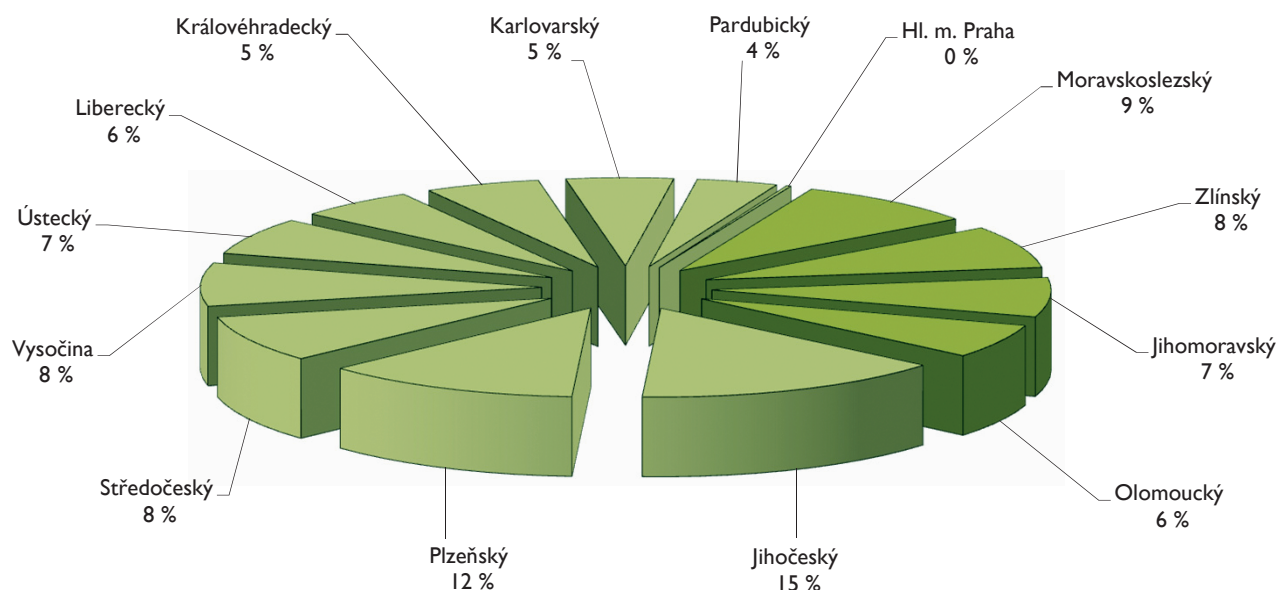
Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2023), data LPIS (MZE); zpracovala ČTPEZ.

Graf 4 Podíl krajů na celkové výměře v EZ v roce 2023

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2023); zpracovala ČTPEZ.

Graf 5 Podíl krajů na celkovém počtu farem v EZ v roce 2023

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2023); zpracovala ČTPEZ.

1.5 Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství

Dle zákona o EZ³ musí každý zájemce, který hodlá podnikat v ekologickém zemědělství, podat žádost o registraci na MZe. Registrace rozlišuje následující kategorie subjektů: zemědělec, výrobce potravin, obchodník, dovozce ze třetích zemí (tj. zemí mimo EU), vývozce do třetích zemí, výrobce nebo dodavatel krmiv, výrobce nebo dodavatel osiv/sadby, včelař, chovatel ryb, pěstitel hub, sběrač volně rostoucích rostlin a příp. subjekt registrující se k činnosti ostatní povahy. Zájemce se může zaregistrovat současně do více kategorií.

Ke konci roku 2023 bylo v EZ registrováno celkem 6 567 subjektů⁴, což představuje nárůst o 270 subjektů (o 4,3 %). Další nárůst subjektů vstupujících do EZ je očekáván od roku 2024 s ohledem na nové podmínky podpor.

K 31. 12. 2023 bylo v EZ registrováno 5 345 ekofarem, z nichž 442 (8,3 %) bylo registrováno zároveň jako výrobce biopotravin⁵ a 184 ekofarem mělo registraci současně na distribuci biopotravin. Celkový počet ekologických zemědělců meziročně vzrostl o 5,8 % (295 subjektů), během roku 2023 ukončilo svoji činnost 298 ekologických zemědělců, naopak 593 subjektů se nově registrovalo.

Jako výrobce biopotravin bylo ke konci roku 2023 registrováno 969 subjektů (viz Tab. 8). Meziročně se jedná o 2% pokles a první snížení počtu výrobců v historii. Zhruba 36 % výrobců tvořili faremní zpracovatelé realizující výrobu biopotravin přímo na farmě, často pak s prodejem ze dvora. Počet faremních zpracovatelů každým rokem narůstá, přesto se zpracování bioproduktů přímo na farmě věnuje jen okolo 6 % ekofarem.

Druhou významnou kategorií pro rozvoj trhu s biopotravinami jsou distributoři, neboli subjekty uvádějící biopotraviny nebo bioprodukty do oběhu včetně vývozu a dovozu bez jakéhokoli dalšího zpracování. Počet registrovaných distributorů také mírně klesl na 1 175 subjektů (1% pokles). Poprvé klesl také počet registrovaných dovozců (8% pokles) na 340 subjektů a v podobném tempu klesl i počet vývozců na 159 subjektů.

Na trhu s biopotravinami působí velký počet subjektů realizujících maloobchodní prodej, ty se však dle zákona o EZ nemusí registrovat, pokud pouze prodávají zabalené biopotraviny ve spotřebitelském balení a neskladují je jinde než v přímé souvislosti s místem prodeje. Naopak se jako obchodník musí registrovat velkoobchody, e-shopy a podobné platformy, jelikož realizují skladování mimo místo prodeje konečnému spotřebiteli a realizují prodej různým odběratelům nejen konečnému spotřebiteli.

³ Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ Subjekt je započítán pouze 1x na základě IČ nebo rodného čísla.

⁵ Jelikož ne každá ekofarma registrovaná zároveň jako výrobce realizuje zpracování vlastních bioproduktů nebo provozuje výrobu biopotravin v místě farmy, je počet faremních zpracovatelů nižší.

Tab. 8 Počet registrovaných subjektů v EZ k 31. 12. 2022 a 2023

Typ ekologického podnikatele	Počet subjektů		Meziroční změna 2023/22	
	2022	2023	(abs.)	(%)
Ekologičtí zemědělci	5 050	5 345	295	5,8
Výrobci biopotravin	990	969	-21	-2,1
Distributoři bioproduktů a biopotravin	1 187	1 175	-12	-1,0
Výrobci krmiv	77	73	-4	-5,2
Výrobci osiv	85	95	10	11,8
Ekologičtí včelaři	9	8	-1	-11,1
Z toho dále:				
Dovozci biopotravin ze 3. zemí	370	340	-30	-8,1
Vývozci biopotravin do 3. zemí	175	159	-16	-9,1
Faremní zpracovatelé*	336	350	14	4,2

Pozn.: Údaje o počtech subjektů registrovaných v EZ k 31. 12. 2023 byly exportovány z REP k 8. 2. 2024.

* Počet subjektů v kategorii Faremní zpracovatelé se liší od údajů REPU, kde údaj není pravidelně aktualizován.

Zdroj: REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracovala ČTPEZ.

2. DALŠÍ INFORMACE O EKOLOGICKÝCH FARMÁCH

Mimo základní údaje o EZ jsou k dispozici další výstupy z šetření ÚZEI. Zjišťovány jsou informace týkající se ekonomické životaschopnosti ekofarem prostřednictvím dotazu na realizovaný hospodářský výsledek, stanovení potřeby lidské práce prostřednictvím dotazu na počet pracovníků na ekofarmě a přehled o přímém prodeji z ekofarem.

2.1 Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2022)

K posouzení ekonomické výkonnosti ekofarem je sledován vývoj podílu ziskových ekofarem na jejich celkovém počtu. Z šetření ÚZEI vyplývá, že hospodaření za rok 2022 uzavřelo se ziskem 97,9 % ekofarem (tj. 4 572 subjektů z celkových 4 670 farem, které byly v daném roce již v systému EZ a vyplnily dotazník). Záporný výsledek uvedlo 2,1 % ekofarem (tj. 98 subjektů), což je jedna z nejnižších hodnot v historii sledování tohoto údaje.

V rámci ekofarem se záporným HV byly zastoupeny jak farmy malé, tak ty velké, a s různou kombinací hospodaření (viz Tab. 9). Z jednoduché analýzy vyplývá, že ke ztrátovějším podnikům patřily ekofarmy zaměřující se na trvalých kulturách a pak ekofarmy zaměřující se na polní produkci, tj. na hospodaření pouze na orné půdě. Nejnižší podíl ztrátových podniků byl opět u subjektů obhospodařujících ornou půdu společně s trvalými travními porosty.

2.2 Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2022)

Obdobně jako u dotazu na hospodářský výsledek byl počet pracovníků na ekofarmě zjišťován zpětně za rok 2022 u všech respondentů, kteří již hospodařili ekologicky (dotazník vyplnilo 4 670 subjektů).

Dle zjištěných údajů pracovalo v roce 2022 na ekofarmách bez ohledu na počet odpracovaných hodin celkem 9 622 osob, z toho 85 % na plný úvazek, cca 7 % na částečný úvazek a téměř 8 % tvořili sezónní pracovníci. Z tohoto celkového počtu pracovníků tvořili rodinní členové téměř 37 % (3 541 osob), z nichž většina pracovala na plný úvazek (84 %), 13 % na částečný úvazek a pouhé 3 % jako sezónní a příležitostní pracovníci (viz Tab. 10).

Meziročně došlo v roce 2022 k mírnému snížení počtu pracovníků (o 637 osob, z toho 297 míst se týkalo rodinných pracovníků). K poklesu došlo zejména u pracovníků na plný úvazek a u pracovníků sezónních.

Celkový počet pracovních sil v roce 2022, v přepočtu na plně zaměstnané (AWU)⁶, činil 8 599 pracovníků, což představuje pokles o 5,5 % oproti roku 2021. Vzhledem ke stagnaci počtu ekofarem došlo k poklesu ukazatele přepočtu pracovníků připadajících na jednu ekofarmu na 1,84 AWU. V rámci ČR se tato hodnota pohybuje okolo 2,9 AWU na zemědělský podnik (dle IŠZ 2023)⁷.

Tab. 9 Podíl ziskových ekofarem dle zaměření produkce v letech 2021 a 2022

Užití půdy	Počet ekofarem	HV kladný	HV záporný	HV neuvedli	Podíl ziskových ekofarem (%)	
					2022	2021
Pouze OP vč. zeleniny	225	216	9	0	96,0	96,7
Pouze TTP	1 996	1 961	35	0	98,2	98,7
Pouze TK	115	109	6	0	94,8	98,4
OP + TTP	1 400	1 378	22	0	98,4	99,2
OP + TK	80	77	3	0	96,3	98,9
TTP + TK	269	260	9	0	96,7	98,3
OP + TTP + TK	280	273	7	0	97,5	97,9
Bez půdy*	305	298	7	0	97,7	92,2
Celkem	4 670	4 572	98	0	97,9	98,6

Pozn.: HV = hospodářský výsledek, OP = orná půda, TTP = trvalé travní porosty, TK = trvalé kultury.

* V kategorii „bez půdy“ jsou subjekty mající půdu mimo LPIS, příp. včelaři, příp. farmy ukončující činnost.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2022 a 2023.

⁶ Pro přepočet na plně zaměstnané (AWU) je použit roční fond pracovní doby ve výši 1 800 hodin.

⁷ ČSÚ: Integrované šetření v zemědělství 2023.

Z pohledu srovnání zaměstnanosti připadá v EZ na 100 ha z. p. 1,5 pracovníka, zatímco v zemědělství celkem 2,7 pracovníka (dle IŠZ 2023). Jinými slovy na jednoho pracovníka v EZ v roce 2022 připadalo v průměru 67 ha, zatímco v zemědělství celkem to bylo 37 ha. Nižší počet pracovníků na 100 ha z. p. v EZ odpovídá struktuře půdního fondu, kdy v EZ dominují velké zemědělské podniky s převahou TTP. Počet pracovníků klesá přímo úměrně s rostoucí výměrou ekofarem (např. u ekofarem s výměrou do 100 ha připadlo v roce 2022 na 1 pracovníka jen 24 ha, u ekofarem s výměrou 100 až 500 ha šlo již o 89 ha a při výměře nad 500 ha

měl 1 pracovník na starost 138 ha). Podobný vliv má typ kultury – nejnižší potřeba pracovníků je u ekofarem s chovem skotu na TTP (téměř 67 ha na 1 pracovníka), nejvyšší u pěstování TK (cca 4 ha na 1 pracovníka). Potřeba nižšího počtu pracovníků v EZ vychází také z nižšího počtu hospodářských zvířat chovaných na ekofarmách.

Je třeba zmínit, že údaje o potřebě pracovníků se mohou měnit také s použitou metodikou. Dle FADN byla potřeba pracovníků v EZ za rok 2022 uvedena ve výši 1,63 AWU na 100 ha zemědělské půdy a 2,34 AWU pro konvenci.

Tab. 10 Počet pracovníků na ekologických farmách v letech 2021 a 2022

Počet pracovníků na ekofarmách	2021		2022		Meziroční změna 2022/21
	Počty	Struktura (%)	Počty	Struktura (%)	
Pracovníci na plný úvazek	8 618	84,0	8 180	85,0	-5,1
z toho rodinných členů	3 134	36,4	2 972	36,3	-5,2
Pracovníci na částečný úvazek	743	7,2	697	7,2	-6,2
z toho rodinných členů	530	71,3	467	67,0	-11,9
Sezónní a příležitostní pracovníci	898	8,8	745	7,7	-17,0
z toho rodinných členů	174	19,4	102	13,7	-41,4
Pracovníci celkem	10 259	100,0	9 622	100,0	-6,2
z toho rodinných členů	3 838	37,4	3 541	36,8	-7,7
Přepočet na AWU¹⁾	9 102	x	8 599	x	-5,5
Počet farem ²⁾	4 716	x	4 670	x	-1,0
AWU/ekofarma	1,93	x	1,84	x	-4,6
AWU/100 ha z. p.	1,63	x	1,49	x	-8,4
100 ha z. p./AWU	61	x	67	x	9,1

¹⁾ AWU = Annual Work Unit = počet pracovníků přepočtených na plný úvazek.

²⁾ Jedná se o farmy, které v roce 2022 již hospodařily ekologicky a vyplnily v roce 2022 dotazník.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2022 a 2023.

2.3 Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách (rok 2022)

Přímý prodej z ekofaremu zahrnuje prodej přímo konečným spotřebitelům. Jedná se zejména o prodej na farmě bez obchodu nebo ve vlastním obchodě zemědělce, prodej v rámci agroturistiky na ekofarmě, prodej bioproduktů na tržnicích nebo prostřednictvím zásilkové služby, donášky nebo přes internet.

Z celkového počtu respondentů odpovídaly na tuto otázku pouze ekofarmy, které již mohly v roce 2022 prodávat alespoň jeden svůj bioprodukt s certifikátem. Šlo celkem o 3 948 ekofaremu, z nichž 182 v dotazníku uvedlo, že prodává své bioprodukty i přímo na farmě (tj. 4,6 %, viz Tab. 11). Pokud vezmeme v úvahu pouze ekofarmy, které v daném roce skutečně realizovaly prodej nějakého svého bioproduktu s certifikátem (tj. 1 355 respondentů), pak zhruba každá osmá farma prodala v roce 2022 alespoň jeden svůj bioprodukt ze dvora (13,4% podíl), což je srovnatelná situace jako v roce 2021.

Podíl prodeje „ze dvora“ je pravděpodobně vyšší, protože zde nejsou zahrnuty farmy, které prodej realizují, ale svoje produkty prodávají bez certifikátu jako běžné konvenční produkty.

K posouzení významu přímého prodeje byl dále zjišťován jeho podíl na celkovém obratu ekofarmy (viz Tab. 12). Z údajů pro rok 2022 je patrné, že pokračuje trend rostoucího významu přímého prodeje na ekonomiku faremu. Klesá počet faremu, u kterým podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy je pod 10 % a naopak narůstá počet faremu, u kterých má přímý prodej a s tím spojené faremní zpracování klíčovou roli.

Z ekofaremu, které realizovaly prodej ze dvora, bylo zhruba 65 % ochotno sdělit také údaje o obratu přímého prodeje. Z údajů vyplývá, že celkem vyrovnaně zhruba pětina faremu realizovala obrat do 100 tis. Kč (17 %), dále obrat v rozpětí 500 tis. Kč až 1 mil. Kč (18 %) a obrat v hodnotě od 1 do 5 mil. Kč (19 %). Ostatních 41 % faremu realizovalo obrat v hodnotě od 100 do 500 tis. Kč a zbylých cca 5 % faremu uvedlo obrat z přímého prodeje nad 5 mil. Kč.

Tab. 11 Počet ekofaremu prodávajících bioprodukty a biopotravin ze dvora (2012–2022)

Položka	2012		2015		2020		2021		2022		Meziroční změna (%)
	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	
Ekofarmy v šetření celkem	3 928	100	4 280	100	4 673	100	4 842	100	4 786	100	-1,2
Ekofarmy s možností prodeje bio	2 808	71,5	2 986	69,8	4 093	87,6	4 148	85,7	3 948	82,5	-4,8
Ekofarmy s realizovaným prodejem bio ze dvora*	75	2,7	97	3,3	160	3,9	178	4,3	182	4,6	2,2

* V tabulce je uveden u ekofaremu s realizovaným prodejem bio ze dvora relativní podíl na počtu ekofaremu, které již mohou prodávat certifikované bioprodukty.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013–2023.

Tab. 12 Podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy (2012–2022)

Rok	Podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy činil			
	<10 %	11–25 %	26–50 %	51 a více %
2012	26 % faremu	33 % faremu	18 % faremu	23 % faremu
2013	25 % faremu	24 % faremu	17 % faremu	34 % faremu
2014	25 % faremu	32 % faremu	18 % faremu	25 % faremu
2015	34 % faremu	19 % faremu	23 % faremu	24 % faremu
2016	26 % faremu	26 % faremu	17 % faremu	32 % faremu
2017	23 % faremu	24 % faremu	22 % faremu	31 % faremu
2018	14 % faremu	21 % faremu	24 % faremu	41 % faremu
2019	11 % faremu	17 % faremu	27 % faremu	45 % faremu
2020	15 % faremu	15 % faremu	20 % faremu	50 % faremu
2021	11 % faremu	18 % faremu	28 % faremu	43 % faremu
2022	10 % faremu	20 % faremu	27 % faremu	43 % faremu

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013–2023.

Z pohledu prodávaných bioproduktů a biopotravín se struktura přímého prodeje ze dvora mírně mění ve prospěch živočišných produktů. Nejvíce ekofarem (72 %) se specializovalo na prodej živočišných bioproduktů, okolo 25 % ekofarem na prodej rostlinných produktů, zhruba 3 % farem nabízelo rostlinnou i živočišnou produkci zároveň. Z živočišných bioproduktů se jednalo zejména o prodej masa a masných výrobků (89 farem) – převážně masa hovězího, dále o prodej mléčných vý-

robků (kravských, kozích, ovčích) včetně sýrů (39 farem), prodej mléka (14 farem) a vajec (3 farem). Z rostlinných bioproduktů dominoval prodej ovoce (např. jablka a švestky) včetně ovoce sušeného a výrobků z něj (22 farem). Významné jsou z pohledu prodeje ze dvora také zpracované léčivé rostliny prodávané zejména ve formě čajů, sirupů a sušených bylinek (8 farem). Prodáváno bylo ze dvora také víno (11 farem) a zelenina (4 farmy), ojediněle pak mouky nebo houby.

3. STRUKTURA PRODUKCE NA EKOLOGICKÝCH FARMÁCH

Kapitola shrnuje údaje o struktuře pěstovaných plodin, počtu chovaných hospodářských zvířat a celkové bioprodukci na českých ekofarmách v roce 2023. Dále zahrnuje údaje o způsobu uplatnění rostlinné a živočišné produkce z předchozího roku, tj. roku 2022. Sběr dat je prováděn ÚZEI ve spolupráci s kontrolními organizacemi od roku 2007, a to z pověření MZe. Údaje jsou zjišťovány v průběhu roku, proto se liší od základních údajů o EZ k 31. 12. 2023.

Od roku 2023 je nově sledována pouze půda plně v režimu EZ, tzn. bez plochy v přechodném období. Z tohoto důvodu je i meziroční srovnání provedeno pouze v rámci ploch již plně v EZ.

3.1 Rostlinná výroba a produkce

Dle ÚZEI šetření, zahrnující data od 4 786 dotazovaných zemědělců, činila výměra půdy v režimu EZ celkem 510 714 ha (514 567 ha v roce 2022). Z toho 17 % zaujímala orná půda (87 867 ha; 84 211 ha v roce 2022); 82 % tvořily trvalé travní porosty (418 595 ha; 425 598 ha v roce 2022) a 1 % připadlo na plochy trvalých kultur (4 252 ha; 4 758 ha v roce 2022), viz Tab. 13.

Hlavními plodinami na orné půdě byly stejně jako v předchozích letech obiloviny a píce (47%, resp. 35% podíl z celkové výměry orné půdy v režimu EZ). **Plocha obilnin v EZ** vzrostla meziročně o 5 % (o 1 996 ha) a produkce bio obilí dosáhla objemu více než 133 tis. tun (nárůst o 14 %). Nejčastěji pěstovanými obilninami zůstávají pšenice a oves, společně zabírají 56 % plochy obilnin v EZ. Třetí nejčastěji pěstovanou obilninou bylo tritikále (12% podíl), cca 10% podíl mají však vyrovnaně také ječmen, žito a špalda. Všechny tyto hlavní obilniny zaznamenaly meziroční nárůst ploch i produkce, s výjimkou špaldy (pokles na polovinu ploch a produkce roku 2022).

Plocha pícnin v EZ opět meziročně mírně klesla na 30 760 ha (o 6 %). V rámci pícnin v EZ dominují víceleté pícniny, jako jsou jetelotrávy, dočasné travní porosty nebo vojtěška (88% podíl). V konvenčním zemědělství naopak převládají s 56% podílem jednoleté pícniny, zejména kukuřice na siláž (ta je čtvrtou nejčastěji pěstovanou plodinou na orné půdě po pšenici, řepce a ječmeni, s 223 tis. ha v roce 2023). Celkově je výměra pícnin na orné půdě v EZ více než dvojnásobná oproti konvenci a zastoupení víceletých pícnin je 3,5krát vyšší.

Každoročně narůstá **plocha i produkce luskovin na zrno**, v režimu EZ o 340 ha na 5 652 ha (o 6 %) a produkci 10 372 tun (o 12 %). V rámci luskovin dominuje trvale pěstování hrachu (47 %) a dále pelušky (18 %), cca 10% podíl na výměře drží pak bob a lupina. Meziročně vzrostla plocha v rámci luskovin na zrno u všech zmíněných druhů, s výjimkou sóji. Luskoviny jsou nepostradatelnou plodinou v osevním postupu pro udržení kvality orné půdy a dále zdrojem bílkovin pro hospodářská zvířata.

Plocha technických plodin v EZ meziročně vzrostla o 4 % (181 ha) a dosáhla výměry 4 600 ha. Hlavní vliv měl nárůst ploch LAKR (léčivých, aromatických a kořeninových rostlin) o 11 % (197 ha) na 2 008 ha, plocha olejnin stagnovala okolo 2 500 ha. V rámci olejnin byla nejčastěji pěstována hořčice (50 % plochy), slunečnice (23 %) a tykev olejná (12 %), přičemž výměra slunečnice stagnovala, výměra hořčice vzrostla o 68 % a výměra tykve naopak o 52 % poklesla. V důsledku nižších hektarových výnosů, jak u LAKR, tak u většiny olejnin, klesla celková produkce technických plodin o 12 % na 3 618 tun (4 120 tun v roce 2022).

Pěstování **okopanin a zeleniny** zůstává na nízké úrovni (0,5%, resp. 0,3% podíl na výměře orné půdy v EZ). V rámci okopanin se jedná především o pěstování brambor (88 % ploch) a jejich výměra v EZ meziročně vzrostla o 52 % na 366 ha a produkci téměř 5 000 tun. V rámci zeleniny největší podíl ploch zabírá zelenina kořenová a hlízová (78 %) a plodová (15 %). U kořenové zeleniny zaujímala největší podíl ostatní kořenová zelenina (především ředkvičky, ředkev a řepa salátová, 77 %) a mrkev (17 %). U plodové zeleniny převažovala tykev včetně patisonů a cuket (73 % ploch plodové zeleniny). Celková plocha i produkce zeleniny v EZ meziročně spíše stagnovala okolo 275 ha a 1 420 tun.

Výměra **trvalých travních porostů v EZ**, tj. luk a pastvin, zůstává na podobné výměře již několik let (okolo 420 tis. ha). Díky pozvolnému nárůstu hektarového výnosu (4,14 t/ha v roce 2023), narostla produkce na 1,7 mil. tun píce v seně.

Již třetím rokem klesá výměra **trvalých kultur v EZ**, meziročně téměř o 11 % a 506 ha na 4 252 ha. Pokles je způsoben snížením výměry ovocných sadů, a to o téměř 20 % na 2 903 ha z původních 3 613 ha v roce 2022. Výměra vinic naopak vzrostla na 752 ha (o 55 %) a díky současnému navýšení hektarového výnosu se produkce vinných hroznů téměř zdvojnásobila na 3 579 tun. Plocha chmelnic zůstává nadále zanedbatelná a stagnuje okolo 10 ha.

Objem ekologické rostlinné produkce (tj. produkce pouze z ploch již v ekologickém režimu) v roce 2023 dosáhl 2 026 tis. tun, což představuje nárůst o 3 % a 50 tis. tun oproti roku 2022. Z celkové rostlinné produkce tvoří 92 % produkce píce (přepočtená na seno), tj. 1 734 tis. tun sena z TTP a dalších 128 tis. tun sena z pícnin na OP. Produkce pouze z orné půdy činila zhruba 283 tis. tun, z toho 47 % tvořila produkce obilovin (134 tis. tun) a 45 % produkce pícnin na orné půdě (objem v seně). V rámci obilovin dosahuje největší objem produkce, obdobně jako u výměry, pšenice a oves (36% a 21% podíl).

U trvalých kultur vzrostla, přes pokles výměry sadů, celková produkce o 11 % na 9 085 tun. Z tohoto množství připadá 60 % na ovocné sady a 39 % na vinice. V rámci ovocných sadů dosáhly největšího objemu produkce jabloně (62% podíl), následovaly švestky (18 %).

Z pohledu podílu hlavních kategorií ekologicky pěstovaných plodin na OP na jejich celkové výměře v ČR dosahují trvale vyššího podílu luskoviny na zrno (11 %) a píceiny na OP (7 %), viz Tab. 14. Podíl ploch obilovin v EZ na jejich celkové výměře v ČR dosahuje 3 %. Z obilovin byl nejvyšší podíl zaznamenán stejně jako v předchozích letech u ovsa (21 %), žita (15 %) a tritikále (11 %). V rámci technických plodin dosahují významného zastoupení v EZ také léčivé, aromatické a kořeninové rostliny s podílem 32 % na jejich celkové ploše v ČR.

Luskoviny na zrno drží také prvenství v podílu bioprodukce na jejich celkové produkci v ČR s 9% podílem, následují pícniny s 3% podílem. Produkce obilovin v EZ dosahuje 1,7% podíl na jejich celkové sklizni, 0,5 % dosáhla zelenina a 0,9 % brambory. Pokud srovnáme produkci jednotlivých plodin,

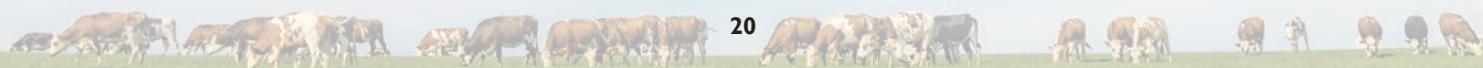
pak vyšší než 5% podíl na jejich celkové sklizni v ČR dosahuje lupina na zrno (49 %), LAKR (18 %), oves (24 %), hořčice, žito a tritikále (8 %).

Z pohledu hektarového výnosu lze shrnout, že výnosy obilovin v EZ se v roce 2023 pohybovaly v rozmezí cca 52–64 % výnosu konvenčního, luskoviny 85 %, brambory 50 %, olejnin 35 % a pícniny 45 % konvenčního výnosu. Srovnání produkce zeleniny je obtížné vzhledem k různorodosti druhů.

Celkově bylo z ploch v ekologickém režimu v roce 2023 vyprodukováno 133 582 tun obilovin, 10 372 tun luskovin na zrno, 5 376 tun okopanin, 2 740 tun olejnin, 792 tun LAKR a 1 420 tun zeleniny. V rámci trvalých kultur bylo sklizeno 3 371 tun jablek, 996 tun švestek, 417 tun hrušek, 269 tun třešní a višní, 162 tun meruněk a 3 579 tun hroznů, viz Tab. 13.

Tab. 13 *Struktura, produkce a výnos plodin na ekofarmách v roce 2023*

Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Ekologický režim	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(t)	(t/ha)
OP celkem	2 009	87 867,48	282 949,45	3,22
Obiloviny pro produkci zrna (včetně osiva) celkem	950	41 685,26	133 581,81	3,20
Z toho: pšenice obecná	575	14 228,71	47 899,40	3,37
špalda	115	3 470,59	11 427,26	3,29
žito	160	3 591,95	10 519,46	2,93
ječmen	295	4 081,63	12 464,75	3,05
oves	454	8 970,90	28 095,00	3,13
tritikále	259	4 807,96	15 256,59	3,17
kukuřice na zrno	34	1 064,30	4 891,55	4,60
pohanka	70	1 183,51	2 216,60	1,87
Luskoviny na zrno celkem	227	5 652,08	10 371,87	1,84
Z toho: hrách	132	2 626,26	4 965,98	1,89
bob	18	659,68	1 323,00	2,01
lupina	21	580,67	893,45	1,54
sója	10	346,45	617,30	1,78
peluška	59	1 042,15	2 082,80	2,00
Okopaniny celkem	243	414,33	5 376,01	12,98
Z toho: brambory	237	365,95	4 989,15	13,63
Technické plodiny celkem	214	4 599,84	3 618,02	0,79
Olejnin	115	2 505,55	2 740,10	1,09
Z toho: slunečnice	18	586,93	1 043,12	1,78
řepka a řepice	6	56,02	76,05	1,36
hořčice	74	1 268,43	962,09	0,76
tykev olejná	18	304,60	191,37	0,63
LAKR	102	2 008,15	791,91	0,39

Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Ekologický režim	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(t)	(t/ha)
Čerstvá zelenina, melouny, jahody celkem	107	276,64	1 420,32	5,13
Košťáloviny/brukvovité	25	7,25	15,56	2,15
Listová/stonková zelenina	25	8,08	7,81	0,97
Plodová zelenina	65	42,49	147,25	3,47
Z toho: dýně	48	30,94	114,88	3,71
Kořenová a hlízová zelenina	83	215,14	1 232,95	5,73
Z toho: mrkev	52	36,52	748,69	20,50
Luskoviny	14	0,64	1,50	2,34
Jahody	18	1,57	3,67	2,34
Pícniny na orné půdě celkem (píce v seně)	1 610	30 759,56	127 922,08	4,16
Jednoleté pícniny – v seně	191	3 589,86	16 300,83	4,54
Kukuřice na zeleno (na siláž)	21	723,83	3 789,00	5,23
Ostatní jednoleté pícniny – v seně	176	2 866,03	12 511,83	4,37
Víceleté pícniny – v seně	1 558	27 169,70	111 621,25	4,11
Další plodiny na orné půdě	42	915,70	646,50	0,71
Půda ladem (součást osevního postupu)	1 075	3 177,99	0,00	0,00
Další plochy na OP (blíže nezařazeno) ²⁾	41	386,03	6,84	0,02
TTP celkem (píce v seně)	3 982	418 594,90	1 733 728,37	4,14
Trvalé kultury celkem	747	4 251,72	9 085,42	2,19
Ovocné sady	509	2 903,35	5 480,50	1,95
Z toho: Jabloně	357	1 079,05	3 370,86	3,19
Hrušně	169	247,10	416,73	1,69
Meruňky	72	157,99	161,50	1,03
Nektarinky	3	0,35	0,12	0,34
Broskvoně	30	16,42	25,48	1,55
Třešně/višně	154	300,57	269,31	0,90
Švestky	296	684,07	996,22	1,48
Ostatní ovoce	36	88,92	27,42	0,95
Ořechy	70	126,12	63,06	0,50
Bobuloviny	47	202,76	149,80	0,75
Vinice	96	752,35	3 579,07	4,82
Chmelnice	4	10,50	8,42	0,80
Další TK	208	585,52	17,43	0,03

¹⁾ Počet ekofarem, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

²⁾ Mimoprodukční plochy a jiné drobné plochy, které nelze jednoznačně zařadit.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2023.

Tab. 14 Plochy a produkce v EZ na orné půdě v letech 2022 a 2023 a srovnání s celkovou osevní plochou a produkcí v ČR v roce 2023

Plodiny	2022 (EZ)		2023 (EZ)		Struktura plodin 2023 (%)	Meziroční změna (%)		2023 (ČR)			Podíl (%) na celkové		
	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)		produkce	hektar. výnosu	Celková plocha (ha)	Celková produkce (t)	Hektar. výnos (t/ha)	ploše	produkci	hektar. výnosu
Obiloviny	39 689	117 426	41 685	133 582	47,44	13,76	1 317 204	7 995 524	6,07	3,16	1,67	52,79	
Pšenice	11 411	34 852	14 229	47 899	34,13	37,44	814 293	5 243 149	6,44	1,75	0,91	52,28	
Špalda	7 724	22 974	3 471	11 427	8,33	-50,26	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	
Ječmen	2 864	7 918	4 082	12 465	9,79	57,42	321 133	1 764 205	5,49	1,27	0,71	55,59	
Žito	2 559	7 198	3 592	10 519	8,62	46,14	24 653	124 950	5,07	14,57	8,42	57,78	
Oves	8 594	24 970	8 971	28 095	21,52	12,52	42 997	118 593	2,76	20,86	23,69	113,55	
Třitikále	3 822	11 622	4 808	15 257	11,53	31,27	42 010	209 126	4,98	11,44	7,30	63,74	
Kukuřice na zrno	900	4 487	1 064	4 892	2,55	9,03	64 369	507 540	7,88	1,65	0,96	58,29	
Luskoviny na zrno	5 312	9 233	5 652	10 372	6,43	12,34	51 920	111 676	2,15	10,89	9,29	85,31	
Hrách	2 222	3 841	2 626	4 966	46,47	29,30	46 954	105 684	2,25	5,59	4,70	84,01	
Lupina	562	1 068	581	893	10,27	-16,32	1 625	1 818	1,12	35,73	49,15	137,58	
Okopaniny	284	3 567	414	5 376	0,47	50,71	80 033	4 417 444	55,20	0,52	0,12	23,51	
Brambory	240	3 534	366	4 989	88,32	41,18	20 947	573 769	27,39	1,75	0,87	49,77	
Technické plodiny	4 419	4 121	4 600	3 618	5,23	-12,19	476 902	1 459 462	3,06	0,96	0,25	25,70	
Olejniny	2 545	3 046	2 506	2 740	54,47	-10,04	470 397	1 454 354	3,09	0,53	0,19	35,37	
Řepka	225	377	56	76	2,24	-79,85	379 944	1 309 496	3,45	0,01	0,01	39,39	
Hořčice	755	724	1 268	962	50,62	32,81	15 621	12 341	0,79	8,12	7,80	96,01	
LAKR	1 811	1 020	2 008	792	43,66	-22,38	6 240	4 435	0,71	32,18	17,86	55,49	
Zelenina	266	1 444	277	1 420	0,31	-1,63	11 104	284 170	25,59	2,49	0,50	20,06	
Pícniny	32 870	132 330	30 760	127 922	35,01	-3,33	464 595	4 320 899	9,30	6,62	2,96	44,72	

Pozn.: V tabulce jsou u některých plodin (oves, lupina, hořčice) uváděny hektarové výnosy v EZ téměř shodné nebo i vyšší než v konvenci. Je to dáno tím, že se jedná částečně i o odhady produkce na daný rok a skutečné výnosy jsou zjišťovány zpětně v rámci šetření v následném roce.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI; Sklizení zemědělských plodin ČSÚ; zpracovala ČTPEZ.

3.2 Živočišná výroba a produkce

Na ekologických farmách bylo v roce 2023 chováno téměř 425 tis. kusů zvířat. Tento údaj zahrnuje pouze tzv. BIO zvířata, tj. zvířata chovaná v ekologickém režimu, která prošla přechodným obdobím. V porovnání s předchozím rokem klesl počet chovaných zvířat v EZ o 3,2 % (tj. 13 874 kusů) a jedná se o největší pokles v historii. V roce 2023 poklesly v EZ stavy u všech kategorií hospodářských zvířat, s výjimkou chovu koní.

V zastoupení jednotlivých kategorií hospodářských zvířat dlouhodobě dominuje chov skotu (272 tis. kusů a 64% podíl na celkovém počtu ekologicky chovaných zvířat), následovaný chovem ovcí s 17% podílem, viz Tab. 15.

Stavy **skotu** v EZ meziročně klesly o 2,7 % (tj. 7 662 kusů). Nejvíce se snížily stavy ostatního skotu zahrnující telata určená do chovu a jako zástav, býčky, jalovičky a plemenné býky. Klesající trend pokračoval také u stavů masných krav a dojnic. Naopak třetím rokem se navyšují stavy skotu na porážku. U ekologicky chovaných dojnic jejich počty dlouhodobě, od roku 2012, stagnovaly okolo 7 200 kusů (s krátkodobým nárůstem k 7 400 kusům v letech 2014 a 2015), v posledních dvou letech však stavy klesly o téměř 600 kusů. Podíl dojnic na celkovém stavu skotu v EZ tak představuje pouze 2,5 %, zatímco celorepublikový podíl činí 25,4 %.

U ekologicky chovaných **ovcí** pokračoval pokles jejich stavů započatý v roce 2016. V roce 2023 se jejich počet meziročně snížil o 3,1 % na 70 626 kusů. Stavy ovcí klesají v ČR celkově, avšak v ekologickém zemědělství je pokles rychlejší (za posledních pět let klesly stavy ovcí v ČR o zhruba pětinu, v režimu EZ o 25 %).

Čtvrtým rokem klesají také stavy **koz** (meziročně o 5,0 % a 388 kusů), jejich počet 7 318 kusů v EZ je nejnižším stavem od roku 2011. Stejně jako u ovcí klesají i stavy koz v ČR celkově, avšak pokles v EZ je opět rychlejší (za posledních pět let klesly stavy koz v ČR o 5 %, v režimu EZ o zhruba pětinu).

K poklesu stavů došlo také u chovu **prasat** (o 6,2 % a 146 kusů), a to po nárůstu v roce 2022. Stavy prasat v EZ v posledních letech stagnují okolo 2 100 kusů, s výjimkou let 2018–2019, kdy počty ekologicky chovaných prasat vzrostly na 2 700 až 2 850 kusů (celkový počet prasat chovaných v ČR za posledních pět let klesl o 13 %).

V případě ekologicky chované **drůbeže** došlo ke snížení stavů o 5,8 % (tj. 3 832 kusů), poklesly stavy nosnic a ostatní drůbeže, naopak stavy brojlerů rostly (za posledních pět let stavy drůbeže v EZ vzrostly o 25 %, celkové stavy drůbeže v ČR spíše stagnují).

Ekologický chov **včel** se nedaří v ČR rozvinout a počet včelstev v posledních letech klesá. Barrierou je výskyt onemocnění varroáza a také nedostatek kvalifikovaných ošetřovatelů včel.

Ze srovnání podílu hlavních kategorií hospodářských zvířat v EZ na jejich celkovém počtu v ČR stále platí, že nejvyšším podílem je zastoupen chov ovcí (39,4 %). Na druhé místo, před chov koz (25,4 %), se posunul chov koní (27,4%). Chov skotu v EZ se na celkových stavech skotu v ČR podílí 19,1 %, přičemž podíl ekologicky chovaných dojnic tvoří pouze necelá 2 % jejich celkového počtu. Zanedbatelné jsou podíly ekologicky chovaných prasat a drůbeže, které se v dlouhodobém průměru pohybují okolo hodnoty 0,2 %, resp. 0,3 %. Významné je v českém EZ postavení chovu masného skotu, kdy počty krav bez tržní produkce mléka (BTPM) v EZ představují více než polovinu všech krav BTPM v ČR (55,7 %).

Tab. 15 Počet BIO zvířat chovaných na ekofarmách v letech 2022 a 2023

Kategorie zvířat	Počet ekofarem	Počet ekologicky chovaných zvířat (kusy) ¹⁾		Meziroční změna počtu ekologicky chovaných zvířat 2023/22 (%)
	2023	2022	2023	
Koně (včetně poníků a oslů)	1 043	9 740	10 180	4,5
Skot ²⁾	2 968	279 939	272 277	-2,7
Z toho: dojnice	119	6 919	6 692	-3,3
KBTPM	2 722	122 549	121 410	-0,9
Ovce	931	72 912	70 626	-3,1
Kozy	321	7 706	7 318	-5,0
Prasata	28	2 339	2 193	-6,2
Drůbež	41	65 850	62 018	-5,8
Z toho: brojleři	8	32 888	34 530	5,0
nosnice	35	30 244	26 378	-12,8
Včely (počet rojů)	1	305	175	-42,6

¹⁾ Počet ekologicky chovaných zvířat zahrnuje všechna tzv. BIO zvířata na ekofarmě po přechodném období.

²⁾ Do kategorie „Skot“ jsou dle metodiky Eurostat zařazeni také bizoni, buvoli, pratuři a zubří.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2022 a 2023.

Na ekologických farmách jsou každoročně sledovány, kromě počtů BIO zvířat, také celkové stavy všech zvířat chovaných na ekofarmě podle hlavních kategorií. Do těchto zvířat se započítávají všechna zvířata včetně zvířat v přechodném období, nezapočítávají se zvířata konvenční. Ze srovnání počtů všech zvířat a BIO zvířat chovaných na ekofarmách vyplývá, že 7,3 % skotu, 6,6 % ovcí, 5,5 % koz, 1,3 % prasat a 2,0 % koní nebylo v roce 2023 chováno plně v ekologickém režimu.

Celkem bylo na ekofarmách v roce 2023 chováno více než 387 tis. kusů přežvýkavců a koní (viz Tab. 16), což představuje více než 256 tis. VDJ (velkých dobytčích jednotek)⁸. Stejně jako v předchozím roce zde zaujímá dominantní postavení chov skotu s podílem 75 % (resp. 91 % při přepočtu na VDJ). Průměrné zatížení travních porostů⁹ se v EZ při výměře 461 548 ha TTP v roce 2023 pohybovalo okolo hodnoty 0,56 VDJ/ha.

Tab. 16 Počet všech zvířat chovaných na ekofarmách v letech 2022 a 2023

Kategorie zvířat	Počet ekofarem	Počet všech zvířat (kusy)		Meziroční změna počtu zvířat 2023/22 (%)
	2023	2022	2023	
Skot celkem	3 320	292 552	293 785	0,4
Skot ve věku nad 1 měsíc do 6 měsíců	2 427	59 548	57 546	-3,4
Skot ve věku nad 6 měsíců do 24 měsíců	2 848	63 435	64 446	1,6
Skot ve věku nad 24 měsíců	3 223	169 569	171 793	1,3
Ovce celkem	1 032	77 486	75 651	-2,4
Kozy celkem	356	8 148	7 747	-4,9
Koně celkem	1 132	10 515	10 391	-1,2
Přežvýkavci a koně celkem	x	388 701	387 574	-0,3
Prasata celkem	30	2 365	2 223	-6,0

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2022 a 2023.

⁸⁾ VDJ byly vypočítány dle přepočítávacích koeficientů z Nařízení vlády č. 81/2023 Sb. o stanovení podmínek provádění opatření ekologické zemědělství, příloha. č. 1. Jedná se o zjednodušený přepočet, kdy není brán v úvahu rozdílný věk chovaných ovcí a koz.

⁹⁾ Počet VDJ zvířat zkrmujičích objemnou píci na jednotku plochy travního porostu.

Tab. 17 Živočišná bioprodukce na ekofarmách v letech 2022 a 2023

Produkty	Jednotka	Počet ekofarem	Bioprodukce z BIO zvířat		Meziroční změna 2023/22 (%)
		2023	2022	2023	
Maso					
Hovězí	1 000 kg	2 154	8 681,45	8 843,92	1,9
Skopové/jehněčí	1 000 kg	620	267,00	295,62	10,7
Kozí	1 000 kg	126	23,06	22,84	-1,0
Vepřové	1 000 kg	25	134,92	177,38	31,5
Drůbeží	1 000 kg	13	143,02	142,56	-0,3
Živá zvířata – prodej jako zástav					
Zástav – telata	kusy	1 992	62 700	64 063	2,2
Zástav – ovce	kusy	327	11 019	12 345	12,0
Mléčná produkce					
Čerstvé mléko – kravské	1 000 l	84	33 222,01	30 739,22	-7,5
– ovčí	1 000 l	6	51,60	61,00	18,2
– kozí	1 000 l	21	303,34	244,15	-19,5
Upravené mléko – kravské	1 000 l	12	79,18	149,80	89,2
– ovčí	1 000 l	1	3,20	2,00	-37,5
– kozí	1 000 l	5	40,50	14,00	-65,4
Sýr – kravský	1 000 kg	24	41,40	46,28	11,8
– ovčí	1 000 kg	9	8,75	13,54	54,7
– kozí	1 000 kg	20	39,99	34,35	-14,1
Další mléčná produkce					
Kysané mléčné výrobky	1 000 kg	25	262,48	253,32	-3,5
Tvaroh	1 000 kg	22	114,05	74,00	-35,1
Máslo	1 000 kg	8	3,49	2,36	-32,4
Smetana	1 000 l	6	2,75	1,05	-61,8
Vejce pro konzumaci	1 000 kg	35	352,40	350,32	-0,6
Med	1 000 kg	1	5,63	3,00	-46,7

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2022 a 2023

Každým rokem se sledují data o živočišné produkci pocházející z ekologických chovů zvířat. Následující tabulka zahrnuje živočišnou produkci, která je certifikovatelná (tj. pochází ze zvířat chovaných dle zásad EZ) a kterou farmář plánuje prodat v daném roce, ať už jako BIO nebo konvenční produkt. Snahou je získat objem reálné bioprodukce z ekofarem (tj. produkce, která může být prodána v biokvalitě), a nikoli jen objem požadované certifikované produkce či jen části produkce, kterou se podařilo prodat jako bioprodukt.

Produkce masa meziročně vzrostla o 2,5 % na 9 482 tun. Největším podílem je zastoupeno **hovězím maso**, jehož produkce každoročně narůstá (o 1,9 % v roce 2023) a dlou-

hodobě tvoří přes 90 % celkové produkce bio masa. V porovnání s hovězím masem je podíl masa z ostatních druhů hospodářských zvířat zanedbatelný.

V roce 2023 došlo ke zvýšení produkce zejména u vepřového masa (o 31,5 % a 42 tun) a skopového masa (o 10,7 % a téměř 29 tun). U kozího masa a drůbežního masa produkce spíše stagnovala.

Za posledních pět let vzrostla produkce bio masa o 30 % z původních 7 867 tun v roce 2018. Produkce kozího a vepřového masa zaznamenala nárůst o cca 16 %, naopak objem drůbežního masa klesl o 15 % (zejména v letech 2022 a 2023) a nejvíce poklesl objem produkce skopového masa (o 25 %).

Produkce hovězího masa, hlavního produktu EZ, se zvýšila o více jak třetinu (z původních 6 542 tun v roce 2018).

Kromě produkce masa je sledován také prodej živých **zástavových zvířat** u skotu a ovcí. V roce 2023 byl u obou kategorií zaznamenán nárůst a prodáno bylo více než 64 tis. kusů telat a 12 tis. jehňat. V posledních letech prodej zástavových telat spíše stagnuje, prodej zástavových jehňat mírně klesá (s výjimkou roku 2023).

Mléčná produkce je pro přehlednost již tradičně rozdělena do několika kategorií. Jedná se o mléko čerstvé (směřující do mlékáren), dále mléko upravené (vhodné k přímé spotřebě) a sýry. Výrobky spadající mimo tyto tři hlavní kategorie jsou souhrnně označeny jako další mléčná produkce a patří sem např. kysané mléčné výrobky¹⁰, máslo, tvaroh či smetana.

V roce 2023 produkce **kravského mléka**, po období stagnace, poprvé významněji poklesla o 7,2 % (tj. 2,4 mil. litrů) na 30 889 tis. litrů. Jedná se především o produkci čerstvého mléka k dalšímu zpracování v mlékárnách. U **kozího mléka** (v čerstvé a upravené formě) došlo meziročně k poklesu produkce o 24,9 % (tj. 86 tis. litrů), avšak v dlouhodobém srovnání produkce kozího mléka narůstá. Stejně tak narůstá produkce **ovčího mléka**, meziročně o 15,0 % (tj. téměř 5 mil. litrů). Za posledních pět let se produkce ovčího mléka zdvojnásobila, a to zejména produkce čerstvého ovčího mléka dodávaného k dalšímu zpracování.

Celková **produkce sýrů** dosáhla objemu 94 tun, což je srovnatelný objem s předchozími dvěma roky (meziroční nárůst 4,5 %) a představuje cca čtvrtinový pokles produkce oproti dřívějším 120 tunám produkovaným v letech 2017–2020. Největší zastoupení měly kravské sýry (50 %), dále kozí sýry (okolo 36 %) a nejmenší podíl tvořily ovčí sýry (14 % v roce 2023).

V rámci **dalších mléčných výrobků** došlo sice k poklesu produkce u všech čtyř kategorií, z dlouhodobého pohledu se však produkce udržela blízko objemu roku 2022, kdy došlo k významnému nárůstu mléčné produkce, zejména u kysaných mléčných výrobků.

Produkci biomléka sleduje nově Státní zemědělský intervenční fond (SZIF), který ve své zprávě o trhu s mlékem a mléčnými výrobky uvedl, že v roce 2023 celkové množství dodaného biomléka registrovanými prvními kupujícími ke zpracování činilo 31 630 tun, což se shoduje s hodnotami z farem v rámci dotazníkového šetření ÚZEI.

Produkce **konzumních vajec**, přes pokles stavu nosnic, zůstala srovnatelná s předchozím rokem a činila 5 605 tis. kusů. Za posledních pět let jde o nárůst o 64,5 % z původních 3 407 tis. kusů vajec v roce 2018. V případě **medu** došlo k meziročnímu poklesu plánované produkce o 46,7 %. Důvodem je zejména nedostatek kvalitních kvalifikovaných ošetřovatelů včel.

¹⁰ V kategorii kysané mléčné výrobky jsou zařazeny např. jogurty, jogurtové a kefirové mléko, zakysaná smetana a jiné fermentované výrobky.

3.3 Způsoby uplatnění produkce ekologických farem v roce 2022

Údaje o způsobu uplatnění produkce z ekofarem jsou zjišťovány zpětně (tj. v roce 2023 pro rok předchozí). Ověřován je skutečný celkový objem bioprodukce, podíl produkce prodané vůči objemu ponechanému na farmě (tzv. jiné užití zahrnující spotřebu ve formě vstupů, tj. krmiv a osiv, faremní zpracování anebo vlastní spotřebu zemědělce), dále podíl prodeje na domácím trhu vůči exportu a podíl prodeje v biokvalitě s certifikátem vůči prodeji na konvenčním trhu.

Jelikož prodej certifikovaných bioproduktů mohou realizovat farmy až po tzv. přechodném období, jsou níže prezentované údaje založeny na odpovědích pouze 3 948 z celkových 4 786 ekofarem v šetření ÚZEI.

Z celkového počtu 3 948 ekofarem, které měly již možnost prodat v roce 2022 alespoň jeden produkt s certifikátem, zhruba 72 % uvedlo, že byly nuceny část nebo i veškerou svoji bioprodukci prodat na konvenčním trhu. Přičemž 49 % ekofarem uvedlo, že v roce 2022 realizovaly produkci výhradně na konvenčním trhu. Naopak prodej veškeré své bioprodukce s certifikátem uskutečnilo 467 ekofarem (tj. 12 %). Prodej jak na konvenčním trhu, tak na trhu bioproduktů realizovalo 22 % ekofarem a zbylých 17 % ekofarem uvedlo, že v daném roce nerealizovaly prodej vůbec a svoji produkci nejčastěji spotřebovaly přímo na farmě¹¹.

Nejčastěji pěstovanou tržní skupinou plodin v EZ jsou **obiloviny**. Z celkového množství 105 tis. tun vyprodukovaných obilovin bylo 73 % prodáno (cca 76 tis. tun), a to z 83 % v biokvalitě (71 % v roce 2021, 81 % v roce 2020). Z prodaného množství bylo 70 % obilovin uplatněno na domácím trhu a 30 % exportováno (viz Tab. 18), což ukazuje na trend snižujícího se exportu (z poměru 40:60 na 30:70 pro export a domácí trh). Jinými slovy s růstem produkce obilovin je zahraniční trh schopen odčerpat objem v rozpětí 20 až 25 tis. tun a zbylá produkce hledá uplatnění v ČR. Exportovalo se především pšenice (95 %) a kukuřice na zrno (54 %), vyšší podíl exportu měla tradičně špalda (35 %), nově také oves (35 %). Na domácím trhu se nejvíce uplatnilo žito (86 %), tritikále (86 %) a ječmen (85 %). U všech obilovin převládá prodej v biokvalitě (v rozmezí od 76 % u ječmene do 95 % u prosa). Podíl neprodané produkce obilovin ve výši 27 % (cca 28 tis. tun) byl nejčastěji spotřebován jako krmivo, jedná se především o tritikále. Naopak u prosa, kukuřice na zrno a pohanky byla, stejně jako v předchozích letech, prodána téměř veškerá produkce. Dle počtu farem i množství produkce zůstaly oves a pšenice nadále nejčastěji pěstovanými obilovinami a tvořily více než polovinu produkce obilovin v EZ v roce 2022.

U luskovin na zrno byla z celkové produkce 6 941 tun uplatněna většina objemu na domácím trhu, export činil 23 %, což představuje snížení z původních 27 % v roce 2021, resp. 49 % v roce 2020. Podíl prodeje v biokvalitě se drží stabilně vysoko, 83 % v roce 2022. Neprodaný objem luskovin, okolo 1 000 tun (20 %), byl využit přímo na farmách zejména jako krmivo.

Stejně jako v předchozích letech bylo zhruba 80 % produkce **brambor** prodáno na trh (2 904 tun), zbylých 20 % bylo využito jiným způsobem, nejčastěji pro vlastní spotřebu zemědělce nebo jako krmivo. V roce 2022 došlo k většímu uplatnění brambor na domácím trhu (65 % oproti 41 % v roce 2021), současně však klesl podíl prodeje v biokvalitě (44 % oproti 71 % v roce 2021). Stejně jako v roce 2021 byl exportovaný objem realizován v biokvalitě, zatímco objem prodaný na domácím trhu většinou jako konvenční produkt (poměr bio ke konvenci zhruba 15:85, v roce 2021 byl poměr 30:70).

Produkce **olejnin** dosáhla 2 115 tun a byla, stejně jako v minulých letech, z převážné většiny prodána (95 %). Z tohoto množství bylo 61 % exportováno (57 % v roce 2021). Třetím rokem narůstá podíl produkce uplatněný v biokvalitě (92 % v roce 2022, 82 % v roce 2021 a 75 % v roce 2020).

Bylin a koření bylo vyprodukováno celkem 440 tun, z toho byla většina produkce prodána na trhu. Stejně jako v předchozích letech byla produkce uplatněna především v ČR (98 %) a dlouhodobě je významná část využita v konvenční výrobě (35 % v roce 2022).

Produkce **osiva a sadby** činila 537 tun. Většina produkce jde na prodej a stejně jako v minulých letech převládá uplatnění na domácím trhu (73 %), v roce 2022 však poprvé část osiv a sadby mířila také do zahraničí. Podíl prodeje v biokvalitě dosáhl 67 % (69 % v roce 2021).

Produkce **zeleniny** bohužel stagnuje nebo spíše klesá. Z celkového objemu vypěstované zeleniny 926 tun byla většina prodána na trh v čerstvém stavu. Neprodaný objem zeleniny je nejčastěji spotřebován přímo na farmě, zhruba 6 % bylo využito v rámci faremního zpracování. Úroda zeleniny je uplatněna především na domácím trhu, s výjimkou kořenové zeleniny (mrkve), která je dlouhodobě exportována do zahraničí (77 % v roce 2022). Převážná část vyprodukované a prodané zeleniny je uváděna na trh v biokvalitě. Výjimkou byla v roce 2022 opět cibule, kdy více než polovina (63 %) produkce mířila do konvence. Vyšší uplatnění produkce na konvenčním trhu bylo pak zaznamenáno ještě u listové zeleniny (54 %).

V roce 2022 dosáhla produkce **ovoce** 5 443 tun, z toho 84 % produkce bylo prodáno, a to převážně na domácím trhu. Každoročně však narůstá objem ovoce prodaný do zahraničí (1 202 tun v roce 2022 oproti 312 tunám v roce 2019). Na export míří dlouhodobě část produkce jablek (35 %, 25 % v roce 2021 a 2020), dále zhruba třetina bobulovin. Prodej v biokvalitě se příliš nedaří, s certifikátem a cenovou premií bývá prodána zhruba polovina produkce ovoce (56 % v roce 2022, 45 % v roce 2021, 48 % v roce 2020). V roce 2022 bylo v biokvalitě uplatněno 66 % prodaného objemu jablek, 53 % objemu hrušek, 47 % objemu bobulovin a u peckovin se daří prodat v biokvalitě dlouhodobě zhruba jen pětinu produkce. Neprodaná část ovoce (okolo 15 %) byla nejčastěji využita k přímé spotřebě a zpracování přímo na farmě.

Celkem bylo v roce 2022 vyprodukováno 3 431 tun **hroznů**, z toho byla zhruba polovina produkce prodána (47 %), a to výhradně na domácím trhu. V rámci prodané produkce mířilo 60 % hroznů ke konvenčnímu zpracování (44 % v roce 2021).

¹¹ Spotřeba na farmě zahrnuje spotřebu ve formě vstupů (krmiva, osiva) nebo ve formě vlastní spotřeby farmáře.

Tab. 18 Způsob uplatnění rostlinné produkce ekofarem v roce 2022

Produkce RV	Uplatnění rostlinné produkce roku 2022					
	Počet farem	Celková produkce z ploch v ekol. režimu (tuny)	Podíl prodaného množství (%)	z toho prodej v biokvalitě (%)	z toho prodej na domácím trhu (%)	Podíl exportu na celkovém prodaném množství (%)
Obiloviny	800	104 619	73	83	70	30
Pšenice	464	29 848	81	80	69	31
Špalda	179	22 401	71	87	65	35
Žito	123	6 469	81	83	86	14
Ječmen	207	7 143	59	76	85	15
Oves	408	23 643	72	87	65	35
Třítikále	174	10 018	51	77	86	14
Luskoviny	174	6 941	81	83	77	23
Brambory	197	3 499	83	44	65	35
Olejniny	81	2 115	95	92	39	61
Byliny/koření	87	440	71	65	98	2
Osivo/sadba	33	537	95	67	73	27
Košťálová zelenina	20	18	98	88	100	0
z toho zelí	19	9	98	90	100	0
Listová zelenina	19	11	96	46	100	0
Plodová zelenina	55	209	30	73	100	0
Kořenová zelenina	69	687	92	73	41	59
z toho mrkev	43	531	92	81	23	77
z toho cibule	43	71	95	37	100	0
Jablka	224	3 841	85	66	65	35
Hrušky	107	337	73	53	100	0
Peckoviny	222	1 094	85	22	98	2
Hrozny	84	3 431	47	40	99	1

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2023.

Produkce hroznů, která se neprodá, je zpracována přímo na farmě na víno. Takto vyrobené víno bylo v roce 2022 uplatněno na trhu v biokvalitě z 50 % (v roce 2021 ze 71 %, v roce 2020 z 82 %).

U většiny hlavních **produktů živočišné výroby** (maso, mléko, vejce, med), vyprodukovaných v roce 2022 na českých ekofarmách, dominoval prodej na domácím trhu. Do zahraničí míří dlouhodobě část produkce hovězího a skopového masa, dále zástav telat a jehňat. Dřívější významný export kravského bio mléka nyní již neprobíhá.

Produkce **masa** na českých ekofarmách dosáhla v roce 2022 hodnoty 8 675 tun, přičemž nejvíce bylo zastoupeno maso hovězí. V případě hovězího a drůbežního masa mířila většina produkce na trh, naopak u skopového a kozího masa byla, stejně jako předchozí roky, prodána z farem jen polovina produkce. Druhá část produkce byla využita jiným způsobem, kdy nad dalším zpracováním a prodejem výrobků, dominovala vlastní spotřeba na farmě. V případě vepřového masa byla produkce ze 73 % prodána na trhu a 27 % uplatněno jiným způsobem, a to především zpracováním na farmě s následným prodejem výrobků v biokvalitě.

Nejvíce se s certifikátem bio daří uplatnit drůbeží maso (94 %). U vepřového masa se podíl prodeje s certifikátem mění každým rokem a dosahuje rozpětí mezi 40 až 90 % (83 % v roce 2022, 42 % v roce 2021). Nejméně masa v kvalitě bio prodají chovatelé ovcí a koz (16 %, resp. 7 % v roce 2022). U hovězího masa dosáhl podíl prodeje v biokvalitě 50 % a podíl postupně narůstá (oproti 41% podílu v letech 2017–2019 a 45% podílu v letech 2020 a 2021).

Většina produkce masa byla prodána, stejně jako v minulých letech, na českém trhu. Část takto uplatněné produkce však mohla být prodána v ČR přes zprostředkovatele a druhotně využita na zahraničním trhu. Přímo do zahraničí mířila již tradičně část produkce hovězího a skopového masa (37 % a okolo 2 700 tun, resp. 23 % a 34 tun).

Na zahraničních trzích je uplatňována také část odchovaných živých zvířat – **zástavová telata a jehňata**. V roce 2022 bylo exportováno téměř 15 tis. kusů telat, což představuje zhruba čtvrtinu celkového prodaného zástavu z ekofarem. Vývoj u zástavu telat je v posledních letech stabilní, každoročně je prodáno zhruba 66 tis. kusů telat a okolo 15 tis. kusů je vyvezeno do zahraničí. V případě zástavových jehňat zůstává

stabilní objem prodeje z farem okolo 12 tis. kusů, v roce 2022 však vzrostl téměř dvojnásobně počet jehňat prodaných do zahraničí. Stejně jako v předchozích letech převažoval prodej zástavu do konvence. Bez certifikátu bio bylo v roce 2022 prodáno 70 % zástavových telat a 79 % zástavových jehňat.

Reálná produkce **mléka** činila v roce 2022 celkem 33,5 mil. litrů, nejvíce je zastoupeno mléko kravské. Prodané bio mléko, kravské, kozí i ovčí, je uplatňováno především na domácím trhu. V odbytí kravského mléka z ekofarem hraje významnou roli odbytové družstvo České bioláky působící na domácím trhu od roku 2012, které se snaží svým členům zajistit odbyt a cenovou prémii za vyšší bio kvalitu kravského mléka. Z celkového prodaného objemu kravského mléka byla většina uplatněna s certifikátem bio (89 %). Avšak téměř 40 % takto nakoupeného bioláky jsou nuceny mlékárny zpracovat do běžných konvenčních mléčných výrobků, tedy skutečný podíl uplatnění kravského bio mléka v rámci finální bioprodukce je nižší. U ovčího mléka se podařilo uplatnit v bio

kvalitě 53 % prodaného objemu, u kozího mléka 24 %, což je výrazně méně proti roku 2021 (100 % a 95 %).

U kozího a ovčího mléka však dlouhodobě převažuje jiný způsob užití produkce než je prodej suroviny. U kozího mléka se jednalo až o 90 % vyprodukovaného objemu, u ovčího mléka 73 %. V rámci jiného užití dominuje faremní zpracování a následný prodej mléčných výrobků. Tyto jsou prodávány především jako biopotraviny (v 92 % u produktů z ovčího mléka a v 88 % u produktů z kozího mléka).

Celková produkce **vajec** z ekologických chovů dosáhla v roce 2022 hodnoty 6 957 tis. kusů. Veškerá produkce byla tradičně prodána na domácím trhu a podíl prodeje v biokvalitě dosáhl 97 %. Vejce tak zůstávají vysoce žádanou komoditou ekologického zemědělství.

Podobně veškerá produkce **medu** byla prodána, a to na domácím trhu a zejména v bio kvalitě.

Tab. 19 Způsob uplatnění živočišné produkce ekofarem v roce 2022

Produkce ŽV	Uplatnění živočišné produkce roku 2022					
	Počet farem	Celková produkce	Podíl prodaného množství (%)	z toho prodej v biokvalitě (%)	z toho prodej na domácím trhu (%)	Podíl exportu na celkovém prodaném množství (%)
Hovězí maso (t)	1 980	8 067	90	50	63	37
Skopové maso (t)	602	281	52	16	77	23
Kozí maso (t)	145	28	52	7	100	0
Vepřové maso (t)	25	152	73	83	100	0
Drůbeží maso (t)	12	147	92	94	94	6
Zástav-telata (tis. ks)	1 903	65	100	30	77	23
Zástav-ovce (tis. ks)	324	12	100	21	72	28
Mléko ovčí (tis. l)	12	209	27	53	100	0
Mléko kozí (tis. l)	32	705	10	24	100	0
Mléko kravské (tis. l)	87	32 549	88	89	98	2
Vejce (tis. ks)	29	6 957	99	97	100	0
Med (kg)	2	3 682	100	84	100	0

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2023.

4. VÝROBA BIOPOTRAVIN

4.1 Počet výrobců biopotravin

Ke konci roku 2023 bylo v ČR registrováno 969 výrobců biopotravin, což představuje meziroční 2,1% snížení jejich počtu (tj. o 21 subjektů) a první pokles počtu výrobců v historii (viz Tab. 20). V průběhu roku 2023 se nově registrovalo 83 subjektů, poprvé vyšší počet 104 subjektů naopak svoji činnost ukončilo.

K nejčastěji provozovaným činnostem patřily v roce 2023, stejně jako v předchozích letech, zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků, zpracování a konzervování ovoce a zeleniny, výroba mléčných výrobků a výroba vína z vinných hroznů (viz Tab. 21). Významnou kategorií je dále Výroba ostatních potravinářských výrobků jinde neuvedených (10.89) zahrnující zejména doplňky stravy. K meziročnímu nárůstu registrovaných subjektů došlo v oblasti zpracování hovězího masa (10.11) a výroby nápojů – především

vína z vinných hroznů (11.02). U ostatních kategorií byl zaznamenán pokles, resp. stagnace počtu výrobců.

Z pohledu struktury výrobců dle velikosti obrátu za biopotravinu je patrná dominance několika málo hlavních výrobců biopotravin. Téměř 70 % výrobců uvedlo, že v roce 2022 za

biopotravinu utržily méně než 2 mil. Kč a jejich podíl na celkovém obrátu dosáhl necelá 4 %. Naopak 42 firem s největším obrátem za biopotravinu (nad 20 mil. Kč) realizuje téměř 80 % celkové výroby biopotravin v ČR, z toho 12 největších firem s obrátem za bio nad 100 mil. Kč tvoří 54 % celkového obrátu.

Tab. 20 Vývoj počtu registrovaných výrobců biopotravin (2010–2023)

Ukazatel	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Počet výrobců	404	448	506	607	674	750	825	865	944	990	969
Meziroční změna (%)	2,3	6,2	7,4	12,0	11,0	11,3	10,0	4,8	9,1	4,9	-2,1
Počet (% podíl) skončených výrobců	56 (14,2)	43 (10,2)	37 (7,9)	32 (5,9)	42 (6,9)	30 (4,5)	58 (7,7)	59 (7,2)	47 (5,4)	37 (3,9)	104 (10,5)
Počet (% podíl) nových výrobců	65 (16,1)	69 (15,4)	72 (14,2)	97 (16,0)	109 (16,2)	105 (14,0)	133 (16,1)	99 (11,4)	126 (13,3)	83 (8,4)	83 (8,6)

Zdroj: MZe a REP (údaj k 31. 12. daného roku); zpracovala ČTPEZ.

Tab. 21 Výrobci biopotravin dle druhu ekonomické aktivity v letech 2022 a 2023

Kód	Ekonomická aktivita (dle NACE) ¹⁾	Počet výrobců biopotravin ²⁾	
		2022	2023
10.1	Zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků	183	191
10.11	Zpracování a konzervování masa, kromě drůbežího	172	178
10.12	Zpracování a konzervování drůbežího masa	3	2
10.13	Výroba masných výrobků a výrobků z drůbežího masa	8	11
10.2	Zpracování a konzervování ryb, korýšů a měkkýšů	5	4
10.3	Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	163	150
10.31	Zpracování a konzervování brambor	4	4
10.32	Výroba ovocných a zeleninových šťáv	48	41
10.39	Ostatní zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	111	105
10.4	Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	28	25
10.41	Výroba olejů a tuků	28	25
10.42	Výroba margarínu a podobných jedlých tuků	0	0
10.5	Výroba mléčných výrobků	95	90
10.51	Zpracování mléka, výroba mléčných výrobků a sýrů	91	86
10.52	Výroba zmrzliny	4	4
10.6	Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků	60	53
10.61	Výroba mlýnských výrobků	54	48
10.62	Výroba škrobářenských výrobků	6	5
10.7	Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků	38	38
10.71	Výroba pekařských a cukrářských výrobků, kromě trvanlivých	18	17
10.72	Výroba sucharů a sušenek; výroba trvanlivých cukrářských výrobků	17	19
10.73	Výroba makaronů, nudlí, kuskusu a podobných moučných výrobků	3	2

Kód	Ekonomická aktivita (dle NACE) ¹⁾	Počet výrobců biopotravin ²⁾	
		2022	2023
10.8	Výroba ostatních potravinářských výrobků	235	236
10.81	Výroba cukru	14	13
10.82	Výroba kakaa, čokolády a cukrovinek	13	14
10.83	Zpracování čaje a kávy	73	72
10.84	Výroba koření a aromatických výtažků	20	21
10.85	Výroba hotových pokrmů	6	7
10.86	Výroba homogenizovaných potravinářských přípravků a dietních potravin	1	1
10.89	Výroba ostatních potravinářských výrobků j. n.	108	108
11.0	Výroba nápojů	98	105
11.01	Destilace, rektifikace a míchání lihovin	2	3
11.02	Výroba vína z vinných hroznů	75	79
11.03	Výroba jablečného vína a jiných ovocných vín	2	2
11.04	Výroba ostatních nededilovaných kvašených nápojů	0	2
11.05	Výroba piva	5	5
11.06	Výroba sladu	3	2
11.07	Výroba nealkoh. nápojů; stáčení minerálních a ostatních vod do lahví	11	12
82.92	Balící činnosti	16	17
x	Bez certifikátu	69	60
Celkem		990	969

¹⁾ NACE- standardní klasifikace ekonomických činností pro statistické účely.

²⁾ Počty subjektů jsou stanoveny na základě přiřazení jedné hlavní činnosti subjektu (dle velikosti obrátu).

Zdroj: REP a kontrolní organizace (ABCERT AG, Biokont CZ, Bureau Veritas, KEZ); zpracovala ČTPEZ.

Do výroby biopotravin se pouští jak „bio specialisté“¹², tak střední a velké potravinářské firmy. V roce 2022 uvedla třetina výrobců, že obrát za biopotraviny se podílí na jejich celkovém obrátu do 10 % a téměř podobný podíl výrobců naopak uvedl, že podíl za prodej biopotravin u nich činí téměř 100 % jejich obrátu.

Nejčastější kategorií výrobců v roce 2022 byly podniky, u kterých prodej biopotravin představuje 99 až 100 % jejich celkového obrátu. Tato kategorie je tvořena převážně farmárními zpracovateli. Druhou nejpočetnější kategorií byly naopak podniky s podílem biovýroby od 1 do 10 % z celkového obrátu. Tyto dvě kategorie představovaly 44 % výrobců biopotravin, přičemž jejich podíl na celkovém obrátu výroby v ČR dosahoval 36 %. Největšího podílu na celkovém obrátu výrobců (29 %) dosahovaly firmy, u nichž se prodej biopotravin podílel na jejich celkovém obrátu mezi 50 až 75 %. Na druhou pozici se posunula kategorie podniků s podílem prodeje biopotravin na celkovém obrátu v rozmezí 1 až 10 % (19 %).

Z celkového obrátu výroby biopotravin v roce 2022 ve výši 5 483 mil. Kč se uplatnilo na českém trhu 2 616 mil. Kč, tj. 48 % (2 550 mil. Kč a 47 % v roce 2021). Do zahraničí vyvezli tedy čeští výrobci biopotraviny za 2 867 mil. Kč. Vývoz biopotravin z ČR realizovaný výrobci směřuje převážně do zemí EU, přičemž největší objem biopotravin (1 130 mil. Kč) byl vyvezen do ostatních zemí EU nesusousedících s ČR. Hlavním obchodním partnerem zůstává nadále Německo (1 000 mil. Kč), následovalo Rakousko (246 mil. Kč), které předstihlo Slovensko (236 mil. Kč). Do zemí mimo EU směřoval vývoz biopotravin v hodnotě zhruba 165 mil. Kč.

Na českém trhu využívali výrobci k prodeji biopotravin nejčastěji maloobchodní řetězce (30 %), velkoobchody (16 %), e-shopy (15 %) a specializované prodejny zdravé výživy a biopotravin (12 %). Zhruba desetina biopotravin směřovala k dalšímu výrobcí (např. vyrobené mouky / směsi, med, koření a bylinky, oleje, cukr). Zbýlých 18 % objemu distribuovali výrobci prostřednictvím přímého prodeje (8 %), ostatních typů prodejen (3 %), přes překupníka (2 %), v lékárnách (1 %), drogeriích (1 %) a gastronomii (3 %).

¹² Bio specialista je zde míněn jako výrobce zaměřený převážně nebo výhradně na výrobu biopotravin.

4.2 Počet faremních zpracovatelů

Z oficiálních údajů REP ke konci roku 2023 vyplývá, že z celkového počtu 969 registrovaných výrobců biopotravin bylo 442 současně registrováno i v kategorii ekozemědělec. Jelikož ne každá ekofarma registrovaná zároveň jako výrobce realizuje zpracování vlastních bioproduktů nebo provozuje výrobu biopotravin v místě farmy, je počet faremních zpracovatelů nižší. V roce 2023 realizovalo zpracování bioproduktů v místě jejich produkce 350 faremních zpracovatelů a jejich počet každoročně narůstá. Podíl faremního zpracování na celkovém počtu registrovaných výrobců biopotravin vzrostl na 36 % (v letech 2017–2022 byl okolo 33 %).

Z pohledu registrovaných ekozemědělců je rozsah zpracování vlastních výrobků přímo na farmě stále na nízké úrovni a stagnuje poslední tři roky okolo 6 %. Vzhledem k tomu, že řada ekofarm má certifikovanou pouze zemědělskou produkci a již nikoli navazující zpracovatelské kapacity, lze předpokládat, že rozsah faremního zpracování na ekofarmách je vyšší. Naopak někteří certifikovaní faremní zpracovatelé svoji činnost ve skutečnosti vůbec neprovazují nebo jen v omezené míře dle poptávky spotřebitelů.

Díky úpravám legislativy ve prospěch faremního zpracování a prodeje malých množství ze dvora a obecně většímu povědomí o povinnostech a možnostech, počet farem (ekologických i konvenčních) snažících se uplatnit svoje výrobky přímo na trhu každoročně roste. V průběhu roku 2023 začalo nově s faremním zpracováním 33 subjektů, zatímco 19 činnost ukončilo.

Faremní zpracovatelé se soustředí výhradně na český trh a biovýrobky jsou kromě prodeje přímo z farmy nejčastěji nabízeny ve specializovaných prodejnách biopotravin či na trzích, a to jak v regionu výrobce, tak ve větších městech.

Boom zažívá stále prodej faremních výrobků online skrze e-shopy, a to jak vlastní, tak jiných obchodníků (např. Rohlik.cz, Kosik.cz).

Nejčastějším typem faremního zpracování zůstává zpracování a prodej hovězího masa, kdy rostoucí počet farem buduje vlastní bourány, případně i menší jatka. Na druhém místě je zpracování ovoce a zeleniny. Třetí nepočtenější skupinou zůstalo zpracování mléka a mléčných výrobků, avšak jen těsně před zpracováním vinných hroznů a produkci biovín, viz Tab. 22.

Tab. 22 Počet a zaměření faremních zpracovatelů bioproduktů v letech 2022 a 2023

Kód	Ekonomická aktivita (dle NACE) ¹⁾	Počet faremních zpracovatelů	
		2022	2023
10.1	Zpracované a konzervované maso a výrobky z masa	86	95
10.2	Zpracované a konzervované ryby, korýši a měkkýši	0	0
10.3	Zpracované a konzervované ovoce a zelenina	79	76
10.4	Rostlinné a živočišné oleje a tuky	4	4
10.5	Mléčné výrobky a zmrzlina	70	67
10.6	Mlýnské a škrobárenské výrobky	10	9
10.7	Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	3	3
10.8	Ostatní potravinářské výrobky	21	25
11.0	Nápoje	63	71
11.02	Víno z vinných hroznů	58	66
Celkem		336	350

¹⁾ NACE- standardní klasifikace ekonomických činností pro statistické účely.

Zdroj: REP a kontrolní organizace (ABCERT AG, Biokont CZ, Bureau Veritas, KEZ); zpracovala ČTPEZ.

5. OBCHOD S BIOPOTRAVINAMI

Celkový obrat s biopotravinami realizovaný českými subjekty dosáhl v roce 2022 více než 11,30 mld. Kč. Z toho do zahraničí byly vyvezeny biopotraviny v hodnotě cca 4,36 mld. Kč a obrat domácího biotruhu vzrostl meziročně o téměř 13 % na 6,95 mld. Kč. Průměrná roční spotřeba biopotravin na obyvatele vzrostla na 642 Kč a podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů dosáhl 1,65 % (viz Tab. 23). Za posledních pět let se biotrh více než zdvojnásobil a podobně dynamický růst je očekáván i v příštích letech.

V EU průměrná roční spotřeba biopotravin na obyvatele v roce 2022 činila 102 EUR (cca 2 500 Kč) a biopotraviny na celkovém trhu potravin tvořily okolo 5 %.

Objem dovozu finálních biopotravin je odhadován v roce 2022 na 4 102 mil. Kč¹³, což představuje 59% podíl na obratu biopotravin v ČR. Významný podíl dovozu realizují přímo maloobchodní řetězce (odhadem 1 559 mil. Kč). Dováží se biopotraviny běžné denní spotřeby, především hotové pokrmy (včetně dětských výživ), potravinové doplňky, koření, káva a čaj. Necelou třetinu dovozu pak tvoří ovoce a zelenina ze západní a jižní Evropy, nově do 5 % tvoří pekařské výrobky. Mezi největší importéry patřily v roce 2022 E D & F Man Ingredients s.r.o., HIPP Czech s.r.o., SOLEX AGRO, s.r.o., Green Ways s.r.o., Siberian Pine Nuts, s. r. o., Velká Pecka s.r.o., BAKKER s.r.o., bio nebo s.r.o.

Detailně je sledován dovoz biopotravin a bioproduktů ze třetích zemí. V roce 2022 bylo do ČR dovezeno cca 46 153 tun bio komodit z celkem 46 zemí, což je zatím nejvyšší objem v historii sledování (meziroční nárůst 47 %). Nejvíce zboží bylo dovezeno z Argentiny (14 244 tun), Kolumbie (7 822 tun) a Brazílie (6 890 tun).

Mezi další významné dovozce patřily Ukrajina (4 884 tun), Kazachstán (3 712 tun), Indie (2 399 tun) a Turecko (1 475 tun). Pro evidenci dovozů slouží nově systém TRACES NT s mírně jinou klasifikací výrobků oproti dřívějším CPA kódům. Dle této evidence bylo v roce 2022 opět nejvíce zboží ze třetích zemí dovezeno v kategorii „Cukry a cukrovinky“ (31 977 tun a 69 % dovozu), jednalo se především o dovoz třtinového cukru z Argentiny a Brazílie. Druhou největší dovozovou kategorií byla „Olejnata semena a plody“ (6 733 tun a 15 %), kde dominoval dovoz lněného semínka z Kazachstánu. Třetí kategorií bylo „Nezpracované ovoce a ořechy“ (3 486 tun), zejména dovoz mražených bobulovin z Ukrajiny.

5.1 Poptávka po biopotravinách

Hlavní nakupovanou kategorií biopotravin jsou dlouhodobě „Ostatní zpracované potraviny“ (36% podíl a 2 467 mil. Kč), druhou příčku obsadila kategorie „Ovoce a zelenina“ (21 %, 1 438 mil. Kč) následovaná kategorií „Mléko a mléčné výrobky“ (17 %, 1 147 mil. Kč), viz Tab. 24.

Při detailnějším rozčlenění kategorie „Ostatní zpracované potraviny“ jsou nejvíce zastoupenými položkami Káva a čaj s obratem cca 640 mil. Kč; následují Hotové pokrmy (vč. dětské výživy); Doplňky stravy; Kakao, čokoláda a cukroviny a dále Koření a aromatické výtažky. Obrat okolo 720 mil. Kč zůstává pro Ostatní zpracované potraviny jinde neuvedené. Z tohoto detailnějšího rozčlenění je patrné, že nejčastěji nakupovanou biopotravinou je „Ovoce a zelenina“, následuje „Mléko a mléčné výrobky“, viz Graf 6.

Tab. 23 Vývoj trhu biopotravin v ČR (2007–2022)

Ukazatel	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2020	2021	2022
Celkový obrat s biopotravinami včetně vývozu (mld. Kč)	1,39	1,98	2,24	2,72	3,73	5,70	8,26	9,41	10,22	11,30
Vývoz (mld. Kč)	0,10	0,37	0,57	0,77	1,48	2,37	3,00	3,43	4,07	4,36
Spotřeba biopotravin v ČR (mld. Kč)	1,29	1,61	1,67	1,95	2,25	3,33	5,26	5,99	6,15	6,95
Meziroční změna obratu biopotravin (%)	70	-10	4,6	9,5	11,4	30,5	18,7	13,9	2,8	12,9
Podíl na celkové spotřebě potravin a nápojů (%)	0,55	0,65	0,65	0,71	0,81	1,05	1,52	1,77	1,60	1,65
Spotřeba na obyvatele a rok (Kč)	126	154	158	185	213	314	492	562	585	642
Podíl dovozu na obratu biopotravin (%)	62	n. d.	60	57	62	57	57	58	65	65
Podíl řetězců na obratu biopotravin (%)	68	68	64	64	61	58	50	47	50	52

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI.

¹³ Zahrnutý jsou údaje o dovozu finálních biopotravin a jen částečně zemědělských komodit, proto hodnota dovozu bude zřejmě vyšší.

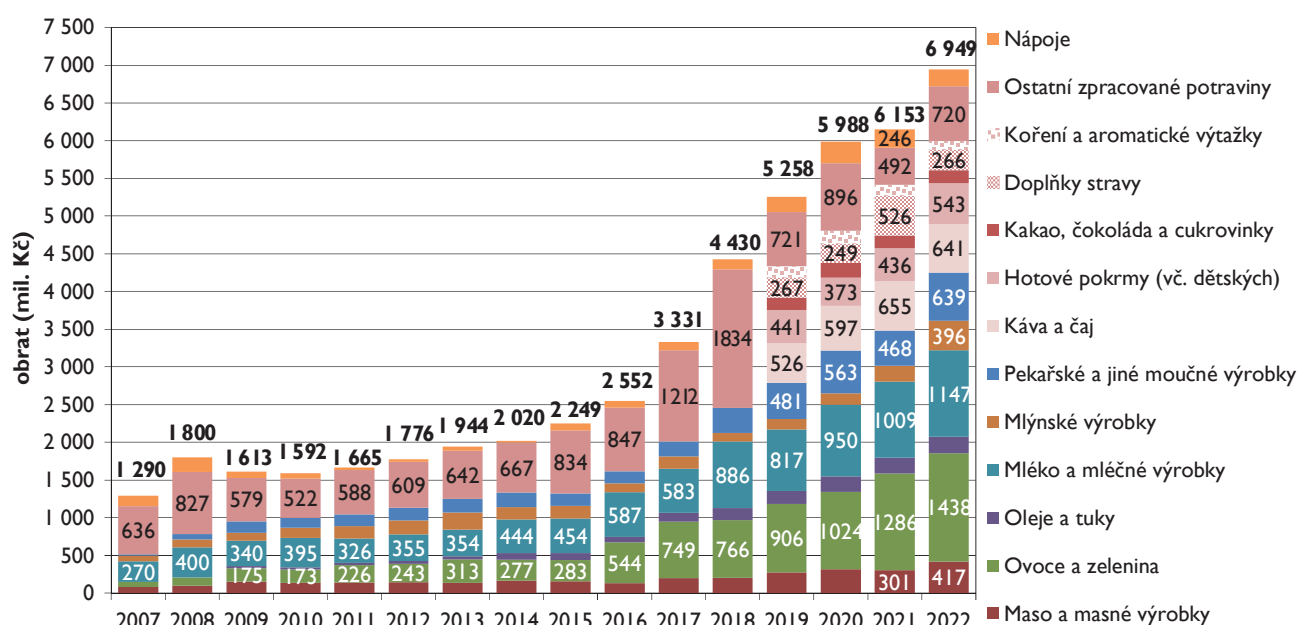
Tab. 24 Podíl hlavních kategorií potravin na celkovém obratu biopotravin (2007–2022)

Hlavní kategorie potravin	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2020	2021	2022
	podíl kategorie potravin (%)									
Maso a masné výrobky	6,2	9,5	8,5	6,9	6,9	5,9	5,2	5,3	4,9	6,0
Ovoce a zelenina*	5,4	10,8	13,6	16,1	12,6	22,5	17,2	17,1	20,9	20,7
Oleje a tuky	x	1,8	1,9	2,1	4,2	3,6	3,2	3,5	3,4	3,1
Mléko a mléčné výrobky	20,9	21,1	19,6	18,2	20,0	17,5	15,5	15,9	16,4	16,5
Mlýnské a škrobářenské výrobky	6,0	6,3	9,7	11,7	7,5	4,9	2,6	2,5	3,4	5,7
Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	1,6	9,4	9,4	9,2	7,3	5,9	9,1	9,4	7,6	9,2
Ostatní zpracované potraviny	49,3	35,9	35,3	33,0	37,1	36,4	43,2	41,6	39,4	35,5
Nápoje*	10,6	5,2	2,0	2,7	4,2	3,3	3,8	4,8	4,0	3,3
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

* Od roku 2009 jsou ovocné/zeleninové džusy a šťávy zahrnovány do kategorie Ovoce a zelenina, nikoli Nápoje.

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI.

Graf 6 Podíl hlavních kategorií potravin na celkovém obratu biopotravin (2007–2022)

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI; zpracovala ČTPEZ.

5.2 Způsob distribuce biopotravin

Nejvíce biopotravin nakupují čeští spotřebitelé tradičně v maloobchodních řetězcích, tj. v supermarketech a hypermarketech (34 % a 2,4 mld. Kč v roce 2022), jejich podíl však z dlouhodobého pohledu klesá. Druhou příčku poprvé obsadily e-shopy před drogeriemi (19 % a více než 1,3 mld. Kč). V důsledku poklesu obratu prodeje se prodejny zdravé výživy a biopotravin posunuly na pátou příčku a čtvrtým místem prodeje biopotravin se stal v roce 2022 přímý prodej z farm, příp. od výrobců.

Prodej přes e-shopy využívají často farmy a výrobci k prodeji vlastních výrobků, v roce 2022 se jednalo o zhruba pětinu obratu, proto byla částka ve výši cca 300 mil. Kč přesunuta do kategorie přímého prodeje. Odhadem pak prodej biopotravin prostřednictvím přímého prodeje dosahoval 663 mil. Kč a 9,5 %, obrat přes cizí e-shopy 1 331 mil. Kč a 19,1 %, viz Tab. 25.

Odbyt biopotravin v rámci samostatných prodejen potravin, lékáren a gastronomie včetně veřejného stravování zůstává na nízké úrovni okolo 3–4 % a obratu okolo 200–300 mil. Kč.

Tab. 25 Podíl hlavních odbytových míst na celkovém obratu biopotravin (2007–2022)

Odbytové místo v ČR	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2020	2021	2022	2022
	podíl odbytového místa v ČR (%)										(mil. Kč)
Supermarkety/ hypermarkety ¹⁾	67,5	69,2	67,8	67,0	60,9	58,0	50,2	46,9	50,0	51,9	2 371
z toho drogerie	x	11,2	11,3	18,7	14,7	17,5	15,2	14,8	16,9	17,7	1 233
Prodejny zdravé výživy a biopotravin	22,5	17,7	19,8	16,6	14,3	12,6	16,2	14,9	12,8	9,3	643
Nezávislé prodejny potravin	2,5	2,4	1,4	1,6	4,2	3,0	1,8	1,6	2,2	2,7	188
Faremní a ostatní přímý prodej	2,0	3,9	5,2	8,9	7,0	5,4	9,6	11,7	9,8	9,5	351/663
E-shopy ²⁾	x	x	x	x	7,8	14,1	11,4	16,6	16,6	19,1	1 643/1 331
Lékárny	5,0	6,0	5,2	4,5	2,6	3,9	5,2	5,1	5,7	4,4	305
Gastronomie	0,5	0,8	0,6	1,4	3,2	3,0	5,7	3,2	3,0	3,1	216
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	6 950

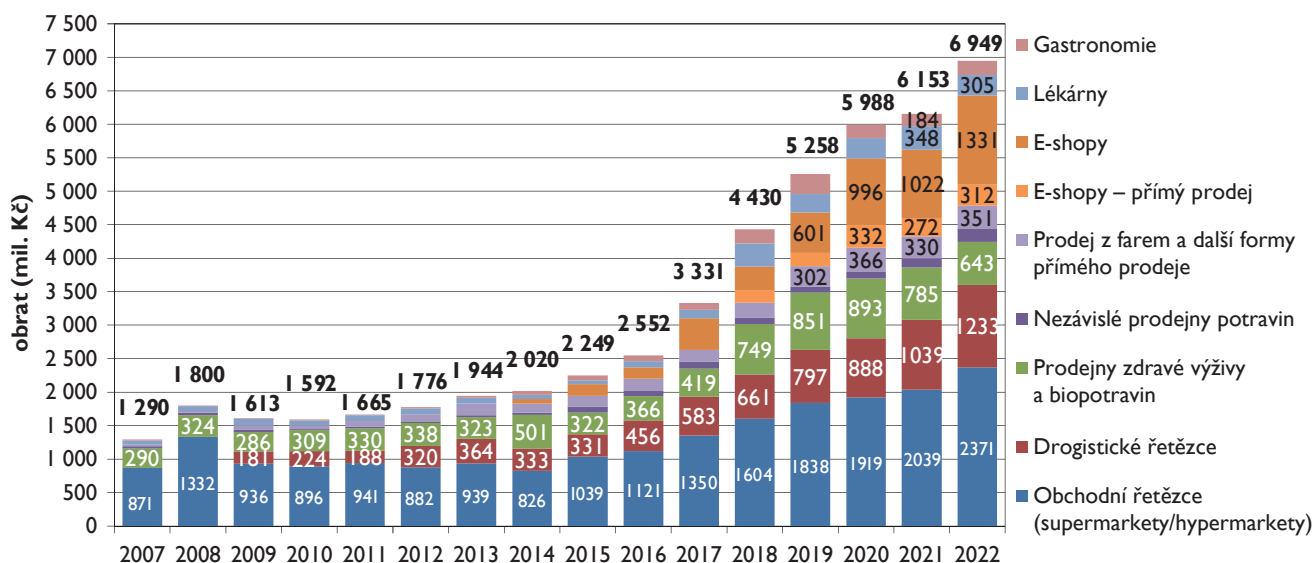
¹⁾ Součástí kategorie „Supermarkety/ hypermarkety“ jsou i drogistické řetězce (drogerie).

²⁾ Vzhledem k tomu, že jsou e-shopy využívány k přímému prodeji biopotravin samotnými výrobci i farmami, je od roku 2018 příslušná část obratu přičtena k přímému prodeji a odečtena v kategorii e-shopů.

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI; zpracovala ČTPEZ.

Graf 7 Podíl hlavních odbytových míst na celkovém obratu biopotravin (2007–2022)

Pozn.: Od roku 2009 jsou samostatně uváděny údaje pro drogistické řetězce.

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI; zpracovala ČTPEZ.

Export biopotravin

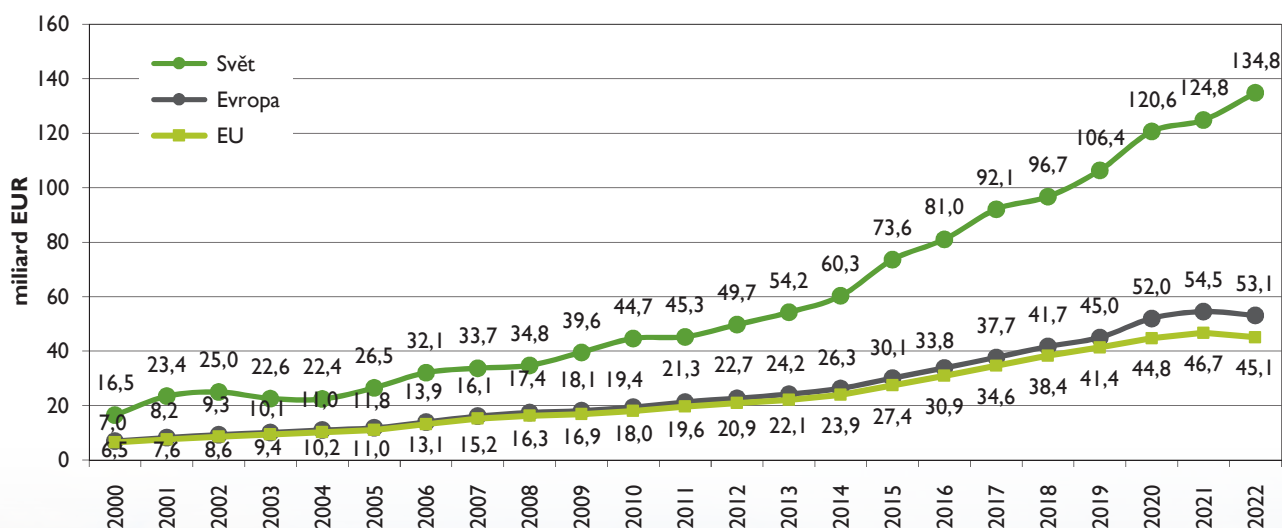
V roce 2022 byly do zahraničí vyvezeny biopotravin v hodnotě 4,36 mld. Kč (téměř 40 % jejich celkového obratu). Objem vývozu každoročně narůstá (meziročně o 7 % ze 4,07 mld. Kč v roce 2021). Většinu biopotravin exportuje ČR v rámci EU, nejdůležitějším obchodním partnerem zůstává Německo. Mezi největší exportéry patřily E D & F Man Ingredients s.r.o., RACIO, s.r.o., Kovář distribuce, s.r.o., INUTEK s.r.o., Siberian Pine Nuts, s.r.o., Sonnentor, s.r.o., Green Ways s.r.o., SOLEX AGRO, s.r.o., UNISKAP s.r.o., ÚSOVSKO FOOD a.s., Amylon, a.s., ExtraVit s.r.o., Lifefood Czech Republic s.r.o., a Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO, které společně tvoří 65 % celkového vývozu.

5.3 Mezinárodní srovnání¹⁴

Celosvětový trh s biopotravinami v roce 2022 dosáhl hranice téměř 135 mld. EUR. Přestože prodej biopotravin zaznamenal pomalejší růst a potýkal se se stagnací a poklesem v některých evropských zemích, vykázal meziroční nárůst zhruba o 8 % (125 mld. EUR v roce 2021). Nejvýznamnějším trhem jsou Spojené státy americké s 58,6 mld. EUR, následované Německem (15,3 mld. EUR), Čínou (12,4 mld. EUR) a Francií (12,1 mld. EUR).

Evropský trh biopotravin zaznamenal v roce 2022 poprvé pokles prodeje od začátku sledování údajů v roce 2000. Obrat

Graf 8 Vývoj trhu biopotravin ve světě, Evropě a EU (2000–2022)

Zdroj: Světová ročenka EZ.

¹⁴ Zdroj Světová ročenka EZ: Willer, Helga, Jan Trávníček, Berndhard Schlatter (2024) The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2024. Research Institute of Organic Agriculture FiBL, Frick and IFOAM – Organic International, Bonn.

biopotravin v Evropě dosáhl 53,1 mld. EUR (45,1 mld. EUR tvoří trh EU), což představuje pokles o 2,2 % na evropském trhu a 2,8 % na trhu EU. Nicméně v některých zemích, jako v Estonsku (+ 6,0 %), Nizozemsku (+ 4,4 %), Rakousku (+ 4,1 %) i ČR (+ 12,9 %), maloobchodní tržby v roce 2022 vzrostly.

Za posledních deset let se spotřeba biopotravin v Evropě zvýšila více než dvojnásobně z původních 22,7 mld. EUR (viz Graf 8). Zároveň ne všechny země pravidelně poskytují údaje o domácích trzích, a tak lze předpokládat, že evropský trh biopotravin je větší, než je uváděno.

V rámci Evropy je prodej biopotravin soustředěn zejména v západní Evropě. Největší trh biopotravin má Německo, které spolu s Francií, Itálií a Švýcarskem tvoří dvě třetiny celkového obrátu.

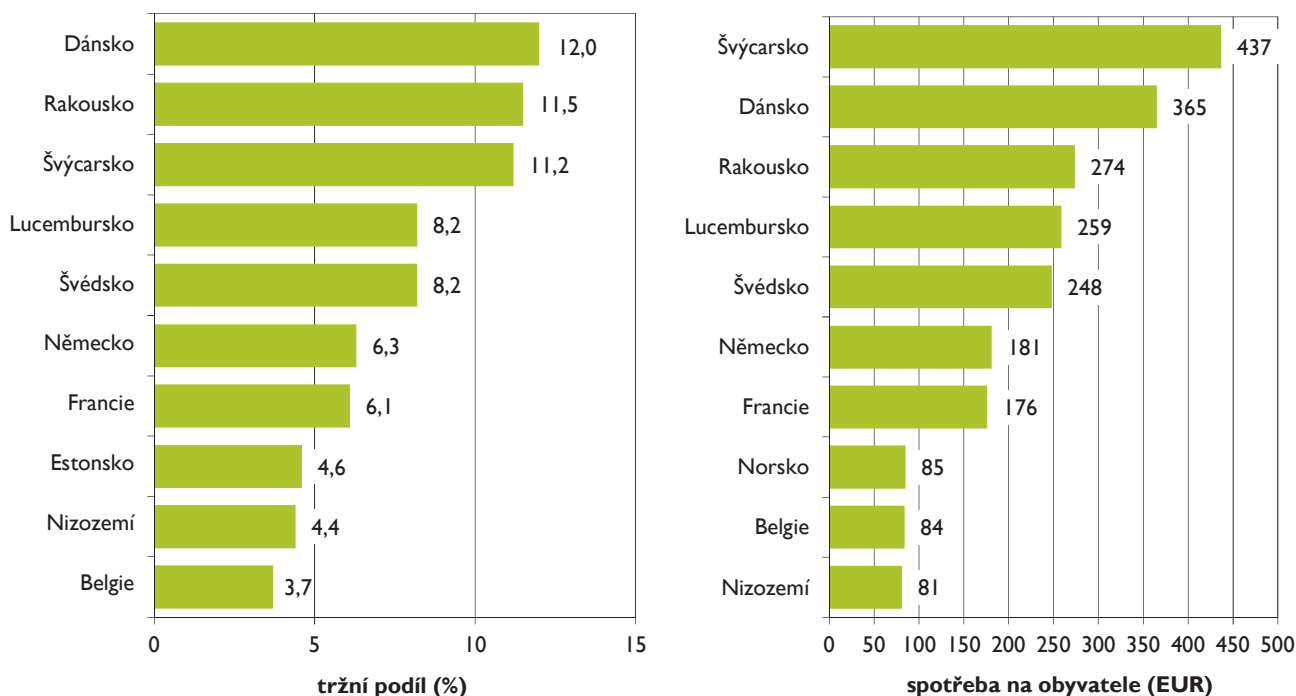
Podobně jako v předchozích letech byla nejvyšší spotřeba biopotravin na obyvatele v roce 2022 ve Švýcarsku (437 EUR) a Dánsku (365 EUR). Na třetí místo se posunulo Rakousko (274 EUR) před Lucembursko (259 EUR). Celkem v sedmi zemích překročila roční spotřeba biopotravin na osobu 100 EUR, viz Graf 9. Průměrná roční útrata v Evropě dosáhla 64 EUR na osobu (102 EUR v rámci EU). V zemích střední a východní Evropy jsou výdaje spotřebitelů za bio stále nízké, avšak v řadě těchto zemí nejsou údaje o maloobchodním pro-

deji pravidelně dostupné. Česká republika a Estonsko jsou jedinými zeměmi s trvalým systémem souhrnné evidence dat o maloobchodním prodeji. V ČR se spotřeba biopotravin na obyvatele a rok pohybuje okolo 22 EUR. V Estonsku byl zaznamenán významný nárůst a spotřeba biopotravin vzrostla na 72 EUR (32 EUR v roce 2017).

Vhodnějším ukazatelem je hodnota podílu biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů. V celosvětovém měřítku drží prvenství evropské země. Dánsko bylo první zemí, která překonala 10% hranici a má nejvyšší podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin na světě (12,0 % v roce 2022). Nad touto hranicí se v roce 2022 udržely Rakousko (11,5 %) a Švýcarsko (11,2 %), viz Graf 9. Z nových členských zemí dosahuje nejvyššího podílu biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů Estonsko (4,6 %), které se dostalo mezi první desítku evropských zemí. Podíl spotřeby biopotravin v ČR dosáhl 1,65 %. Průměrný podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin v rámci EU je odhadován okolo 5 %.

U řady kategorií potravin je zastoupení bioproduktů i vyšší, jedná se zejména o vejce, ovoce a zeleninu. V Dánsku a Švýcarsku dosahuje prodej bio vajec přibližně 30% podílu na jejich celkovém prodeji. Kategorie bio ovoce a zelenina má po vejcích nejvyšší podíly na trhu, představuje 10 a více procent prodejní hodnoty veškeré prodávané zeleniny a ovoce.

Graf 9 Deset zemí Evropy s nejvyšším podílem biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů a nejvyšší roční spotřebou biopotravin na obyvatele (EUR), 2022

Zdroj: Světová ročenka EZ, Eurostat.

6. PODPORA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A VÝROBY BIOPOTRAVIN

6.1 Vývoj finančních podpor ze strany státu v EZ

První finanční prostředky na podporu vzniku ekologicky hospodařících podniků byly uvolněny již v letech 1990 až 1992. Výrazný rozvoj EZ nastal po roce 1998, především díky obnovení státní podpory, která byla až do roku 2003 poskytována na základě nařízení vlády, kterým se stanovily podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství.

Od roku 2004 bylo EZ jedním z podporovaných titulů v rámci agroenvironmentálních opatření, čímž byla zajištěna finanční podpora ekologických zemědělců i po vstupu ČR do EU. Podmínky finanční podpory ze strany státu jsou v členských zemích EU upraveny tzv. programovým dokumentem vždy na sedmileté období, v případě ČR se jednalo o Horizontální plán rozvoje venkova (2004–2006), Program rozvoje venkova PRV (2007–2013) a PRV (2014–2020) platný ještě v přechodném období 2021–2022. Aktuálně je v platnosti Strategický plán Společné zemědělské politiky (SP SZP) na období 2023–2027. Ekologické zemědělství je od roku 2015 podporováno jako samostatné opatření, mimo agroenvironmentální a klimatická opatření.

Zároveň jsou ekologičtí zemědělci od roku 2004 a nově i výrobci biopotravin od roku 2007 bodově zvýhodněni u dalších vybraných opatření v rámci PRV, nyní v SP SZP. Tím subjekty registrované v EZ mají často vyšší šanci na schválení a financování jejich projektů.

Od roku 2004 je rozvoj EZ podporován také prostřednictvím akčního plánu. Aktuálně je v platnosti čtvrtý Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství na období 2021–2027, schválený vládou v květnu 2021. Stanoveno je šest kvantitativních cílů:

- Dosáhnout 22% podílu ekologických ploch na celkové zemědělské půdě ČR,
- Dosáhnout 30% podílu orné půdy na celkové výměře půdy v EZ,
- Dosáhnout 10% navýšení rozlohy trvalých kultur v EZ,
- Dosáhnout 4% podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů,
- Dosáhnout 5% podíl biopotravin ve veřejném stravování,
- Zajistit financování výzkumu a poradenství v EZ v rozsahu odpovídajícím podílu EZ na zemědělské půdě.

Tento základní strategický dokument rozvoje ekozemědělství je implementován ve většině členských států Evropské unie.

6.2 Základní dotace na plochu

Od roku 2023, s ohledem na nové programové období 2023–2027, mohou ekologičtí zemědělci vstupovat opět do pětiletých závazků a vyplácení dotací pro opatření ekologické zemědělství je realizováno na základě Strategického plánu SZP.

Nově je povolen souběh EZ s konvenčním hospodařením v souladu s evropskou legislativou.

Výše plateb pro nové pětileté závazky je opět stanovena fixně v EUR na celé období a skutečná výše platby v Kč se každoročně vypočte dle platného směnného kurzu – pro rok 2023 platí směnný kurz 24,116 Kč/EUR. Uvedený kurz je platný také pro dobíhající závazky PRV.

Platba je poskytována na plochu ekologicky obhospodařované půdy s diferenciací dle užití ploch (tj. pěstovaných kultur). Od roku 2015 jsou zavedeny mírně vyšší platby na plochy v přechodném období. Detailní podmínky poskytování dotací v EZ byly pro rok 2023 specifikovány nařízením vlády č. 81/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění opatření ekologické zemědělství. V případě dobíhajících pětiletých závazků (uzavřených v roce 2019 v rámci PRV) jsou podmínky poskytnutí dotací uvedeny v původním nařízení vlády č. 76/2015 Sb. o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství, ve znění pozdějších předpisů¹⁵.

Cílem opatření EZ je podporovat systémy hospodaření šetrné k životnímu prostředí – zachovat a zlepšit půdní úrodnost, zajistit čistotu vod, posílit biodiverzitu a zvýšit ekologickou stabilitu a estetickou hodnotu krajiny.

Vývoj a změny v nastavení plateb

Od roku 2004, kdy byla podpora EZ poskytována na 4 tituly (travní porosty, orná půda, zelenina a speciální byliny a trvalé kultury zahrnující vinice, sady a chmelnice), se nabídka v roce 2015 rozšířila o další 3 tituly na orné půdě: pěstování trav na semeno, dočasný travní porost na orné půdě a dočasný úhor; v rámci trvalých kultur vznikl samostatný titul pro vinice a chmelnice, nový titul pro krajinnotvorný sad (jiná trvalá kultura) a zachovány byly oba tituly pro ovocné sady (intenzivní a ostatní) implementované od roku 2010. Naopak se zavedením podmínky podpory pouze pro uzavřené ekofarmy bez souběhu produkce v rostlinné výrobě byl zrušen titul podporující nižší sazbou travní porosty ekofarem se souběhem platný od roku 2008.

K rozdělení platby u sadů došlo v roce 2010. Původní vyšší platba byla poskytována na tzv. intenzivně obhospoda-

¹⁵ Příslušným novelizačním právním předpisem, který upravuje podmínky dobíhajících závazků z předchozího programového období, je nařízení vlády č. 84/2023 Sb., kterým se mění některá nařízení vlády v souvislosti s přijetím nařízení vlády provádějících Strategický plán Společné zemědělské politiky Evropské unie.

řované sady s minimálním počtem 200 ks/ha vyjmenovaných druhů stromů nebo 800 ks/ha vyjmenovaných druhů bobulovin. Nižší sazba platila pro sady, které nesplňovaly výše uvedenou limitní podmínku hustoty výsadby. Toto rozdělení zůstalo v rámci PRV 2014–2020 zachováno, došlo pouze k úpravě kritérií pro minimální stanovenou hustotu druhů stromů/keřů (intenzivní sady: jádroviny – min. 500 ks/ha, peckoviny min. 200 ks/ha, ovocné keře – min. 2 000 ks/ha; ostatní sady: ovocné stromy – min. 100 ks/ha, ovocné keře – min. 1 000 ks/ha). V roce 2016 byl doplněn titul pěstování jahodníku.

Od roku 2023 vznikl nový titul na orné půdě Pěstování víceletých píceňin, naopak byl zrušen titul Úhor (zařadit do EZ zemědělskou půdu jako úhor lze, avšak bez možnosti žádat dotaci). Dále již nebude v EZ podporován titul Jiná trvalá kultura – krajinnotvorný sad, který přešel pod gesci Agroenvironmentálně-klimatických opatření. Nově je vyšší sazbou podpořeno pěstování konzumních brambor jejich přeřazením z Ostatních plodin na orné půdě pod titul Pěstování zeleniny a speciálních bylin. Současně jsou nově vyšší sazbou podporováni pěstitelé zeleniny nebo bylin s výměrou do 6 ha (viz Tab. 26). Nově je také zavedena podmínka povinného absolvování školení alespoň jednou za pětiletý závazek o vhodných praktikách v EZ.

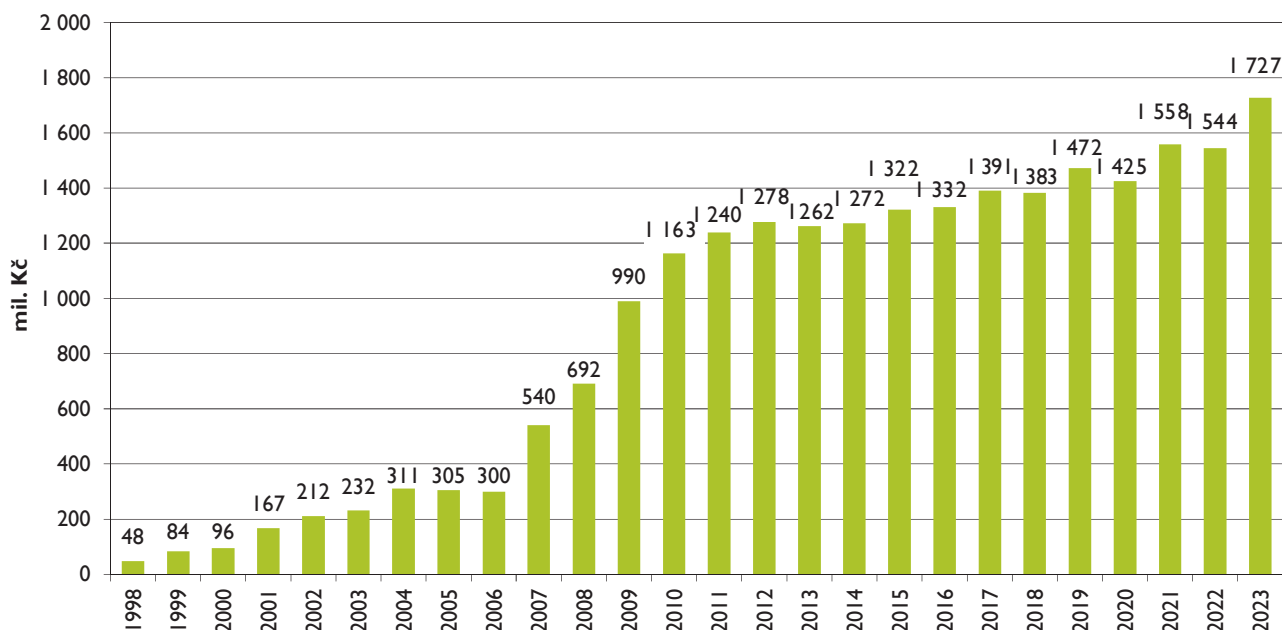
Tab. 26 Výše sazeb na hektar v roce 2023 – nové a dobíhající závazky a srovnání s rokem 2014

Užití půdy	Hospodaření/dotace (EUR/ha)	Opatření EZ		Opatření EZ navazující		Sazby v roce 2014
		přechodné období	ekologická produkce	přechodné období	ekologická produkce	
Trvalý travní porost	Trvalý travní porost*	106	100	84	83	71 / 89
Orná půda	Zelenina a speciální byliny	660	638	536	466	564
	Zelenina a speciální byliny do 6 ha	680	660			
	Jahodník	660	638	669	583	x
	Ostatní plodiny	323	239	245	180	155
	Víceleté píceňiny	137	120	x	x	
	Trávy na semeno	137	120	265	180	
	Travní porost	137	120	79	69	
	Úhor	x	x	34	29	x
Trvalá kultura	Ovocný sad – intenzivní	896	850	825	779	849
	Ovocný sad – ostatní	536	510	419	417	510
	Vinice	900	847	900	845	849
	Chmelnice	900	847	900	845	849
	Jiná trvalá kultura (krajinnotvorný sad)	x	x	165	165	x

* Vyšší platba na travní porosty v roce 2014 (89 EUR/ha) byla zavedena v letech 2008 až 2014 pro ekofarmy obhospodařující veškerou plochu v EZ, tedy bez souběhu s konvencí.

Zdroj: SP SZP 2023–2027, PRV 2014–2020 (do 2022) a PRV 2007–2013.

Graf 10 Vývoj dotací v EZ (1998–2023)

Pozn.: Celková podpora představuje objem zažádaných dotací v daném roce, nikoli vyplacených dotací, které jsou vypláceny vždy v průběhu následujícího roku.

Zdroj: MZe; zpracovala ČTPEZ.

V roce 2023 bylo zažádáno o podporu EZ na plochu 576 874 ha ve výši 1 727 mil. Kč, což představuje meziroční nárůst o 11,9 % (tj. 183 mil. Kč), viz Graf 10. Nárůst byl způsoben především navýšením sazeb, výměra ploch s žádostí o podporu v EZ vzrostla jen o necelá 2 % (tj. 9 702 ha). Výši výměry a zažádaných finančních prostředků v opatření EZ v roce 2023 uvádí Tab. 27.

V posledních pěti letech vzrostl objem dotací v opatření EZ o téměř 25 % (o 344 mil. Kč) proti 1 383 mil. Kč v roce 2018. Toto navýšení bylo způsobeno, jak nárůstem ploch v ekologickém režimu (o 66 tis. ha a 12,8 %), tak růstem sazeb na hektar (v průměru o 10,7 %). Průměrná platba na hektar v EZ se dlouhodobě pohybovala v rozmezí 2 700 až 2 800 Kč/ha, v roce 2023 vzrostla na 2 994 Kč/ha.

Tab. 27 Výše zažádané výměry a finančních prostředků v opatření EZ (2023)

Užití půdy/typ dotace	Zažádaná výměra (ha)		Zažádané finanční prostředky (v tis. Kč)	
	přechodné období	ekologická produkce	přechodné období	ekologická produkce
TTP - Trvalý travní porost	36 122	347 202	92 339	837 311
OP – Pěstování zeleniny, speciálních bylin, jahodníku	841	2 073	13 382	31 888
OP – Pěstování ostatních plodin	9 554	42 304	74 418	243 831
OP – Pěstování trav a víceletých píceňin	6626	20074	21 891	58 092
TK – Ovocný sad – intenzivní	151	795	3 256	16 300
TK – Ovocný sad – ostatní	54	983	702	12 088
TK – Vinice a chmelnice	422	730	9 155	14 901
CELKEM	53 770	414 161	215 143	1 214 411
	467 931		1 429 554	
Dobíhající závazky	108 945		297 450	
CELKEM	576 874		1 727 004	

6.3 Další opatření PRV a SP SZP

S ohledem na nízkou produkci biopotravin v ČR se MZe rozhodlo od roku 2007 zvýhodnit výrobce biopotravin a ekologické zemědělce u vybraných opatření PRV při bodovém hodnocení podaných projektů. Bodové zvýhodnění v rámci preferenčních kritérií, příp. zvýhodnění v podobě vyšší míry dotace pro subjekty ekologického zemědělství je znovu nastaveno ve Strategickém plánu SZP.

V roce 2023 bylo bodové zvýhodnění uplatněno u čtyř intervencí: Investice do zemědělských podniků (33.73), Investice do zpracování zemědělských produktů (34.73), Zahájení činnosti mladého zemědělce (49.75) a Inovace při zpracování zemědělských produktů (51.77).

V rámci těchto čtyř intervencí byla třetina schválených žádostí podána subjekty registrovanými v EZ, a to s požadavkem o dotaci ve výši 1 238 mil. Kč, což představuje 21,8 % všech dotací (viz Tab. 28).

K nejčastěji využívané intervenci v roce 2023 patřila intervence „Investice do zemědělských podniků“, ve které

bylo také alokováno nejvíce finančních prostředků. Z pohledu podílu byl největší zájem o Zahájení činnosti mladého zemědělce a Inovace při zpracování zemědělských produktů, kde polovina schválených žádostí byla podána subjekty EZ.

V rámci PRV bylo v roce 2023 vyhlášeno již jen jedno 16. kolo příjmu žádostí o dotaci, a to na operace I.1.1 Vzdělávací akce a I.2.1 Informační akce s celkovou alokací 140 mil. Kč. V rámci těchto operací je možné realizovat dotované semináře, workshopy, přednášky pro zemědělskou veřejnost (prezenční nebo on-line formou), a to v průběhu 12 měsíců od podpisu dohody (nejpozději do 30. 6. 2025), kdy téma EZ je zahrnuto v podporovaných záměrech.

Pro téma EZ opatření v roce 2023 využil PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců pro semináře na různá aktuální témata (např. Dotační podpora pro zemědělce na zlepšení stavu krajiny a biodiverzity, SZP a IT systémy v praxi pro zemědělce) a Spolek EKOVIN pro svůj Kurz ekologického vinařství a vinohradnictví, s celkovou výší zažádané dotace cca 2,3 mil. Kč.

Tab. 28 Počet schválených projektů a požadovaná výše dotace u bodově zvýhodněných opatření SP SZP v roce 2023

Operace	Počet schválených žádostí	Požadovaná výše dotace (tis. Kč)	Z toho subjekty uplatňující bodové zvýhodnění za EZ			
			Počet schválených žádostí		Požadovaná výše dotace	
			(abs.)	(%)	(tis. Kč)	(%)
Investice do zemědělských podniků	2 151	4 085 699	741	34,4	713 236	17,5
Investice do zpracování zemědělských produktů	418	938 070	66	15,8	190 680	20,3
Zahájení činnosti mladého zemědělce	383	634 390	193	50,4	316 530	49,9
Inovace při zpracování zemědělských produktů	2	25 200	1	50,0	18 000	71,4
Celkem	2 954	5 683 359	1 001	33,9	1 238 446	21,8

Zdroj: Odbor Řídicí orgán rozvoje venkova MZe, stav ke dni 30. 6. 2024.

6.4 Národní dotace

V rámci národních dotací je, dle Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě §1, §2 a §2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, poskytována podpora na činnost **České technologické platformy pro ekologické zemědělství (dotační titul 10.E.c.** v rámci Podpor technologických platform v působnosti rezortu MZe). V roce 2023 byla činnost platformy podpořena částkou 2 500 000 Kč. Účelem dotace je podpora činnosti platformy zaměřená na podporu funkčnosti, budování vnitřní struktury, personálního zajištění a zapojení do národních i evropských struktur. Platforma se zaměřuje na přenos informací mezi vědou, výzkumem a zemědělskou a podnikatelskou praxí z oblasti ekologického zemědělství (detail činnosti platformy viz kapitola 8.5).

Od roku 2015 je v rámci opatření **10.D. Podpora evropské integrace nevládních organizací** poskytována dotace umožňující českým zástupcům členství a účast na jednáních hlavních mezinárodních organizací pro EZ – IFOAM Organics Europe. V roce 2023 byla za tímto účelem vyplacena dotace PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců ve výši 246 tis. Kč.

Od roku 2015 je poskytována podpora dle titulu **9.A.b.4.i. Podpora na zajištění samostatných odrůdových zkoušek registrovaných odrůd polních plodin**, za účelem zajistit získání a šíření informací o pěstitelských vlastnostech registrovaných odrůd polních plodin, které jsou následně publikovány zemědělské veřejnosti. Účelem dotace je podpora realizace odrůdových zkoušek pšenice ozimé a jarní a ječmene jarního v režimu ekologického zemědělství, a to do maximální výše 42 000 Kč na 1 odrůdu po předání výsledků zkoušek Ústřednímu kontrolnímu a zkušebnímu ústavu zemědělskému (ÚKZÚZ). V rámci tohoto titulu byla v roce 2023 poskytnuta podpora ve výši 840 tis. Kč příjemci dotace PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců.

Dále je z národních dotací poskytována vystavovatelům **podpora účasti na mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí (opatření 9.H.)**. Stejně jako v předchozích letech se podpora týkala zejména účasti českých vystavovatelů na největším světovém veletrhu biopotravin Biofach, kdy bylo žadatelům/vystavovatelům vyplaceno v roce 2023 celkem 2 697 tis. Kč (z toho bylo 18 žadatelům vyplaceno 1 458 tis. Kč na Biofach 2023 a 17 žadatelům 1 239 tis. Kč na Biofach 2022 – konání tohoto ročníku veletrhu bylo posunuto z důvodu pandemie COVID-19 z února 2022 na červenec 2022 a tím byl zařazen do podpory pro období 2023). Dále byla v roce 2023 podpořena účast na těchto výstavách zaměřených na bioprodukty: Millesime Bio, BioNord, BioSüd a Biogast ve výši 182 tis. Kč (pro 3 žadatele/vystavovatele).

Z národních dotací jsou čerpány finanční prostředky v souvislosti s podporou ekologického zemědělství také **v oblasti poradenství a vzdělávání**. V roce 2023 bylo v rámci **dotačního programu 9.F.e. Regionální přenos informací** vyplaceno PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců 2 559 tis. Kč.

Od roku 2017 je v rámci národních dotací poskytována podpora na činnost **Demonstračních farem – program 9.F.m.** Podporován je přenos znalostí v zemědělství cílených na udržitelné způsoby hospodaření (např. postupy a technologie snižující vodní a větrnou erozi, nadměrné utu-

žování půdy, postupy přispívající k zadržování vody v krajině, opatření k přizpůsobení se změně klimatu a zmírnění jejich dopadů nebo integrovanou ochranu rostlin a ekologické zemědělství). Na farmách jsou celoročně pořádány kromě dnů otevřených dveří také demonstrační akce skupinové a individuální. V roce 2023 bylo z celkových 20 schválených demonstračních farem šest registrováno v režimu EZ (Ekofarma PROBIO, Josef Sklenář, Ing. Martin Rosenbaum, Vinné sklepy Kutná Hora, Sady sv. Prokopa a Lukáš Musil), z toho první čtyři uvedené prezentovaly téma ekologické zemědělství a byly podpořeny částkou 2 760 tis. Kč.

Od roku 2019 je podporován program **1.V. Podpora restrukturalizace ovocných sadů v režimu ekologického zemědělství** s cílem zlepšit zdravotní stav ovocných stromů a zlepšit kvalitu produkovaného ovoce. V roce 2023 byla z programu podpořena výsadba 37,4 ha s dotací v celkové výši 7 980 tis. Kč.

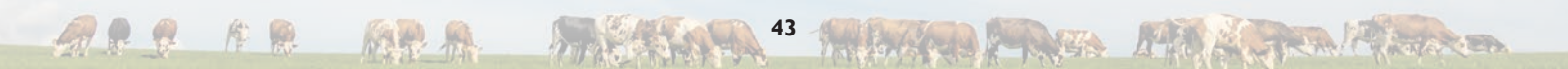
V rámci zásad jsou podporována opatření zlepšující welfare hospodářských zvířat – program **20. Zlepšení životních podmínek v chovu hospodářských zvířat**. V roce 2023 bylo v programu 20.B cíleném na chov drůbeže podpořeno 186 chovatelů celkovou částkou 329 606 tis. Kč, z čehož 51 tis. Kč (0,02 %) čerpali 4 žadatelé hospodařící v režimu EZ. Program 20.C pro zlepšení chovu prasat využilo 181 chovatelů při celkové dotaci 220 039 tis. Kč, z toho 151 tis. Kč (0,07 %) připadlo 2 ekofarmám. V programu 20.E zaměřeném na chov vykrmovaných býků bylo vyplaceno 102 026 tis. Kč celkem 723 žadatelům, z toho 2 679 tis. Kč (2,63 %) připadlo 105 žadatelům s chovem vykrmovaných býků v režimu EZ. Dotační programy 20.A. a 20.D. byly pro nedostatek finančních prostředků pro rok 2023 zrušeny.

6.5 Podpora dalších vybraných aktivit

V rámci pravidelné podpory byly, prostřednictvím ÚZEI, poskytnuty finanční prostředky ve výši cca 5 mil. Kč pro povinné **shromažďování údajů o EZ pro Eurostat, sběr údajů o trhu biopotravin a pro sledování ekonomického stavu ekologických podniků v rámci Zemědělské účetní datové sítě (FADN)**.

V rámci Ročního vzdělávacího plánu MZe pro odborné vzdělávání veřejnosti, v roce 2023 zacíleného především na aktivity pro děti a mládež, byla schválena **zakázka na zabezpečení exkurzí pro děti a mládež na ekologicky hospodařící farmy**. Zakázku realizovala PRO-BIO LIGA v rámci projektu Život na ekofarmě s rozpočtem ve výši 250 tis. Kč. Celkem se exkurzí zúčastnilo téměř 300 žáků z 10 škol a 6 krajů, zapojeno bylo 10 různých ekofare.

Proběhlo tradiční **školení kontrolních organizací a státních dozorových orgánů** (KEZ o.p.s., ABCERT AG, Biokont CZ, s.r.o., BUREAU VERITAS CERTIFICATION CZ, s.r.o., ÚKZÚZ, SZPI, SVS). Hlavním tématem školení byly aktuální změny v legislativě ekologické produkce a v metodických pokynech MZe; přehled a výsledky řízení o přestupcích za rok 2022; výjimky v EZ udělené v roce 2022 a výstupy z kontrol jednotlivých kontrolních a dozorových orgánů. Školení v rámci rozpočtu 75 tis. Kč zajistil Bioinstitut, o.p.s.

S ohledem na prioritní opatření Akčního plánu pro EZ pokračovala v roce 2023 osvěta veřejnosti o EZ formou národní **Propagační kampaně na podporu biopotravin a ekologického zemědělství** koordinované Státním zemědělským intervenčním fondem (SZIF). Na kampaň bylo vyplaceno 6 609 tis. Kč, což je podstatně méně oproti předchozím rokům (40 619 tis. Kč v roce 2022, 34 857 tis. Kč v roce 2021, 36 577 tis. Kč v roce 2020). Cílem kampaně je zvýšení všeobecných znalostí o biopotravinách a EZ, především znalost bio log. Zvyšování důvěry a informovanosti spotřebitelů o EZ je klíčovým faktorem dalšího rozvoje trhu s biopotravinami.

Od školního roku 2023/2024 je v projektu **Ovoce, zelenina a mléko do škol nově podporováno zařazování produktů ekologického zemědělství**. V rámci projektu je bezplatně dodáváno žákům I. stupně základních škol čerstvé ovoce a zelenina, ovocné a zeleninové šťávy a pyré, konzumní mléko a neochucené mléčné výrobky. Produkty jsou dotovány fixní výší podpory na porci, která zahrnuje jak náklady na produkty, tak i veškeré vedlejší náklady související s dodávkou porce. Produkty ekologického zemědělství jsou zvýhodněny vyšší sazbou podpory a podíl porcí ekologických produktů musí činit nejméně 10 % z celkového počtu dodaných porcí za školní rok. Součástí projektu jsou i doprovodná vzdělávací opatření. Cílem projektu je zlepšení stravovacích návyků – zvýšení konzumace ovoce, zeleniny a mléka a mléčných výrobků, zvýšení povědomí dětí a rodičů o zdravé výživě, zemědělské výrobě a o produktech ekologického zemědělství.

6.6 Finanční podpora činnosti NNO v sektoru ekologického zemědělství

Z národního rozpočtu je financována také činnost nevládních neziskových organizací (NNO) zaměřených na podporu rozvoje ekologického zemědělství a produkce biopotravin. V roce 2023 byla činnost NNO v sektoru EZ podpořena částkou 1 475 tis. Kč a byla podpořena činnost následujících organizací (viz Tab. 29).

Tab. 29 Finanční podpora NNO v sektoru EZ v letech 2020 až 2023

Název organizace	Název projektu	Výše podpory (Kč)			
		2020	2021	2022	2023
PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců	Propagace ekologického zemědělství v regionech	701 100	576 460	692 560	651 420
	Bioakademie	347 680	313 760	x	x
PRO-BIO LIGA pobočný spolek	Vzdělávání a osvěta o ekologickém zemědělství v ČR	652 960	673 794	913 920	507 600
Bioinstitut	Bio v regionu – Propagace regionální bioprodukce a spolupráce	333 224	304 248	340 979	x
Skutečně zdravá škola	Vzdělávání o ekologickém zemědělství	379 600	312 533	x	x
Spolek Ekovín	Mezinárodní konference VINOENVI	263 574	326 000	326 000	316 220
Českomoravský svaz zemědělských podnikatelů	Farmáři	x	332 729	x	x
Celkem		2 678 138	2 839 524	2 273 459	1 475 240

Pozn.: Do přehledu finanční podpory NNO jsou zařazeny pouze projekty cílené na EZ.

Zdroj: MZe.

7. KONTROLY A CERTIFIKACE

7.1 Základní informace o kontrolním systému v ekologickém zemědělství

Pravidla ekologického zemědělství a výroby biopotravin jsou stanovena národními i evropskými předpisy, zejména zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, ve znění pozdějších předpisů a nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848 ze dne 30. května 2018 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 834/2007, a dále řadou dalších předpisů sloužících k provádění či doplnění tohoto nařízení. Přehled legislativy ekologické produkce je pravidelně aktualizován na webových stránkách Ministerstva zemědělství.

Ministerstvo zemědělství na základě § 29 zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství pověřuje kontrolou a certifikací registrovaných osob podnikajících v ekologickém zemědělství kontrolní a certifikační organizace na základě veřejnoprávní smlouvy s Ministerstvem zemědělství. Tyto organizace u všech ekologických podnikatelů nad rámec křížového systému horizontálních kontrol ověřují minimálně 1x ročně soulad s pravidly ekologické produkce.

Tyto kontrolní a certifikační organizace mají dále povinnost vykonat alespoň u 10 % podniků další namátkovou

kontrolu a zároveň musí proběhnout 10 % všech kontrol formou předem neohlášené kontroly. Při těchto kontrolách jsou kontrolní organizace povinny odebrat alespoň u 5 % podniků kontrolní vzorky (půdy, rostlin, surovin a produktů) za účelem analýzy možného použití nepovolených látek v EZ. V případě podezření na porušení pravidel ekologické produkce jsou kontrolní organizace oprávněny odebrat vzorek vždy.

Kontrolován je nejen fyzický stav hospodářství a soulad s příslušnými pravidly ve všech fázích výroby, ale také všechny stanovené evidence a jejich vzájemný soulad. Velký důraz je kladen na kontrolu tzv. dohledatelnosti produktu i jednotlivých surovin, všech vstupů a výstupů.

V případě, že je během kontroly ověřen soulad s pravidly EZ a není tedy zjištěno závažné porušení pravidel, udělí kontrolní organizace na příslušný produkt osvědčení o původu bioproduktu či biopotravin (tzv. certifikát).

Pověřenými kontrolními organizacemi byly v roce 2023:

KEZ o.p.s., Chrudim, www.kez.cz

ABCERT AG, organizační složka, Jihlava, www.abcert.cz

Biokont CZ, s.r.o., Brno, www.biokont.cz

BUREAU VERITAS CERTIFICATION CZ, s.r.o., Praha, <https://www.ekozemedelstvi.cz/>

Dále kontrolu ekologické produkce provádějí státní dozorové orgány, a to v takových případech, kde nejsou oprávněny ke kontrole výše uvedené kontrolní organizace, a dále v rámci svých kompetencí daných příslušnými zákony během své běžné kontrolní činnosti. Mezi státní dozorové organizace patří:

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ) zajišťuje úřední kontrolu za účelem ověření dodržování právních předpisů týkajících se krmiv a potravin a pravidel o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách zvířat. V podnicích ekologického zemědělství vykonává obvykle namátkové kontroly pravidel ekologické produkce založené na výsledcích rizikové analýzy nebo na vyžádání ze strany Ministerstva zemědělství.

Státní veterinární správa (SVS) je organizací, která ze zákona vykonává dozor nad zdravím zvířat, nad tím, aby nebyla týrána, nad zdravotní nezávadností potravin živočišného původu, nad ochranou našeho území před možným zavlečením nebezpečných nálezů nebo jejich nositelů.

Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI) je státní úřad, jehož úlohou je dozor nad dodržováním evropského a národního potravinového práva v ČR. Je součástí celoevropského systému úřadů, které mají obdobné kompetence. SZPI kontroluje biopotraviny jako ostatní potraviny především ve smyslu zákona o potravinách. To znamená, že u nich kontroluje zdravotní nezávadnost, smyslové, fyzikální a chemické požadavky na jakost, úplnost a správnost označení, data použitelnosti a minimální trvanlivosti, zda nejsou označeny klamavě nebo nabízeny klamavým způsobem. U biopotraviny kontroluje zejména jejich správné označení „bio“, „eko“, ale také zda splňují požadavky zákona o ekologickém zemědělství a přímo použitelných předpisů Evropské unie.

Tyto dozorové orgány jsou od roku 2022 pověřeny MZe také kontrolou dovozu ekologické produkce ze třetích zemí a validací tzv. potvrzení o kontrole (COI = certificate of inspection).

7.2 Základní statistika provedených kontrol v roce 2023

V roce 2023 bylo provedeno celkem 7 527 kontrol u 6 510 subjektů, z toho bylo provedeno 930 neohlášených kontrol, 829 kontrol bylo provedeno na základě analýzy rizika. V roce 2023 bylo odebráno celkem 849 vzorků, z toho bylo 50 vzorků se zjištěnými nálezy (viz Tab. 30).

7.3 Nejčastější porušení pravidel ekologického zemědělství v roce 2023

V roce 2023 bylo zjištěno celkem 113 závažných a kritických případů nesouladu. Ve 29 případech se jednalo o nesoulad s obecnými pravidly ekologické produkce, v 25 případech o nesoulad se specifickými pravidly produkce. Mezi další případy nesouladu patřily nepovolené látky nebo produkty v EZ (19), nejasnosti v dokladech a záznamech (3), v 31 případech byl nalezen nesoulad v oblasti výjimek.

Nápravná opatření, která byla přijata, byla následující: odebrání certifikátu (24), omezení rozsahu certifikátu (32), pozastavení platnosti certifikátu (2), zlepšení provádění preventivních kontrol zavedených provozovatelem (17), neuvedení odkazu na ekologickou produkci při označování a propagaci celé dotčené šarže nebo produkční série (3), zákaz, aby se dotčený produkt/dotčené produkty během určitého období uváděly na trh s odkazem na ekologickou produkci (20), nové přechodné období (14). U zbývajících případů bude o nápravných opatřeních rozhodnuto.

V roce 2023 bylo na MZe zasláno celkem 48 podnětů od všech kontrolních organizací na zahájení řízení o přestupku a celkem 44 řízení o přestupku bylo zahájeno. Vydaná rozhodnutí v řízení o přestupku se týkala v drtivé většině případů použití konvenčního osiva bez předem udělené výjimky od ÚKZÚZ. Dalším nejčastějším porušením bylo přivedení nepovoleného počtu konvenčních zvířat na ekofarmu za účelem rozšiřování stáda.

Tab. 30 Přehled zjištění na kontrolách a přehled sankcí v letech 2020 až 2023

	Počty			
	2020	2021	2022	2023
Počet kontrolovaných subjektů	5 764	6 015	6 224	6 510
Kontroly celkem	7 079	6 961	6 933	7 527
z toho ohlášené	6 649	6 447	5 969	6 597
z toho neohlášené	430	514	964	930
Odnětí certifikátu	17	3	23	24
Podnět na zahájení řízení o přestupku (všechny kontrolní subjekty)	55	59	41	48
Počet zahájených řízení o přestupku	39	50	38	44
z toho počet vydaných rozhodnutí v řízení o přestupku	35	32	34	36
z toho počet zastavených řízení o přestupku	5	2	4	1
z toho počet řízení o přestupku neukončených v daném roce	6	16	7	8
Počet odebraných vzorků celkem	332	213	728	849

Zdroj: MZe.

8. VĚDA A VÝZKUM EZ V ČR

8.1 Financování výzkumu v ČR

Finanční zdroje určené k provádění výzkumu tvoří především státní rozpočet na výzkum, vývoj a inovace (VaVal), jehož návrh schvaluje vláda způsobem definovaným zákonem 130/2002 Sb. o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků, ve znění pozdějších předpisů. Výše podpory je každoročně stanovena zákonem o státním rozpočtu, pro rok 2023 zákonem č. 449/2022 Sb. ze dne 30. listopadu 2022 o státním rozpočtu České republiky na rok 2023. Podpora VaVal byla navržena v celkové výši 49 497 498 tis. Kč, skutečné čerpání v roce 2023 činilo 48 968 210 tis. Kč (z toho 38 852 009 tis. Kč ze státního rozpočtu a 10 116 201 tis. Kč z rozpočtu EU). Prostředky ze státního rozpočtu jsou z poloviny věnovány na podporu výzkumných institucí, druhá polovina směřuje na účelový výzkum, přičemž podíl institucionální podpory se zvyšuje.

Výzkumné projekty věnující se problematice ekologického zemědělství jsou podporovány zejména z rozpočtu Ministerstva zemědělství (MZe), dále Technologické agentury ČR (TA ČR) a Grantové agentury ČR (GA ČR). Projekty s tematikou EZ jsou podporovány také v rámci mezinárodních programů výzkumu Horizont Evropa a dříve Horizont 2020 (viz Tab. 33).

Z celkového objemu financí určených na VaVal v roce 2023 připadlo 1 152 mil. Kč na MZe (2,4 %), 6 175 mil. Kč na TA ČR (12,6 %) a 4 741 mil. Kč na GA ČR (9,7 %). Největší rozpočet má dlouhodobě MŠMT 19 485 mil. Kč (39,8 %), pětinu představovaly prostředky z EU.

Údaje o řešených i ukončených projektech jsou průběžně předávány do „Centrální evidence projektů“ (Informační systém VaVal – CEP) a informace o výsledcích vzešlých ze státem podporovaných výzkumných aktivit jsou předávány do „Rejstříku informací o výsledcích“ (Informační systém VaVal – RIV), vše je dostupné na webové stránce <https://www.isvavai.cz/>.

Přehled projektů s vazbou na ekologické zemědělství a udržitelné hospodaření je průběžně doplňován také na webové stránce ČTPEZ „Výzkum a inovace“, kde jsou

k dispozici informace o jednotlivých projektech a kontakty na řešitele (<https://www.ctpez.cz/cz/v-a-i>).

Na výzkumné projekty se zaměřením na EZ financované z prostředků MZe v roce 2023 bylo poskytnuto 43,1 mil. Kč (38,9 mil. Kč v roce 2022, 29,8 mil. Kč v roce 2021), což představuje 7,6% podíl na celkových účelových výdajích MZe pro VaV, tj. bez institucionálních výdajů rezortním výzkumným organizacím. Tématu EZ se věnovalo 13 projektů z celkových 178 běžících v roce 2023 v rámci Programu aplikovaného výzkumu MZe na období 2017–2025 „ZEMĚ“ (7,3% podíl).

Tab. 31 Přehled financování projektů VaV v roce 2023

Poskytovatel financí	Název výzkumného programu	Počet podpořených projektů*	Výše finančních prostředků* (tis. Kč)	Podíl prostředků na projekty EZ z rozpočtu VaV poskytovatele	
				účelové výdaje	výdaje celkem
MZe ¹⁾	QK ZEMĚ	13	43 089	7,6 %	3,7 %
TA ČR ²⁾	Programy (TREND, Prostředí pro život)	5	19 103	0,4 %	0,3 %

* Počet projektů cílených na EZ a výše podpory ze státního rozpočtu v roce 2023.

¹⁾ V rámci MZe tvořily účelové výdaje na výzkum 570 mil. Kč (program Země NAZV), dalších 582 mil. Kč bylo poskytnuto 20 rezortním výzkumným organizacím (tzv. institucionální výdaje).

²⁾ V rámci TA ČR tvoří účelové výdaje na výzkum 95 % rozpočtu, institucionální výdaje jsou minimální.

Tab. 32 Přehled národních výzkumných projektů cílených na EZ probíhajících v roce 2023 dle zaměření hlavních oborů

Hlavní obor	Poskytovatel	ID	Název projektu	Doba řešení	Název organizace – koordináčního pracoviště	Výše podpory ze státního rozpočtu (tis. Kč)	
						celkem za projekt	čerpano v roce 2023
10619 – Ochrana biologické rozmanitosti	TA ČR	FW03010400	Bioaktivní látky z organicky produkovaných tradičních českých léčivků a plodin a vývoj nano-inkapsulovaných forem pro použití v dermatologii, kosmetice a posílení obranyschopnosti organismu	2021–2024	EcoFuel Laboratories s.r.o.	31 569	7 847
	MZe	QK1910046	Pěstování pšenice seté ve směsné kultuře za účelem optimalizace výživného stavu půdy, ochrany proti erozi, stabilizace výnosu a kvality produkce	2019–2023	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	18 836	3 292
40106 – Agronomie, šlechtění rostlin a ochrana rostlin	MZe	QK1910072	Nové možnosti environmentálně bezpečné ochrany chmele pomocí základních látek a botanických pesticidů v podmínkách ČR	2019–2023	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	15 340	2 680
	MZe	QK1910296	Efektivita nových postupů regulace škodlivých činiteľů v ovocnářství	2019–2023	Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský Holovousy s.r.o.	19 568	3 466
	MZe	QK21010064	Využití biologicky aktivních látek rostlinného původu při skladování zemědělských produktů	2021–2025	Česká zemědělská univerzita v Praze / Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů	16 735	3 347
	MZe	QK22010073	Alternativní postupy ochrany brambor proti chorobám a škůdcům minimalizující negativní vliv na životní prostředí	2022–2025	Výzkumný ústav bramborařský Havlíčkův Brod, s.r.o.	13 180	3 295
	MZe	QK22010200	Termická sanitace osiv jako ochrana před houbovými patogeny a škůdci	2022–2025	Zemědělský výzkum, spol. s r.o.	13 315	3 224
	MZe	QK22020019	Inovace integrované a ekologické produkce ovoce a révy vinné v návaznosti na nově se šířící druhy škodlivých organismů	2022–2024	Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský Holovousy s.r.o.	12 472	4 254
	TA ČR	FW06010376	Vývoj nových prostředků na ochranu rostlin na bázi rostlinných extraktů	2023–2027	AGRO CS a.s.	8 616	1 691
	TA ČR	FW06010647	Vývoj a výroba robotizovaného plečkovacího zařízení s inteligentním rozpoznáváním plevele dle principů Průmyslu 4.0	2023–2026	SMS CZ, s.r.o.	16 485	4 037

Hlavní obor	Poskytovatel	ID	Název projektu	Doba řešení	Název organizace – koordinačního pracoviště	Výše podpory ze státního rozpočtu (tis. Kč)	
						celkem za projekt	čerpáno v roce 2023
40401 – Zemědělská biotechnologie a biotechnologie potravin	MZe	QK1910235	Minimalizace rizik reziduí účinných látek vybraných herbicidů obsažených ve slámě a v půdě na kultury pěstovaných hub, jahodníku a rajčat	2019–2023	Česká zemědělská univerzita v Praze / Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů	12 876	2 252
	MZe	QK21010083	Ekologická ochrana konzumních brambor jako zdravé zeleniny proti vybraným půdou a sadbou přenášeným patogenům	2021–2024	Výzkumný ústav bramborářský Havlíčkův Brod, s.r.o.	6 800	1 700
	MZe	QK22010255	Intenzifikace ekologické produkce leguminóz prostřednictvím biologických prostředků s cílem zlepšení jejich zdravotního stavu	2022–2025	Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích / Zemědělská fakulta	12 812	3 299
40101 – Zemědělství	MZe	QK22020056	Metody intenzifikace ekologického hospodářství na orné půdě	2022–2024	Mendelova univerzita v Brně / Agronomická fakulta	11 070	3 690
	MZe	QK23020044	Hodnocení ekologického a konvenčního zemědělství z pohledu jejich dopadů na ekosystémové služby pro podporu strategických a rozhodovacích procesů	2023–2025	Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem / Fakulta sociálně ekonomická	12 923	4 142
	MZe	QK23020046	Inovativní postupy managementu jabloňových sadů pro zvýšení konkurenceschopnosti tuzemské produkce	2023–2025	Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský Holovousy s.r.o.	13 424	4 448
	TA ČR	FW06010036	Zodpovědná produkce nové, funkční potraviny s příznivými nutričními vlastnostmi	2023–2027	PRO-BIO, obchodní společnost s r.o.	15 551	2 294
	TA ČR	SS06020333	Tlumení populačních hustot hračboše polního (Microtus arvalis) pomocí rostlinných repelentů	2023–2025	Mendelova univerzita v Brně / Agronomická fakulta	11 302	3 194

Zdroj: IS VoVai; zpracovala ČTPEZ.

8.2 Mezinárodní projekty

V oblasti mezinárodní spolupráce pokračovalo v roce 2023 řešení projektů v rámci mezinárodních programů výzkumu a vývoje. Hlavním nástrojem EU pro podporu VaVal se stal devátý **rámcový program Horizont Evropa** s navrženým rozpočtem téměř 100 mld. EUR na období 2021–2027. Mimo standardní projektové výzvy Komise poskytuje možnost podpory výzkumu prostřednictvím Evropských partnerství a pěti Mísí (Adaptace na změnu klimatu, Obnova oceánů a vod, Rakovina, Klimaticky neutrální a chytrá města, Zdravá půda a potraviny).

Pro oblast ekologického zemědělství se Komise zavázala vyčlenit nejméně 30 % rozpočtu z programu Horizont Evropa pro Klastř 6 (zemědělství, lesnictví a venkov) na projekty specifické pro odvětví ekologické produkce nebo s ním související (dle Akčního plánu pro podporu ekologické produkce v EU). Projektové příležitosti pro EZ lze najít dále v Misi pro zdravou půdu a potraviny a Evropských partnerstvích, zejména v oblasti agroekologie a potravinových systémů.

Mise pro zdravou půdu a potraviny je novým nástrojem podpory výzkumu z rozpočtu programu Horizont Evropa. Mise má za cíl do roku 2030 zajistit, aby 75 % půd EU bylo zdravých a schopných poskytovat základní ekosystémové služby. Nástrojem se stanou tzv. živé laboratoře jako společné iniciativy pro spoluvytváření znalostí a inovací a tzv. majáky jako místa pro demonstraci osvědčených postupů, kterých má do roku 2030 vzniknout sto napříč EU. V roce 2023 probíhala výzva k podávání projektů od 17. ledna do 20. září v 9 tématech s rozpočtem 126 mil. EUR na podporu 16 projektů.

Evropská partnerství jsou iniciativy, jejichž prostřednictvím Evropská unie v součinnosti s veřejnými i soukromými partnery podporuje rozvoj a implementaci programu na podporu výzkumu a inovací. Aktuálně existují tři typy: *Společně programovaná partnerství* (financovaná skrze programové výzvy programu Horizont Evropa), *Institucionalizovaná partnerství* (založená a financovaná Komisí, vyhlašují vlastní projektové výzvy) a *Společně financovaná partnerství* (složená především z národních poskytovatelů podpory VaVal, kteří financují účast partnerů ze svých zemí). Pro

sektor EZ připadá v úvahu zejména společně financované Evropské partnerství podporující přijetí agroekologických přístupů v zemědělských systémech prostřednictvím živých laboratoří a výzkumných infrastruktur, a dále společně financované Evropské partnerství pro bezpečné a udržitelné potravinové systémy.

Výzvy pro partnerství jsou vyhlašovány v rámci programu Horizont Evropa – Klastř 6. V roce 2023 bylo realizováno 5 výzev s celkovým rozpočtem 240 mil. EUR jako výší jejich spolufinancování ze strany Evropské komise. Jednalo se o tato partnerství: Evropské partnerství pro urychlení přechodu zemědělských systémů – agroekologické živé laboratoře a výzkumné infrastruktury; Evropské partnerství Zdraví a dobré životní podmínky zvířat; Evropské partnerství pro udržitelnou budoucnost potravinových systémů; Water4All – Zabezpečení vody pro planetu a Evropské partnerství pro data v zemědělství. V rámci prvního uvedeného partnerství figuruje český zástupce, a to Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.

Šíření výsledků výzkumu a inovací je nově zastřešeno **Evropskou sítí pro Společnou zemědělskou politiku**, jejíž činnost Evropská komise oficiálně zahájila 6. října 2022. Sít' SZP spojuje dvě stávající sítě, pro venkov a EIP-AGRI, přičemž cílem je zavést efektivnější způsob práce, posílit sdílení znalostí, spolupráci a inovace v rámci celého evropského venkova. Efektivní výměnu znalostí a spolupráci, dostupné poradenství, lepší odbornou přípravu zemědělců, snadnější přístup k výsledkům výzkumu a inovacím apod. za účelem dosažení udržitelného a moderního zemědělství a venkova má nově zajistit **Systém zemědělských znalostí a inovací (AKIS)**. Přestože má AKIS dlouhou historii, poprvé se do SZP dostal až v programovém období 2023–2027, kdy jsou členské státy povinny jej vybudovat, hodnotit a zlepšovat. Koordinační orgán AKIS by měl aktivně řídit toky znalostí a zároveň oslovit všechny stávající organizace zabývající se znalostmi a inovacemi a podporovat užší spolupráci mezi nimi. Na podporu výzkumu a inovací, zahájení inovativních projektů a zavedení nových nápadů do praxe má k dispozici různé zdroje financování, např. podporu operačních skupin EIP-AGRI, podporu výzkumných projektů, případně tematických a poradenských sítí v rámci programu Horizont Evropa, možnosti sdílení dobré praxe prostřednictvím sítě SZP.

Tab. 33 Přehled mezinárodních projektů s tematikou EZ probíhajících v roce 2023

ID ¹⁾	Název projektu	Zapojené subjekty v ČR	Doba trvání	Celkové náklady / příspěvek EU (EUR)
771367 H2020	ECOBREED – Zlepšení dostupnosti odrůd a osiva vhodných pro ekologické zemědělství a zemědělství s nízkými vstupy Cílem je pro 4 plodiny (pšenice obecnou, brambory, sóju a pohanku obecnou) vyvinout: a) metody, strategie a infrastrukturu pro ekologické šlechtění, b) odrůdy se zvýšenou odolností vůči stresu, účinnějším využíváním vstupů a kvalitou a c) zdokonalené metody produkce vysoce kvalitního bio osiva.	Výzkumný ústav rostlinné výroby, PRO-BIO, Selgen	5/2018– 4/2023	6 263 831 / 5 759 459
774124 H2020	SUPER-G – Návrh udržitelných systémů obhospodařování trvalých travních porostů Cílem je společný vývoj udržitelných systémů a politik pro správu trvalých travních porostů, které budou účinné při optimalizaci produktivity a zároveň budou podporovat biologickou rozmanitost a poskytovat řadu dalších ekosystémových služeb.	Mendelova univerzita v Brně	6/2018– 5/2023	9 994 997 / 9 994 997
101036763 H2020	SchoolFood4Change – Udržitelná kultura stravování ve školách EU Projekt vrátí udržitelné a zdravé stravování zpět do jídelničky škol, konkrétně bude inovovat a zavádět udržitelné dodávky zdravých potravin, vyškolí a posílí kuchaře a zajistí, aby se ve školách uplatňovala kultura zdravého jídla.	Skutečně zdravá škola	1/2022– 12/2025	12 335 170 / 12 193 550
101061028 HE	InnOBreed – Inovativní ekologické šlechtění a využití ovoce Projekt bude podporovat a sdružovat inovativní řešení zaměřená na participativní vývoj ovocných odrůd určených pro systém EZ. Projekt je společnou iniciativou 21 organizací, včetně univerzit, technologických center, sdružení výrobců, z 10 zemí.	VŠÚO Holovousy	7/2022– 6/2026	4 965 151 / 4 790 326
101083579 HE	THEROS – Boj proti podvodům na etiketách potravin pomocí pokročilé analýzy, strojového učení a umělé inteligence Projekt vyvine integrovaný soubor nástrojů s cílem modernizovat proces ověřování potravin s bio a zeměpisným označením a předcházet falšování s využitím technologických inovací a zdrojů dat. Cílem je zvýšit bezpečnost a transparentnost v dodavatelském řetězci.	WIRESLESSINFO, Šumavaprodukt	1/2023– 12/2025	4 739 282 / 3 999 691
101082289 HE	LEGUMINOSE – Meziplodiny luštěnin a obilovin pro udržitelné zemědělství v celé Evropě Projekt identifikuje překážky pro meziplodiny a zvýší povědomí a přijetí mezi zemědělci tím, že poskytne znalosti a ukázky, které propagují ekonomické, environmentální a sociální výhody meziplodin luštěnin a obilovin.	Agritec Plant Research	11/2022– 10/2026	7 188 017 / 7 188 017
774340 H2020	BELIS – Šlechtění evropských luštěnin pro zvýšenou udržitelnost Cílem projektu je zvýšit konkurenceschopnost v šlechtění luskovin zdokonalováním metodik a struktur řízení a usnadněním šíření genetických pokroků, a tím podpořit biologickou rozmanitost a ekosystémové služby. Platforma má podpořit přenos inovací mezi šlechtiteli a výzkumníky.	Agritec Plant Research	10/2023– 9/2028	7 505 468 / 7 077 915

ID ¹⁾	Název projektu	Zapojené subjekty v ČR	Doba trvání	Celkové náklady / příspěvek EU (EUR)
817737 H2020	FutureEUAqua – Budoucí růst udržitelné, odolné a ke klimatu šetrné ekologické a konvenční evropské akvakultury Cílem projektu je podporovat udržitelný růst ekologicky šetrných organických a konvenčních akvakultur hlavních druhů ryb a organismů s nízkou trofickou úrovní v Evropě, aby bylo možné čelit budoucím výzvám s ohledem na rostoucí poptávku spotřebitelů po vysoce kvalitních, výživných a odpovědně produkováných potravinách.		11/2018– 4/2023	7 083 501 / 6 000 000
816172 H2020	PPILOW – Systémy s nízkými vstupy a ekologické zemědělství při chovu drůbeže a prasat Projekt si klade za cíl společně vybudovat prostřednictvím přístupu více ak-térů řešení pro zlepšení dobrých životních podmínek drůbeže a prasat cho-vaných v ekologickém zemědělství a ve venkovních zemědělských systémech s nízkými vstupy.		9/2019– 8/2024	9 999 611 / 9 999 580
101037128 H2020	PestNu – Terénní testování a demonstrace digitálních a kosmických techno-logií s agroekologickými a ekologickými postupy v rámci systémových inovací Cílem je vybudovat robustní systém pro podporu rozhodování zejména u ochrany plodin – zeleniny a hnojení.		10/2021– 9/2024	7 303 095 / 5 906 491
101060368 HE	OrganicTargets4EU – Podpora ekologického zemědělství v Evropě Projekt posoudí klíčové hnací síly a překážky formující ekologický sektor s cí-lem podpořit dosažení cíle mít alespoň 25 % zemědělské půdy EU do roku 2030 v EZ. Zvýšení bioprodukce je záležitostí dobře fungujících trhů, jakož i poskytování spolehlivých znalostí a řádných investic do výzkumu a inovací.		9/2022– 2/2026	3 999 769 / 3 999 769
101059872 HE	LIVESEEDING – Ekologická produkce pro udržitelné potravinové systémy v Evropě Hlavním cílem projektu je podpořit růst ekologického sektoru a přechod k udržitelnějším místním potravinovým systémům dodáním vysoce kvalitního organického osiva různých kultivarů přizpůsobených ekologickému zeměděl-ství pro širokou škálu plodin.		10/2022– 9/2026	5 078 490 / 4 683 630
101084188 HE	ALLIANCE – Ucelený rámec v řízení systémů potravinového dodavatelského řetězce s označením kvality směrem k lepší integritě a pravdivosti dat, inte-roperabilitě, transparentnosti a sledovatelnosti Projekt nalezne řešení vytvořením inovativního holistického rámce.		11/2022– 10/2025	4 408 546 / 3 843 571
101060759 HE	D4AgEcol – Digitalizace pro agroekologii Moderní zemědělství těží z výhod digitálních technologií. V této souvislos-ti projekt ukáže potenciál digitalizace jako předpokladu pro agroekologické zemědělské systémy v Evropě.		9/2022– 8/2025	1 838 805 / 1 788 060
101060816 HE	Agroecology-TRANSECT – Transdisciplinární přístupy k systémové hos-podářské, ekologické a klimatické transformaci Aplikace ekologických principů v zemědělství a potravinových systémech dala vzniknout holistickému přístupu zvanému agroekologie. Projekt si klade za cíl uvolnit plný potenciál agroekologie prostřednictvím dynamiky společných inovací mezi výzkumnými pracovníky a zemědělci a zmobilizováním znalostí v 11 inovačních centrech zabývajících se agroekologickým přechodem.		9/2022– 8/2026	6 398 588 / 6 398 588
101060645 HE	BEATLES – Spoluvytváření změny chování směrem ke klimaticky inteligent-ním potravinovým systémům Projekt se snaží změnit způsob, jakým v současnosti fungují zemědělsko-po-travinářské systémy. Bude studováno pět různých potravinových systémů (obiloviny, mléčné výrobky, peckoviny, dobytek, zelenina) v různých re-gionech EU. Poznatky o chování se použijí k rozvoji transformačních cest prostřednictvím obchodních strategií a doporučení politik k přechodu ke spravedlivým, zdravým a ekologickým potravinovým systémům.		7/2022– 6/2026	3 911 529 / 3 911 529

ID ¹⁾	Název projektu	Zapojené subjekty v ČR	Doba trvání	Celkové náklady / příspěvek EU (EUR)
101060538 HE	VISIONARY – Poskytování potravin prostřednictvím udržitelných zemědělských systémů a hodnotových řetězců Projekt má za cíl zlepšit udržitelnost zemědělství podporou postupů v systémech výroby potravin, které jsou šetrnější k životnímu prostředí, ekonomicky životaschopné a sociokulturně vhodné. Zkoumány budou různé hodnotové řetězce, zvláštní pozornost bude věnována přechodu k ekologickému zemědělství a větší produkci a spotřebě bílkovin na rostlinné bázi.		9/2022–8/2026	3 153 558 / 3 153 558
101082102 HE	RestPoll – Obnova stanovišť opylovačů v evropské zemědělské krajině na základě participativních přístupů více aktérů Projekt cílí na obnovu populace opylovačů v Evropě. Spojením odborníků z různých oblastí si projekt klade za cíl společně navrhnout, vyhodnotit a zpřesnit opatření pro obnovu opylovačů a zapojit zainteresované strany na všech úrovních, od správců půdy po vlády. Smyslem je vytvoření celoevropské sítě oblastí případových studií obnovy opylovačů věnovaných experimentování a vzájemnému učení.		10/2023–9/2027	7 231 243 / 7 118 103
101059589 HE	ENFASYS – Zlepšení politik a obchodních strategií pro udržitelné zemědělské systémy Projekt má odhalit bariéry v přechodu na udržitelné zemědělské systémy. Cílem je lépe porozumět zemědělským a potravinářským systémům a chování zemědělců, spotřebitelů a zainteresovaných stran v potravinovém řetězci. Otestována bude účinnost politických a obchodních intervencí v evropských zemích (160 případů). Projekt navrhne kombinace politik, obchodní strategie a sociální inovace, které povzbudí zemědělce k transformaci jejich výrobních systémů.		9/2022–8/2026	3 997 625 / 3 997 625

¹⁾ Projekty uvedené v tabulce mají buď přímou vazbu na EZ, příp. jsou pro sektor EZ relevantní.

Zdroj: CORDIS <https://cordis.europa.eu/projects/en>; zpracovala ČTPEZ.

V rámci programu Horizont Evropa – Klaster 6 byly v roce 2023 vyhlášeny tři výzvy úzce zaměřené na téma EZ a další tři výzvy na témata s EZ související. Celkem bylo plánováno podpořit 10 projektů za 50 mil. EUR, vybráno bylo nakonec 12 projektů. Jednalo se o tyto výzvy a projekty:

- Pilotní síť ekologických farem s pozitivním vlivem na klima – vybraný projekt: OrganicClimateNET,
- Zlepšení výnosů v ekologických systémech pěstování plodin – vybraný projekt: OrganicYieldsUP,
- Vytvoření poradenské sítě EU pro ekologické zemědělství – vybraný projekt: OrganicAdviceNetwork,
- Pěstování volně rostoucích příbuzných plodin pro udržitelné zemědělství – vybrané projekty: FRUITDIV, COUSIN a PRO-WILD,
- Valorizace ekosystémových služeb poskytovaných luštěninami – vybrané projekty: LegumES, LEGENDARY a VALERECO,
- Praktiky šetrné k biologické rozmanitosti v zemědělství – šlechtění pro integrovanou ochranu proti škůdcům (IPM) – vybrané projekty: GrapeBreed4IPM, SHIELD4GRAPE a IPMorama.

Navíc řada dalších podpořených projektů je pro sektor EZ relevantních. Například projekty věnující se klimatu a udrži-

telným potravinovým systémům, např. ClieNFarms (1/2022), Climate Farm Demo (10/2022), ClimateSmartAdvisors (4/2023). Stejně tak roste počet projektů věnujících se sdílení znalostí a budování informačních platforem, např. NEFERTITI (1/2018), Eureka (1/2020), EU-FarmBook (8/2022), modern-AKIS (9/2022), ATTRACTISS a EU4Advice (10/2022). Více v databázi Cordis.

CORE Organic je zkratka pro „Koordinaci evropského nadnárodního výzkumu pro ekologické potravinářské a zemědělské systémy“. Jde o síť evropských ministerstev a výzkumných institucí, která byla založena v roce 2004 za účelem realizace a financování nadnárodních výzkumných projektů v sektoru EZ. Síť získává finance z evropských rámcových programů výzkumu a vývoje (Horizont 2020, Horizont Evropa), přímo od Evropské komise a podmínkou je i národní kofinancování. Současná síť CORE Organic se nazývá CORE Organic Pleaides, má aktuálně 41 partnerů z 27 zemí/regionů, a hlavním cílem zůstává spojení sil členů za účelem financování nadnárodních výzkumných projektů v oblasti EZ. Síť je realizována aktuálně v rámci projektu OrganicTargets4EU (2022–2026) programu Horizont Evropa a cílem je se stát partnerem/součástí Evropského partnerství v oblasti agroekologie. ČR není aktuálně členem sítě a české výzkumné instituce tak nemohou na projektech participovat.

8.3 Operační skupiny EIP-AGRI – inovace v ekologickém zemědělství

Ve snaze lépe využívat výsledky výzkumu v praxi a zvyšovat konkurenceschopnost a udržitelnost evropského zemědělství podporuje Evropská unie od roku 2012 nový koncept spolupráce Evropské inovační partnerství pro zemědělskou produktivitu a udržitelnost (EIP-AGRI). Principem této spolupráce je řešení konkrétního problému nebo inovativního podnětu z praxe v rámci tzv. operačních skupin. Členy skupiny jsou zástupci výzkumu i praxe, kteří společně hledají vhodná řešení na základě výsledků již realizovaných výzkumů.

V rámci evropské sítě EIP-AGRI bylo prezentováno více než 2 500 projektů operačních skupin a zřízeno 46 fokusních skupin. Jedna z nich se věnovala tématu ekologického zemědělství, konkrétně optimalizaci výnosů na orné půdě. Výsledky projektů byly šířeny napříč EU zejména prostřednictvím sítě EIP-AGRI, příp. sítě pro venkov, obě jsou od roku 2023 sloučeny do jednotné sítě SZP.

V ČR probíhal výběr projektů EIP ve dvou kolech (v roce 2016 a 2017) v rámci PRV, registrováno bylo 29 projektů s žádostmi o dotace ve výši 180 mil. Kč, z toho zhruba třetina projektů je aktuálně vyplacena. Tématu EZ se věnovaly tři projekty: Separace lístků a stonků leguminóz – Biofarma Sasov (2017–2019), Ekologické pěstování alternativních plodin v podmínkách aridního klimatu i erozního ohrožení – VH Agroton a Rodinový způsob chovu prasat se zapouštěním kojících prasnic – opět Biofarma Sasov (2019–2020).

Další výzva k podávání projektů proběhla v roce 2023 v rámci Strategického plánu SZP a intervence 53.77 Podpora operačních skupin a projektů EIP s alokací 268 mil. Kč. Registrováno bylo celkem 86 žádostí o dotaci za cca 973 mil. Kč. Projekty jsou postupně schvalovány, nelze nyní odhadnout, kolik jich bude schváleno se zaměřením na sektor EZ. V plánu je spuštění ještě dalších dvou kol příjmu, a to v říjnu 2024 a 2025.

8.4 TP Organics – Evropská technologická platforma

TP Organics je evropská technologická platforma pro výzkum v oblasti biopotravin a ekologického zemědělství podporující vědecký výzkum a inovace v ekologických a agroekologických přístupech, které přispívají k dlouhodobě udržitelným zemědělským a potravinovým systémům. Platforma, fungující od prosince 2008, identifikuje výzkumné potřeby ekologického a agroekologického sektoru a definuje výzkumné priority, které předává tvůrcům politik v Evropě i mimo ni. Dále informuje své členy o možnostech financování výzkumu a inovací a podporuje výměnu znalostí mezi zemědělci, výzkumnými pracovníky a soukromým sektorem.

Platforma každoročně pořádá Organic Innovation Days a spravuje tzv. Organic Innovation Arena, kde představuje ino-

vace, které byly vyvinuty nejen v sektoru EZ, ale i v rámci širší agroekologické komunity. Dále platforma každoročně pořádá TP Organics Science Day – vědecký den ke sdílení výsledků výzkumů i nastínění budoucích výzkumných priorit v rámci kongresu veletrhu Biofach. Více: <https://tporganics.eu/>

8.5 ČTPEZ – Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství

ČTPEZ byla založena v roce 2009 v souladu s iniciativou TP Organics a iniciativou Evropské komise pro vytváření technologických platform. ČTPEZ je jednou ze čtyř platform uznávaných a podporovaných MZE a jejím cílem je budovat a podporovat rozvoj znalostního systému v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin s důrazem na přenos poznatků ve všech klíčových oblastech sektoru. Platforma sdružuje instituce, které pokrývají oblast vědy, výzkumu a vzdělávání, zemědělce a zpracovatele z praxe i svazy a sdružení zabývající se osvětou ekologického zemědělství. V roce 2023 sdružovala ČTPEZ celkem 29 členů.

ČTPEZ je členem evropské platformy TP Organics a IFOAM Organics Europe. Získané informace o dění v sektoru EZ v zahraničí platforma předává prostřednictvím pravidelně vydávaného elektronického zpravodaje na svém webu www.ctpez.cz

ČTPEZ se věnuje publikování tematických článků v odborném tisku, vydávání tiskových zpráv, přípravě a distribuci pozvánek a avíz svých členů (např. akcí demonstračních farem v EZ), spolupořádá osvětové a vzdělávací akce, vydává poradenské příručky. ČTPEZ je národním správcem databáze OrganicEprints a znalostní platformy OrganicFarmKnowledge.

8.6 Organic Eprints

Organic Eprints je otevřená mezinárodní databáze publikací a výstupů výzkumů v oblasti ekologického zemědělství. Databáze vznikla v roce 2002 v Dánsku z iniciativy Mezinárodního centra pro výzkum ekologických potravinových systémů (ICROFS – International Centre for Research in Organic Food Systems) s cílem zkvalitnit vzájemnou komunikaci a zpřístupnit výsledky výzkumu odborné i široké veřejnosti a sdílet je. V roce 2003 se k projektu připojil FiBL (Výzkumný ústav pro EZ ve Švýcarsku), jako první mezinárodní partner databáze a garant výstupů v německém jazyce, a provoz databáze začal být podporován také německým Spolkovým programem pro ekologické zemědělství (BOEL).

V archivu Organic Eprints je možno nalézt kompletní dokumenty v elektronické podobě, bibliografické údaje, abstrakty odborných článků a další metadata. Lze zde ukládat a vyhledávat informace v rámci konkrétních výzkumů, organizací nebo projektů souvisejících s ekologickým zemědělstvím, a to zdarma. V současné době obsahuje databáze více než 35 000 záznamů, registrováno je přes 30 000 uživatelů a archiv využívá

v průměru okolo 100 000 návštěvníků měsíčně. Se správou databáze pomáhají tzv. národní správci fungující aktuálně v 26 zemích. Více: www.orgprints.org

8.7 Organic Farm Knowledge

Znalostní platforma Organic Farm Knowledge (OFK) podporuje produktivitu, kvalitu a udržitelnost ekologického zemědělství v Evropě prostřednictvím výměny znalostí mezi zemědělci, poradci a vědci. Poskytuje přístup k široké škále snadno použitelných nástrojů pro praxi, jako jsou informační listy, online výpočetní nástroje, mobilní aplikace, videa a další. Platforma nabízí i možnost hodnotit, komentovat a diskutovat o nástrojích a tématech, jejím cílem je být také virtuálním místem setkávání při přeshraničním vzdělávání. K představení funkcí platformy vzniklo krátké instruktážní video, které je k dispozici i v českém jazyce.

Sdílením osvědčených postupů přispívá platforma k zavádění inovací do praxe. Každoročně jsou přidávány další nové materiály a nástroje, logicky tříděné do 6 hlavních kategorií (rostlinná produkce, chov zvířat, půda, řízení potravinového řetězce, životní prostředí a management farmy) a 33 podkategorií (např. výživa a hnojení, kontrola škůdců a chorob, regulace plevelů, zahradnictví, zdraví a welfare zvířat, hospodaření s půdou, skladování, agroekologické postupy, změna klimatu, marketing a obchod). Aktuálně lze materiály na platformě OFK automaticky přeložit do 18 jazyků včetně českého jazyka.

Hlavními partnery platformy jsou FiBL, ICROFS a IFOAM Organics Europe. Všechny nástroje zveřejněné na znalostní platformě OFK musí být nejprve vloženy do online databáze Organic Eprints, čímž je zajištěna kontrola kvality a jednotná struktura vkládaných materiálů.

Více: <https://organic-farmknowledge.org/>

9. PROPAGACE EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ

Významným nástrojem propagace ekologického zemědělství je **národní kampaň na podporu biopotravin a produktů ekologického zemědělství** koordinovaná Státním zemědělským intervenčním fondem (SZIF) v rámci celostátní podpory značek kvality. Hlavním cílem je zvýšení povědomí spotřebitelů o biopotravinách a ekologickém zemědělství, což je klíčový předpoklad pro další rozvoj trhu biopotravin. V rámci kampaně probíhají jak aktivity zcela nové, tak se součástí stala každoroční kampaň MZe „Září – Měsíc biopotravin a ekologického zemědělství“.

Projekt pod názvem Propagační kampaň na podporu biopotravin a ekologického zemědělství je notifikován u Evropské komise do roku 2028. V rámci něj byla spuštěna pilotní edukační kampaň v letech 2018–2019 a následně tříletá kampaň 2020–2022 s celkovým rozpočtem cca 112 mil. Kč. V roce 2023 byla vyhlášena veřejná zakázka na zajištění kampaně v dalším tříletém období, avšak tato byla z důvodu krácení rozpočtu pro marketingové aktivity SZIF zrušena.

Propagace pokračovala v roce 2023 pod koordinací SZIF a v omezeném rozsahu. Na kampaň bylo vyplaceno 6,6 mil. Kč a využity byly následující aktivity: mediální komunikace v TV (klasické spoty, sponzoring a dvouminutové miniporady umožňující prezentovat benefity EZ ve větším detailu, vytvořené v předchozím roce); prezentace v časopisech zaměřených na gastronomii a PR aktivity včetně využití sociálních sítí profilu My jsme bio. U příležitosti zahájení kampaně Září – Měsíc biopotravin a vyhlášení výherce soutěže Nejlepší biopotravina roku 2023 se uskutečnilo každoroční neformální setkání pro novináře.

S cílem více informovat veřejnost o výhodách ekologické produkce jsou nově od roku 2022 Evropskou komisí vyhlašovány **EU Organic Awards – Evropské ceny pro ekologické zemědělství**. Smyslem je ocenit nejlepší a nejnovativnější subjekty napříč řetězcem bioprodukce a udělováno je osm ocenění: nejlepší ekologický zemědělec, nejlepší ekologická zemědělkyně, nejlepší bioregion, nejlepší bioměsto, nejlepší biookres, nejlepší ekologický malý a střední podnik, nejlepší maloobchodní prodejce biopotravin a nejlepší biorestaurace. Slavnostní vyhlášení vítězů probíhá každoročně při příležitosti **Evropského dne ekologického zemědělství**, který byl ustanoven na 23. září. Aktivity se účastní i zástupci ekologického zemědělství ČR. Ocenění EU Organic Awards stejně jako vyhlášení Dne ekologického zemědělství vycházejí z plánovaných aktivit evropského Akčního plánu pro rozvoj ekologického zemědělství přijatého Evropskou komisí 25. března 2021.

Propagaci EZ a biopotravin se dlouhodobě věnuje několik organizací, většinou nevládních, částečně díky pravidelné podpoře ze strany MZe a dalších veřejných i soukromých zdrojů. **Mezi významné propagační aktivity pravidelně podporované ze zdrojů MZe patří:**

- kampaň MZe „Září – Měsíc biopotravin a ekologického zemědělství“ (od 2005), nově zastřešená národní kampaní na podporu biopotravin a produktů EZ
- soutěž „Nejlepší biopotravina roku“ (od 2002), nový název a logo od roku 2022, dříve název Česká biopotravina roku

- ocenění „Nejlepší ekofarma roku“ (od 2019) vzniklé spojením dvou původních ocenění „Nejlepší sedlák“ PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců (od 2011) a „Bartákův hrnec“ pro nejlepšího ekozemědělce (od 1992)
- provoz informačního a osvětového webu o EZ a biopotravinách www.lovime.bio včetně mapy českých biopotravin <https://kde.lovime.bio/>
- pražský Biojarmark – farmářský trh v Praze zaměřený výhradně na biopotraviny (od 1994 do 2012, obnoven od 2017).

Řada ekofarem a bioproduktů je prezentována také v rámci celostátních propagačních akcí nezaměřených přímo na ekologickou produkci, jakými jsou například soutěž Regionální potravina, projekt MZe „Poznej svého farmáře“ nebo edukační kampaň na podporu kvalitních potravin „Akademie kvality“.

9.1 Přehled vybraných propagačních akcí

Září – Měsíc biopotravin a ekologického zemědělství

Tradiční informační akce v měsíci září zaměřená na osvětu spotřebitelů v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin organizovaná již od roku 2005. Hlavním cílem kampaně je přiblížit veřejnosti důvody, proč je dobré a logické kupovat biopotraviny a podporovat tím ekologické zemědělství v ČR. V průběhu celého měsíce září probíhá řada akcí na podporu nákupu biopotravin – biojarmarky, biodožínky, dny otevřených vrat na farmách, exkurze do výroby a další. Každoročně také čekají na fanoušky pravidelné soutěže s partnery Měsíce biopotravin. Veškeré dění kolem kampaně s mottem Bio dává smysl – nám i přírodě se odehrává na webu a na facebookovém profilu. Více: www.mesicbiopotravin.cz

Soutěž Nejlepší biopotravina roku

Soutěž je pravidelně vyhlašována již od roku 2002 (dříve pod názvem „Česká biopotravina roku“) a pořádá ji PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců. O prestižní titul se každoročně uchází desítky výrobců – potravin vyprodukovaných tuzemským ekologickým zemědělstvím. Účast v soutěži nabízí výrobcům biopotravin jedinečnou příležitost pro zviditelnění svých výrobků jak mezi obchodníky samotnými, tak pro zpopularizování mezi širokou veřejností. Soutěž je pořádána pod záštitou ministra zemědělství a ústředního ředitele SZPI. Soutěž probíhá v pěti kategoriích – biovíno, biopotraviny živočišného původu, biopotraviny rostlinného původu, biovýrobky pro gastronomii, pochutiny a ostatní potravinářské výrobky, a steaková biomasa. Každý rok je vyhodnocován vítěz jednotlivé kategorie a celkový vítěz soutěže, kteří mají pak právo užívat pro vítězný výrobek označení Nejlepší biopotravina, doplněný příslušným letopočtem. V odborné porotě zasedají zástupci SZPI, MZe, odborníci z oblasti zemědělství i potravinářství, obchodu i médií. Kontrolu správného značení zajišťuje kontrolní a certifikační organizace KEZ o.p.s.

Nejlepší biopotravinou roku 2023 a absolutním vítězem se stala Bio slanina z přeštického prasete od Biofarmy Sasov. Zvítězila i ve své kategorii Biopotraviny živočišného původu. Mezi další oceněné výrobky patří: Hovězí tomahawk steak BIO – Mitrovský dvůr v kategorii Steaková biomasa; Hostětínský mošt Jablko – Moštárna Hostětín v kategorii Biopotraviny rostlinného původu; Velká rajčatová ochutnávka – Živá farma v rámci Biovýrobků pro gastronomii a v kategorii Biovín Ryzlink rýnský, novosedelské slámové víno, ročník 2021 – Bio vinařství Víno Marcinčák Mikulov.

Přehled oceněných biopotravín je uveden na webu:

<https://pro-bio.cz/projekty/nejlepsi-biopotravina-roku/historie/>

Ocenění Nejlepší ekofarma roku

Ocenění je udělováno nejlepšímu statku hospodařícímu v ekologickém zemědělství Svazem PRO-BIO a Nadačním fondem Bartákův hrnec od roku 2019. Ocenění vzniklo spojením dvou cen: Nejlepší sedlák roku a Bartákův hrnec pro nejlepší ekofarmu. V roce 2023 titul Nejlepší ekofarma roku získala Farma Květomluva manželů Fryzelkových ze Zlínského kraje.

Farma se nachází v nejsevernější části CHKO Bílé Karpaty. Založili ji manželé Zuzana a Radek Fryzelkovi, kteří v roce 2015 zachránili a zrekonstruovali valašskou roubenou sušírnu na ovoce ve Vlachovicích. Kolem ní pak vysadili první byliny. V současnosti jejich hospodářství čítá na 1,7 hektarů pozemků s vysázenými bylinami a zeleninou, jeden menší sad, výrobu, dvě sušírny a obchůdek.

Více: <https://www.kvetomluva.cz/>

Pražský Biojarmark

V roce 2023 proběhl sedmý ročník pražského Biojarmarku – farmářského trhu zaměřeného výhradně na biopotraviny, který pořádá PRO-BIO LIGA na dvoře Národního zemědělského muzea, a to první říjnovou sobotu. Společně s Biojarmarkem probíhá osvětová akce MZe „Za tajemstvím potravin aneb Víš, co jíš?“, kdy se obě akce vhodně doplňují. Kromě nákupu potravin a občerstvení v biokvalitě nechybí pestrý doprovodný program v podobě živé hudby, tančírny, výstav fotografií či vaření pod širým nebem.

Tradice pražského Biojarmarku sahá až do roku 1994, kdy proběhl první ročník, tehdy ještě v areálu ekocentra Toulcův dvůr na okraji Prahy. Po zhruba čtyřleté pauze byla tato výroční akce ekologického zemědělství v Praze obnovena a od roku 2017 ji pořádá PRO-BIO LIGA. Více: <https://biojarmark.info/>

Projekt MZe „Poznej svého farmáře“

Cílem již 10. ročníku projektu MZe „Poznej svého farmáře“ je propojit spotřebitele s lokálními farmáři, nabídnout možnost ochutnat kvalitní výrobky přímo od zemědělců a ukázat, jakým způsobem produkty vznikají. V roce 2023 došlo ke změně koncepce projektu a pořádání akcí se přesunulo z farm přímo do měst, a to na farmářské trhy s regionálními potravinami. V průběhu roku bylo zrealizováno sedm zastavení, a to tři na zámcích Kačina, Ohrada a Rosice, a dále náměstích měst Telč, Mariánské Lázně, Frýdek-Místek a Valašské Meziříčí. Speciální zastavení bylo pak uskutečněno na mezinárodním agrosalonu Země živelka v Českých Budějovicích. Více: <http://poznejsvehofarmare.cz/>

10. ORGANIZACE A SDRUŽENÍ PŮSOBÍCÍ V SEKTORU EZ

Oborové organizace a sdružení

PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců

Svaz PRO-BIO je nestátní nezisková organizace, která v České republice prosazuje a podporuje zájmy ekologických zemědělců, zpracovatelů a prodejců biopotravin. Jeho hlavním posláním je prosazovat a aktivně podporovat ekologické zemědělství na území ČR. Jeho členy jsou ekologičtí zemědělci, zpracovatelé, výrobci a prodejci biopotravin, zemědělství poradci, spotřebitelé a přátelé ekologického zemědělství.

www.pro-bio.cz

- **Regionální centra Svazu PRO-BIO:** v rámci svazu funguje 11 regionálních center, která v místě svého působení poskytují svým členům poradenství, organizují vzdělávací akce a podporují rozvoj ekologického zemědělství.
- **PRO-BIO Poradenské centrum:** certifikovaný poradenský subjekt dle schématu ADVIGREEN, v rámci kterého akreditovaní poradci Svazu PRO-BIO poskytují odborné poradenství v oblasti ekologického zemědělství.
- **PRO-BIO LIGA pobočný spolek:** pobočka Svazu PRO-BIO s celorepublikovou působností zaměřená na propagaci a osvětu biopotravin a systému ekologického zemědělství mezi spotřebitelskou veřejností, vystupující pod značkou Lovíme.bio.
- **Bioprodejny Svazu PRO-BIO:** pobočka sdružující prodejny biopotravin v ČR, pro své členy realizuje aktivity na podporu prodeje a společnou propagaci.

www.lovime.bio

ČTPEZ – Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství

ČTPEZ je sdružení významných aktérů z oblasti vědy, výzkumu a vzdělávání, zemědělské a potravinářské produkce a obchodu a oborových nevládních organizací se zaměřením na ekologické zemědělství a produkci biopotravin. Cílem ČTPEZ je budovat a podporovat rozvoj znalostního systému v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin a posílit konkurenceschopnost ekozemědělského sektoru v ČR ve všech jeho klíčových oblastech.

www.ctpez.cz

EKOVIN – Svaz integrované a ekologické produkce hroznů a vína

Občanské sdružení, které sdružuje právnické a fyzické osoby zabývající se integrovanou a ekologickou produkcí hroznů a vína, koordinuje jejich činnost a chrání jejich zájmy. Svaz se zabývá také vzdělávací a osvětovou činností v této oblasti zemědělské produkce.

www.ekovin.cz

BioSad

Občanské sdružení pro ekologickou produkci ovoce. Jeho posláním je podpora rozvoje ekologické produkce ovoce

v České republice. Cílem je usnadnění komunikace mezi výzkumem a pěstiteli a podpora efektivního uplatňování výsledků výzkumu v praxi.

www.biosad.cz

Kontrolní organizace a státní dozorové orgány

ABCERT AG, organizační složka

Pobočka německé certifikační organizace ABCERT působí v České republice od roku 2006 jako akreditovaný kontrolní a certifikační orgán ekologického zemědělství. Společnost provádí kontrolu a certifikaci také dle standardů Demeter, Naturland, Bioland a Bio Suisse. Mezinárodní kód organizace je: CZ-BIO-002.

www.abcert.cz

Biokont CZ, s.r.o.

Česká kontrolní organizace založená v roce 2005 a pověřená kontrolní a certifikační činností v ekologickém zemědělství v České republice i na Slovensku. Od roku 2015 provádí společnost kontrolu a certifikaci podle standardů Bio Suisse. Dále je oprávněna certifikovat biokosmetiku a přírodní kosmetiku. Mezinárodní kód organizace je: CZ-BIO-003.

www.biokont.cz

BUREAU VERITAS CERTIFICATION CZ, s.r.o.

Společnost je součástí mezinárodní skupiny Bureau Veritas, jako akreditovaný kontrolní a certifikační orgán pro ekologické zemědělství působí v České republice od roku 2013. Mezinárodní kód organizace je: CZ-BIO-004.

www.ekozemedelstvi.cz

KEZ o.p.s.

První česká akreditovaná kontrolní a certifikační organizace, která zajišťuje kontrolu a certifikaci v systému ekologického zemědělství, založená v roce 1999. Společnost poskytuje služby také v oblasti privátní certifikace KEZ doporučuje pro použití v EZ, certifikace stravovacích zařízení a výrobců kosmetických prostředků obsahujících přírodní a bio suroviny CPK a CPK bio. Mezinárodní kód organizace je: CZ-BIO-001.

www.kez.cz

ÚKZÚZ – Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Státní instituce pověřená od 1. ledna 2010 k provádění úředních kontrol v ekologickém zemědělství za účelem ověření dodržování právních předpisů týkajících se krmiv a potravin a pravidel o zdraví a dobrých životních podmínkách zvířat. ÚKZÚZ dále vede Databázi osiv a sadbových brambor pro EZ a Registr přípravků na ochranu rostlin a Registr hnojiv vhodných do EZ; vydává výjimky na použití konvenčního osiva a sadby, koordinuje ověřování odrůd v podmínkách EZ v ČR a zahájena byla i dlouhodobá pokusnická činnost v EZ.

www.ukzuz.cz

SVS – Státní veterinární správa

Státní instituce, která ze zákona vykonává dozor nad zdravím zvířat a nad zdravotní nezávadností potravin živočišného původu. Všechny povinnosti a práva SVS jsou vymezeny ve veterinárním zákoně č. 166/1999 Sb. Od roku 2016 vykonává na základě veřejnoprávní dohody s MZe kontrolu ekologické produkce v rámci svých kompetencí daných zákonem.

www.svscr.cz

SZPI – Státní zemědělská a potravinářská inspekce

Státní instituce, která vykonává dozor nad dodržováním evropského a národního potravinového práva v ČR a je součástí celoevropského systému úřadů, které mají obdobné kompetence. Inspekce kontroluje především bezpečnost, jakost a správné označování potravin, surovin pro jejich výrobu, zemědělských výrobků a tabákových výrobků. Od roku 2016, na základě veřejnoprávní dohody s MZe, vykonává kontrolu ekologické produkce v rámci svých kompetencí daných zákonem č. 110/1997 Sb. a souvisejícími předpisy. Jedná se zejména o kontroly určité části maloobchodců biopotravin, kteří jsou vyjmuti z působnosti předpisů pro ekologickou produkci a nepodléhají její kontrole. SZPI provádí pravidelný monitoring reziduí pesticidů v potravinách včetně biopotravin, který každoročně zveřejňuje na svém webu.

www.szpi.gov.cz

Odbor environmentální a ekologického zemědělství MZe

Jedná se o příslušný orgán ve smyslu legislativy ekologické produkce, zejména zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, ve znění pozdějších předpisů a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848 o ekologické produkci a dalších předpisů k jeho provedení, úpravě či doplnění. Odbor zajišťuje funkčnost celého kontrolního systému EZ včetně nastavení postupů při porušení pravidel (tj. dohled nad čtyřmi kontrolními organizacemi), dále zajišťuje uplatňování evropské a národní legislativy pro EZ a výrobu biopotravin, používání státního loga „biozobry“, vedení registru všech ekologických podnikatelů (zemědělců, výrobců, distributorů apod.) v ČR.

www.mze.gov.cz

Odbytové organizace

PRODEJ-BIO s.r.o.

Společnost založená v roce 2008 organizuje a koordinuje odbyt českých biosurovin (obilovin, luštěnin, krmiv, osiv, masa) s cílem umístit českou produkci na český trh. Nadbytečná produkce je vyvážena do zemí EU.

www.prodejbio.cz

Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO

Družstvo vzniklo v roce 2012 jako sdružení producentů biomléka v ČR za účelem zajištění společného odbytu biomléka a poskytování podpory členům při prodeji a uvádění zboží na trh.

<http://ceskebiomleko.cz/>

Vzdělávací, výzkumné a poradenské organizace

Bioinstitut, o.p.s. – Institut pro ekologické zemědělství a udržitelný rozvoj krajiny

Organizace zaměřená na podporu rozvoje EZ v ČR formou poskytování poradenství, vzdělávání, přenosu poznatků z výzkumu do praxe, publikační činností, osvětou a propagačím sektoru mezi odbornou i laickou veřejností a komunikací potřeb sektoru na úrovni státní správy. Bioinstitut je koordinátorem České technologické platformy pro ekologické zemědělství a členem FiBL International – Mezinárodního sdružení výzkumných institucí v oblasti EZ.

www.bioinstitut.cz

Biocont Laboratory, spol. s.r.o.

Společnost poskytující ekologicky a integrovaně hospodařícím zemědělcům a lesníkům co nejucelenější paletu prostředků a technologií biologické a biotechnické ochrany rostlin včetně informačního servisu a poradenství.

www.biocont.cz

Czech Organics, s.r.o.

Společnost poskytující komplexní poradenství na míru v oblasti ekologického zemědělství. Poradenské služby se týkají zejména technologického poradenství, dotačního a ekonomického poradenství. Společnost se podílí také na výzkumu ekologického zemědělství a sdílí nejnovější poznatky do praxe prostřednictvím publikací, přednášek a seminářů, článků, videí. Členové týmu jsou akreditovanými zemědělskými poradci a společnost funguje zároveň jako certifikovaný poradenský subjekt dle schématu ADVIGREEN.

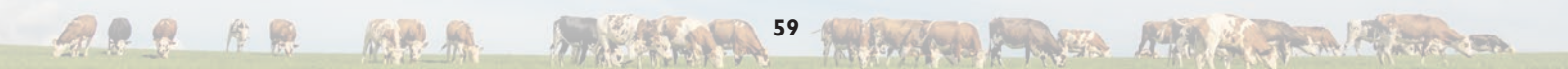
www.czechorganics.com

Národní centrum zemědělského a potravinářského výzkumu

Mateřskou organizací nově vzniklého centra (2025) je **Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.**, který je v ČR největším pracovištěm aplikovaného výzkumu zaměřeným na rostlinnou výrobu a příbuzné obory. Hlavním cílem výzkumu je získat vědecké poznatky pro podporu trvale udržitelného rozvoje zemědělství na základě inovací systémů a technologií pěstování zemědělských plodin pro produkci kvalitních a bezpečných potravin, krmiv a surovin pro energetické a průmyslové využití. Od roku 2006 má ve vlastnictví experimentální pozemek certifikovaný pro ekologické pěstování. Kromě toho se zde nachází genová banka, která uchovává širokou škálu genetických zdrojů rostlin. Současný výzkum je orientován především na možnosti využití genetických zdrojů minoritních plodin, ke kterým patří především pluchaté druhy pšenice (špalda, dvouzrnka, jednozrnka), pohanka a proso.

Součástí centra se stal také **Výzkumný ústav zemědělské techniky, v.v.i.** Ústav působí v oblasti zemědělské techniky, technologií a souvisejících oborech. Jeho činnost je zaměřena na výzkum, vývoj, inovace a podporu rozvoje rezortu zemědělství v oblasti rostlinné a živočišné výroby, energetiky a ochrany životního prostředí. Podílí se na ověřování a zavádění nových progresivních technologií do zemědělské praxe. V oblasti ekologického zemědělství se zabývá především stanovením dopadů vlivu zemědělské výroby na životní prostředí a způsoby jejich eliminace.

www.carc.cz

Výzkumný ústav živočišné výroby, v.v.i.

VÚŽV realizuje základní i aplikovaný výzkum v oblastech genetiky a šlechtění zvířat, reprodukce, výživy, kvality živočišných produktů, etologie, technologií chovů, managementu stád a ekonomiky výroby. Tato činnost je zaměřena nejen do sektoru majoritního konvenčního zemědělství, ale i do oblastí ekologických a alternativních chovů. VÚŽV dále zajišťuje realizaci Národního programu uchování a využití genetických zdrojů hospodářských zvířat, kde kromě odborné garance, koordinace a administrace programu ústav zajišťuje i veškeré související mezinárodní agendy.

www.vuzv.cz

Výzkumný ústav pícninářský, spol. s r. o. Troubsko

Ústav je zaměřen na aplikovaný výzkum v oblasti zemědělství, potravinářství a biotechnologií. Zabývá se šlechtěním, množením a prodejem osiv. Nabízí poradenskou činnost a služby. Od roku 2009 má ústav certifikovanou posklizňovou linku pro čištění osiv v biokvalitě. Tato linka je stavěná na menší partii a je schopna čistit široké spektrum materiálů. V roce 2013 firma rozšířila nabídku osiv o osiva některých svých odrůd v biokvalitě.

www.vuvt.cz

Agritec Plant Research s.r.o.

Výzkumná organizace je zaměřena na aplikovaný výzkum v oblasti zemědělství se zaměřením na pěstování, šlechtění, integrovanou ochranu a využití vláknitých rostlin, luskovin, technických plodin a olejnin. Na pozemcích své mateřské společnosti, které jsou v režimu EZ, provádí výzkumné činnosti pro potřeby státní správy i soukromých institucí v oblasti ekologického zemědělství.

www.agritec.cz

Ústav zemědělské ekonomiky a informací

ÚZEI je expertním centrem zaměřeným na zemědělskou ekonomiku, potravinářství, zemědělské poradenství a informace. Mezi hlavní činnosti ÚZEI patří základní a aplikovaný výzkum v oboru zemědělské ekonomiky a politiky; zabezpečení komplexního odborného servisu pro MZe i další orgány státní správy; výkon funkce Kontaktního pracoviště FADN CZ a poradenského a vzdělávacího centra pro oblast zemědělství, potravinářství a rozvoje venkova. V oblasti ekologického zemědělství zajišťuje sběr údajů o vývoji EZ a bioprodukcii v ČR, provádí analýzu trhu biopotravin a sleduje ekonomiku ekofarem v rámci FADN.

www.uzei.cz

Česká zemědělská univerzita v Praze

Univerzita má v současné době 6 fakult. Studium vedle klasických zemědělských oborů zahrnuje širokou paletu oborů z oblasti životního prostředí, ochrany krajiny, obnovitelných zdrojů, speciálních chovů i související pedagogiky. Obor Ekologické zemědělství je aktuálně možno studovat na FAPPZ v bakalářském i magisterském studiu. Ekologické a alternativní zemědělství je vyučováno i v dalších oborech FAPPZ, FŽP a FTZ jako povinný, povinně volitelný či volitelný předmět. Od roku 1992 jsou na výzkumné stanici FAPPZ v Praze – Uhřetíně úspěšně realizovány pokusy s ekologickým pěstováním různých polních a zahradních plodin.

www.czu.cz

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Univerzita má v současné době 8 fakult, komplexní vědecko-pedagogickou činnost v oboru zemědělství zajišťuje Fakulta zemědělská a technická. Základy ekologického zemědělství jsou součástí bakalářského studijního oboru Agroekologie, v magisterském stupni tohoto oboru je možné studovat přímo specializaci ekologické zemědělství. Od roku 2010 je pro pokusnou činnost využíván ekologicky certifikovaný pozemek. Realizovány jsou pokusy s genetickými zdroji pšenice, ekologickými osivy a hodnoceny možnosti kontaminace bioprodukcí mykotoxiny.

www.jcu.cz

Mendelova univerzita v Brně

Univerzitu tvoří 5 fakult a Institut celoživotního vzdělávání. Ačkoli nemá specializované pracoviště pro ekologické zemědělství, akademičtí a vědecktí pracovníci několika ústavů se touto problematikou dlouhodobě zabývají. Na Agronomické fakultě se vyučují předměty Ekologické zemědělství, Ekologické systémy chovu zvířat a Ochrana v systémech ekologického zemědělství a na Zahradnické fakultě Ekologická produkce zeleniny a speciálních rostlin a Ekologické vinohradnictví a vinařství. Pro výzkumné účely jsou využívány dvě plochy v režimu EZ. První, ve správě Zahradnické fakulty, slouží pro experimenty zaměřené na ekologické pěstování zeleninových druhů. Druhá na Polní pokusné stanici v Žabčicích je určena pro pokusy s polními plodinami v rámci systému doporučení odrůd pšenice a ječmene pro ekologické zemědělství.

www.mendelu.cz

Vysoká škola chemicko-technologická v Praze

VŠCHT je největší vzdělávací institucí svého druhu ve střední a východní Evropě. Navazuje na téměř 200letou tradici výuky technické chemie v Čechách. Ústav analýzy potravin a výživy se dlouhodobě zabývá problematikou bezpečnosti potravin, krmiv a potravinových surovin jak z konvenční, tak i ekologické produkce. V rámci mezinárodních i národních projektů je na Ústavu analýzy potravin a výživy věnována intenzivní pozornost zkoumání kvality, původu (traceability) a pravosti (authenticity) ekologických surovin a produktů.

www.vscht.cz

Farmářská škola – VOŠ ekologického zemědělství

Farmářská škola – Vyšší odborná škola ekologického zemědělství je jediná škola ekologického a biodynamického zemědělství v České republice, která nabízí ucelený program praktického vzdělávání na ekologických farmách u nás i v zahraničí. Cílem je vzdělávat a podporovat mladé zemědělce, kteří budou mít chuť zakládat nové statky a přispívat tak k obnově udržitelného hospodaření, zdravé krajiny i života na venkově.

www.farmarskaskola.cz

Další organizace**Asociace místních potravinových iniciativ**

Nevládní organizace podporující vznik a rozvoj místních potravinových systémů založených na šetrném zacházení s krajinou a férových vztazích mezi zemědělci a spotřebiteli (komunitou podporované zemědělství, komunitní zahrady aj.). Asociace AMPI stojí také za projekty Farmářská škola, Nadace Pro půdu, Spolek živá obŽIVA, Symposium Živé zemědělství aj.

www.asociaceampi.cz

Ekologický institut Veronica

Ekologický institut Veronica působí v Brně a v Hostětíně se zabývá odbornou a vzdělávací činností v ochraně přírody a šetrném spotřebitelství, poskytuje interpretaci odborných environmentálních témat. V rámci tohoto zaměření vzdělává spotřebitelskou veřejnost také v oblasti ekologického zemědělství a biopotravin. Je organizátorem brněnského biojarmarku.

www.veronica.cz

Hnutí DUHA

Jedna z největších environmentálních nevládních organizací v ČR v rámci svého programu Zemědělství aktivně prosazuje systém ekologického zemědělství, propojuje drobné ekozemědělce a spotřebitele a věnuje se problematice místních potravin. Je provozovatelem Adresáře farmářů, který obsahuje seznam více než 550 míst, kde lze nakoupit čerstvé místní potraviny. Od roku 2022 se podílí na projektu Živý region, který na Tišnovsku a Podbrněnsku podporuje kvalitu i kvantitu lokální produkce a lokální spotřeby ekologických potravin.

www.hnutiduha.cz

Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanec

Obecně prospěšná společnost realizuje aktivity zaměřené na podporu rozvoje ekologického zemědělství ve Zlínském kraji a na Hodonínsku i aktivity zaměřené na Moravské Kopanice – tamní kulturu, tradice a přírodu i šetrný cestovní ruch.

www.iskopanice.cz

Nadace Partnerství

Jedna z největších nadací na podporu projektů týkajících se životního prostředí, existuje již od roku 1991. Přispívá prostřednictvím svých grantových programů na nejrůznější témata spojená se životním prostředím a udržitelným rozvojem; poskytuje odborné služby, vzdělává širokou veřejnost i veřejnou správu, inspiruje Otevřenou zahradou v centru Brna a organizuje řadu informačních a propagačních kampaní.

Mezi projekty patří: Živá půda (pomoc vlastníkům, zemědělcům i veřejnosti zastavit znehodnocování půdy), Adaptterra Awards (ocenění nejlepších nápadů, které pomáhají zvládat dopady klimatické změny), Sázíme budoucnost (výsadba 10 milionů stromů pro odolná města a zdravou krajinu).

www.nadacepartnerstvi.cz

ZERA – Zemědělská a ekologická regionální agentura

Agentura zabývající se vzdělávací, výzkumnou a koordinační činností při realizaci programů a opatření v rámci trvale udržitelného rozvoje venkova a využití krajiny zemědělcem.

Pořádá vzdělávací programy pro zemědělskou veřejnost a exkurze do modelových zemědělských podniků, včetně ekologických. ZERA poskytuje vysoce odborné služby pokrývající celou problematiku produkce a užití kompostu v zemědělské praxi.

www.zeraagency.eu

YEARBOOK 2023

ORGANIC FARMING IN THE CZECH REPUBLIC

MINISTRY OF AGRICULTURE
OF THE CZECH REPUBLIC

I. THE PRESENT STATE OF ORGANIC FARMING IN THE CZECH REPUBLIC

I.1 The development of organic farming

By 31.12.2023 there were 5,345 organic farms with a total organic acreage of 595,190 hectares, which represents a 16.8 % share of total agricultural land in CZ according to LPIS¹⁶ (Land Parcel Identification System), see Tab. I.

The year-on-year comparison shows a recovery in the development of organic farming (OF) after a stagnation in 2019 and 2020. The number of farms registered in OF increased by 5.8 % (295 farms) and the total area of land in OF increased by 3.4 % (19,726 ha). This is the highest increase in the number of farms and area since 2011. Out of a total of approximately 44,000 farming entities¹⁷, one in eight farms is already in the OF regime.

This positive development is linked to the adjustment of the conditions of the “Organic Farming” measures under the RDP during the transitional period of the Common Agricultural Policy in 2021 and 2022, as well as by the conditions of “OF” measure in the new CAP Strategic Plan for the period 2023–2027. From 2023 onwards, it is possible to enter again into five-year commitments and the coexistence of organic and conventional farming is now allowed in line with European legislation.

It is expected that allowing coexistence will facilitate the transition to organic farming for large farms, typical in the Czech Republic, by allowing them to enter the OF with only a certain part of the holding. This could thus contribute to meeting the national target of 22 % of the Czech Republic’s farmland being farmed organically by 2027 (i.e. around 780,000 ha).

The overall development in the number of organic farms, the proportion of agricultural land under OF, and its share of total agricultural land resources since 1990 are shown in Graph I.

The Czech Republic is one of twenty countries in the world with the greatest proportion of land under OF (10th position within Europe), and among the 15 countries with the highest proportion of organic land against total agricultural land (9th place within Europe, 7th place in the EU after Austria, Estonia, Sweden, Italy and newly Portugal and Greece). In order to maintain its position, the Czech Republic needs to continue to support the OF development, as the increase in the area under OF in recent years has been one of the lowest in the EU. The stagnation in OF development in CZ is also confirmed by one of the lowest proportions of land within the OF conversion period (less than 10 %).

Tab. I Development in agricultural acreage and number of farms under organic farming (1990–2023)

Year	Number of organic farms	Acreage of farmland under OF (ha)	Percentage of total agricultural land (%)	Year-on-year change in number of organic farms (%)	YOY change in total acreage of organic farmland (%)
1990	3	480	-	-	-
1995	181	14,982	0.35	-3.2	-5.3
2000	563	165,699	3.86	19.0	49.6
2005	829	254,982	5.98	-0.8	-3.2
2010	3,517	448,202	10.55	30.8	12.5
2015	4,115	494,661	11.74	5.9	0.1
2016	4,243	506,070	12.03	3.1	2.3
2017	4,399	520,032	12.37	3.7	2.8
2018	4,606	538,223	12.80	4.7	3.5
2019*	4,690	540,993	15.22	1.8	n.a.
2020	4,665	543,252	15.28	-0.5	0.4
2021	4,794	558,124	15.71	2.8	2.7
2022	5,050	575,464	16.22	5.3	3.1
2023	5,345	595,190	16.82	5.8	3.4

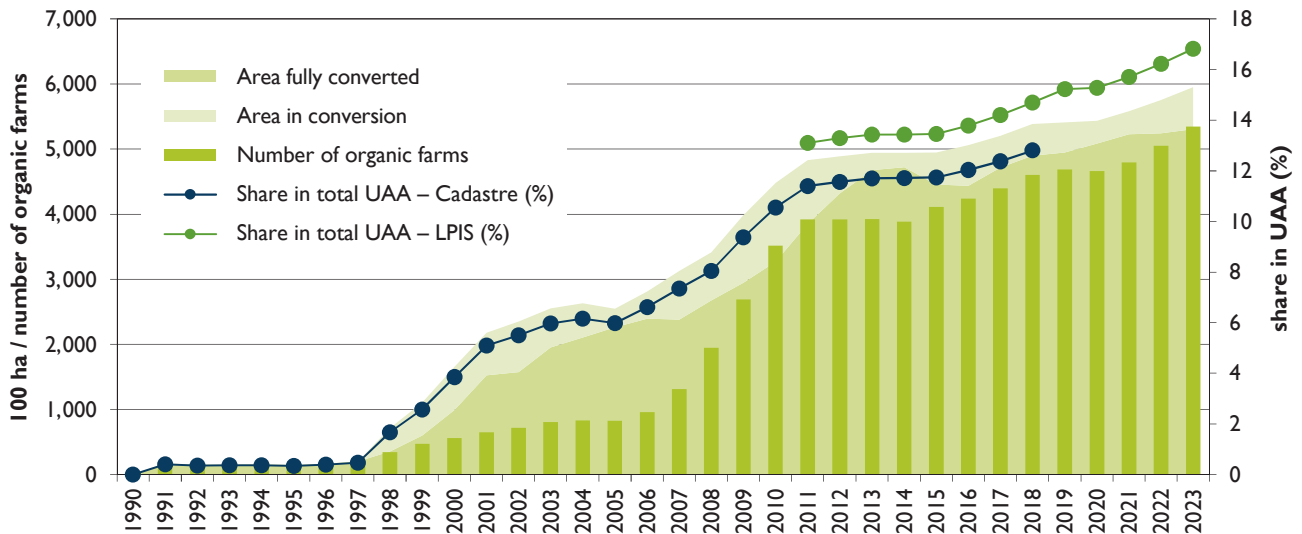
* Due to the methodology modification in 2019, the YOY change in total acreage of organic farmland is not stated.

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year); compiled by CTPOA.

¹⁶ The total area of agricultural land in the LPIS as at 31 December 2023 was 3,539,583 ha.

¹⁷ Agricultural active subjects listed in the Agricultural Register of the Czech Statistical Office.

Graph 1 Development in total OF acreage, number of organic farms and share of total agricultural land (1990–2023)

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year); compiled by CTPOA.

Tab. 2 Pattern of land resources in organic farming as at 31.12.2023

Land	Acreage (ha):			YOY change 2023/22	
	conversion period	under OF system	total	(%)	(ha)
Total OF land	64,679	530,510	595,190	3.4	19,726
Permanent grassland	42,629	425,762	468,391	2.5	11,376
Arable land	20,990	99,541	120,531	7.7	8,565
Of which: standard arable land	18,034	90,796	108,831	3.8	4,010
grassland on arable land	1,742	4,865	6,608	-6.4	-450
fallow land	1,213	3,879	5,092	5,715.9**	5,005
Permanent cultures	958	4,797	5,756	-5.2	-313
Of which: orchards (intensive and others)	289	2,658	2,947	-9.5	-311
vineyards	478	869	1,347	21.3	236
hop-fields	11	16	27	7.8	2
other permanent crops (landscape orchards)	180	1,225	1,435	-14.3	-240
Other land*	102	409	512	23.6	98

* Other land includes: tree nursery, fast growing trees, woodland, other cultures, non-productive areas and ponds.

** The increase in the area of fallow land in 2023 was caused by both the remaining obligations under the EZ subsidy measure under the conditions of the previous RDP, and the mandatory introduction of non-productive areas under the conditions of Government Decrees No. 73/2023 and 83/2023, whereby it was possible to separate non-productive areas from culture „R“ (arable land) and transfer them to culture „U“ (fallow land) in LPIS with the condition of transfer them back within 2 years at the latest.

Source: REP; compiled by CTPOA.

1.2 Pattern of land-use in organic farming

Permanent grassland (PG) is the long-term dominant form of land use in OF (with an area of over 468,000 ha and a share nearly 80 % of total OF acreage in 2023), but a positive trend of increasing arable land areas is evident in recent years. At the end of 2023, arable land made up 20 % (120,531 ha), which is the largest share of overall organic land recorded so far in the history of OF development (see

Table 4). Permanent cultures make about 1 % of OF acreage, of which 76 % of land is orchards, and 23 % is vineyards.

The structure of OF land use corresponds to the agricultural structure of the regions in which OF is developing in CZ, i.e., 90 % of OF acreage lies within less favourable highland and upland regions, and about 45 % of protected area is managed organically.

Within the EU states, the Czech Republic has the most distinctly different structure of OF land use, and agriculture

Tab. 3 Development in the pattern of land resources in organic farming (2000–2023)

Land use	2000	2005	2010	2015	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Arable land	15,295	20,766	54,717	64,529	71,515	80,939	90,530	93,701	102,800	111,966	120,531
Grassland	149,705	209,956	369,057	407,448	427,717	435,287	443,985	443,262	448,703	457,015	468,391
Permanent cultures (orchards, vineyards, hop-fields)	462	820	5,939	6,839	6,205	6,164	6,265	6,070	6,260	6,069	5,756
Other land	237	23,440	18,054	15,845	14,595	15,834	214*	218	361	414	512
Total acreage	165,699	254,982	447,767	494,661	520,032	538,223	540,993	543,252	558,124	575,464	595,190

* Due to the methodology modification in 2019, there was a significant YOY decrease in the other land use. Areas outside the LPIS, which formed the majority of this land use category, are no longer included.

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year).

Tab. 4 Comparison of the pattern of land resources in organic farming in the selected years (2000–2023)

Land use	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Arable land	9.23	8.14	12.22	13.05	13.12	13.75	15.04	16.73	17.25	18.42	19.46	20.25
Grassland	90.35	82.34	82.42	82.37	82.65	82.25	80.87	82.07	81.59	80.39	79.42	78.70
Permanent cultures	0.28	0.32	1.33	1.38	1.22	1.19	1.15	1.16	1.12	1.12	1.05	0.97
Other land	1.14	9.19	4.03	3.20	3.02	2.81	2.94	0.04	0.04	0.06	0.07	0.09
Total acreage	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year).

in general. CZ is among the countries with a high proportion of arable land (almost 70 % of farm acreage is arable land, permanent grassland covers a mere 28 %, and just under 2 % comprises of permanent cultures). A higher proportion of grassland under OF therefore contributes to maintaining meadows and pasture in CZ, and approaching the EU average for arable land (around 60 %).

In the last 5 years, the acreage of PG has increased by about 33,000 ha (i.e., an increase of 8 %, see Tab. 3). The most rapid growth in OF acreage in recent years has been that of arable land (by almost 40,000 ha and 50 % against an original 81,000 ha in 2018). The acreage of permanent cultures has decreased by around 5 % and 350 ha, after stagnation at around 6 100 ha between 2016 and 2022 (orchards declined, while vineyards increased).

1.3 Size of establishment in organic farming

The Czech Republic is among the countries with the highest average acreage of agricultural business, in both conventional and organic farming. Within the EU, CZ,

with 111 ha, has dropped from second to fourth position behind Slovakia (227 ha), Sweden (118 ha) and Estonia (113 ha). The EU average is around 40 ha. The average size of conventional farms in CZ is ca 80 ha, in the EU it is 20 ha.

In terms of the pattern of farm-size, the largest category of organic farms comprises of businesses with an acreage of 10–50 ha (37 % of farms; see Tab. 5). The largest proportion of organic farmland is worked on farms of 100–500 ha acreage. The proportion of this category has increased every year (42 % in 2023) and since 2010 it has taken the top position, previously dominated by the 500–1,000 ha category. At the same time, the 100–500 ha category saw the highest YOY increase in area (23,228 ha). Over the last 10 years, the fastest growth in the number of farms and area in OF has been in the category of farms with 50–100 ha acreage.

A comparison shows that approximately a quarter of farms (of over 100 ha acreage) work about nearly 80 % of the entire organic acreage, i.e., 5 % of farms (over 500 ha) work about 36 % of organic acreage. Thus, it can still be stated that, in OF, large farms with mostly grassland are predominant, but each year the share of the largest farms in the area decreases.

Tab. 5 Size of organic farms in 2022 and 2023

Farm size categories according to acreage (ha)	2022				2023				YOY change 2023/22	
	Number		Acreage		Number		Acreage		Number	Acreage
	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)
0 to <5	434	8.6	997	0.2	515	9.6	1,107	0.2	18.7	11.0
5 to <10	395	7.8	3,005	0.5	390	7.3	2,933	0.5	-1.3	-2.4
10 to <50	1,945	38.5	52,550	9.1	1,988	37.2	53,524	9.0	2.2	1.9
50 to <100	979	19.4	70,124	12.2	992	18.6	71,356	12.0	1.3	1.8
100 to <500	1,043	20.7	228,226	39.7	1,218	22.8	251,454	42.2	16.8	10.2
500 to <1,000	196	3.9	135,482	23.5	183	3.4	126,189	21.2	-6.6	-6.9
1,000 to <2,000	56	1.1	75,470	13.1	57	1.1	78,935	13.3	1.8	4.6
2,000 +	2	0.0	9,610	1.7	2	0.0	9,690	1.6	0.0	0.8
Total	5,050	100	575,464	100	5,345	100	595,190	100	5.8	3.4

Source: REP (data always as at 31.12. of given year); compiled by CTPOA.

1.4 Development of organic farming in regions of the Czech Republic

The distribution of organically-farmed land is not even in CZ (Tab 6). The largest areas of organically farmed land are situated in the highland border parts of South Bohemia, Pilsen, Moravia-Silesia, Karlovy Vary and Ústí nad Labem regions. Nearly 60 % of organic farmland is located in these five regions (see Graph 2) and two of them have the largest average size of organic farms (218 ha in Karlovy Vary Region and 145 ha in Ústí nad Labem Region).

In terms of the number of organic farms, South Bohemia Region is the long-term leader (789 organic farms), followed, much as in the previous year, by Pilsen and Moravia-Silesia

regions (see Graph 3). More than 400 organic farms are also located in Zlín, Central Bohemia and Vysočina regions.

The regions fall into a different order if we list them according to the share of total OF land in total agricultural land in CZ. In 2023 the national average (i.e. 16.8 %) was exceeded again in eight regions, while Karlovy Vary Region was well above it with almost 60 %. As in previous years this was followed by the Liberec, Moravia-Silesia, Zlín, Pilsen, Ústí nad Labem and newly South Bohemian regions with a share of more than 20%. In production areas the OF share has remained low, from 6 to 7 %.

Organic farmers in the Czech Republic in 2023 managed 48 % of permanent grassland, almost 5 % of arable land and 15 % of permanent cultures (nearly 26 % of orchards, 9 % of vines and 0.5 % of hop-fields, respectively).

Tab. 6 Number of organic farms and total OF acreage in Czech regions in 2023

Region*	Number of organic farms	Total organic acreage		of which in conversion period		Average organic farm (ha)
		(ha)	(%)	(ha)	(%)	
South Bohemia	789	93,594	15.7	9,420	10.1	119
Pilsen	652	81,969	13.8	13,714	16.7	126
Moravia-Silesia	466	60,688	10.2	3,119	5.1	130
Karlovy Vary	271	59,033	9.9	3,261	5.5	218
Ústí nad Labem	360	52,222	8.8	5,868	11.2	145
Olomouc	330	42,554	7.1	2,504	5.9	129
Zlín	414	40,944	6.9	3,359	8.2	99
Liberec	298	35,769	6.0	2,540	7.1	120
Central Bohemia	454	32,804	5.5	8,702	26.5	72
Hradec Králové	291	26,240	4.4	2,289	8.7	90
South Moravia	383	25,767	4.3	3,907	15.2	67
Vysočina	421	24,576	4.1	3,901	15.9	58
Pardubice	205	18,674	3.1	2,023	10.8	91
Prague	11	355	0.1	72	20.4	32
Total	5,345	595,190	100	64,679	10.9	111

* Regions are listed according to total organic acreage under LPIS. Farms are included in a region according to the largest acreage recorded in REP (from LPIS data). If a farm uses land in more regions, it is included in the region where it has most land.

Source: REP (data as at 31.12.2023); compiled by CTPOA.

Tab. 7 OF land according to land use compared to total acreage in regions of CZ in 2023

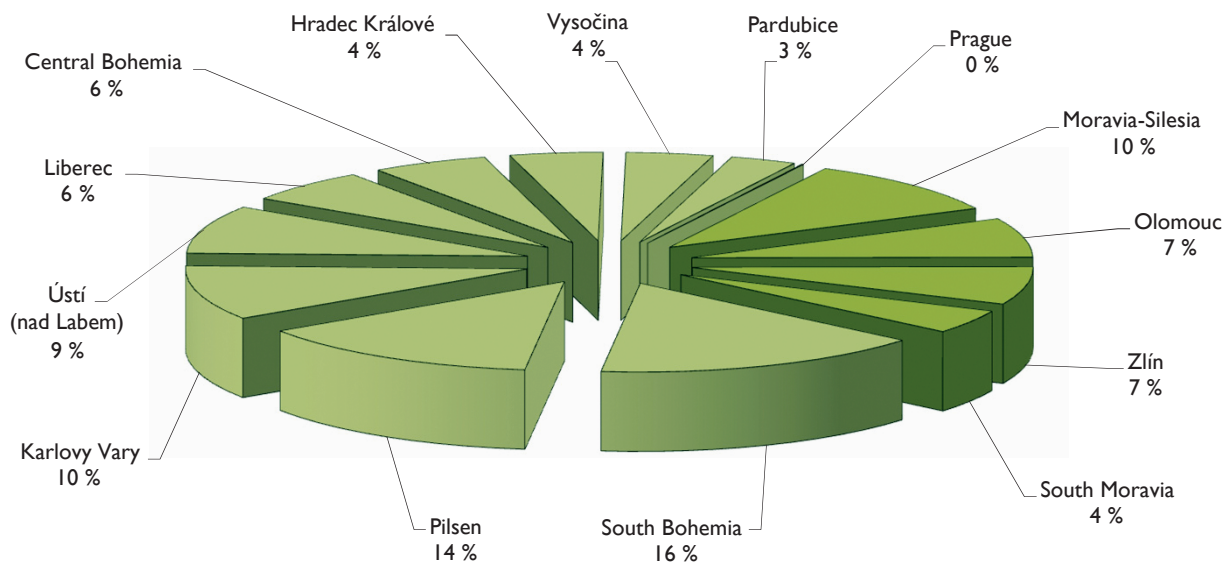
Region*	Total OF acreage (ha)	Of which acreage (ha):			CZ agricultural land (ha)	Share of OF land in total acreage of given category of land use in CZ (%)			
		Arable land	Grass land	Permanent cultures		Total agricultural land	Arable land	Grass land	Permanent cultures
Karlovy Vary	59,033	7,351	51,549	38	100,837	58.5	20.1	80.8	22.7
Liberec	35,769	2,820	32,606	281	101,925	35.1	7.2	53.1	26.9
Moravia-Silesia	60,688	6,958	53,277	431	215,067	28.2	5.5	60.8	49.0
Zlín	40,944	6,759	33,230	874	147,527	27.8	7.4	62.6	34.4
Pilsen	81,969	22,602	59,129	211	327,972	25.0	10.9	50.1	34.1
Ústí nad Labem	52,222	6,909	44,662	595	221,964	23.5	4.5	70.6	12.8
South Bohemia	93,594	12,800	80,553	218	426,612	21.9	5.1	46.5	21.4
Olomouc	42,554	4,504	37,850	183	242,993	17.5	2.5	62.4	9.4
Hradec Králové	26,240	3,179	22,826	231	235,269	11.2	1.9	35.0	12.8
Pardubice	18,674	4,468	14,093	95	231,569	8.1	2.5	26.7	19.6
South Moravia	25,767	18,133	5,627	1,996	362,078	7.1	5.6	25.2	11.3
Vysočina	24,576	10,255	14,189	123	359,579	6.8	3.7	18.2	48.3
Central Bohemia	32,804	13,455	18,785	471	555,399	5.9	2.8	27.0	10.2
Prague	355	327	17	11	10,793	3.3	3.2	2.8	25.6
Total	595,190	120,531	468,391	5,756	3,539,583	16.8	4.8	48.3	15.3

* Regions are listed according to share of total OF land in total agricultural land in CZ according to LPIS.

Source: REP (data as at 31.12.2023), LPIS data (MoA); compiled by CTPOA.

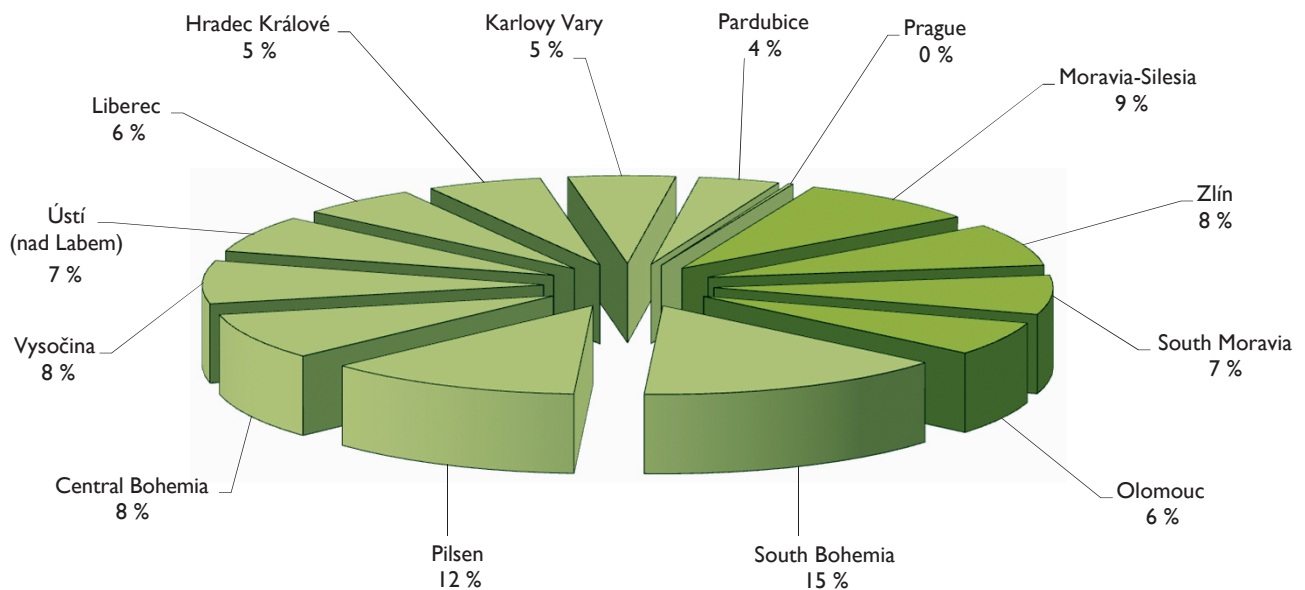

Graph 2 Share of regions in total OF acreage in 2023

Source: REP (data as at 31.12.2023); compiled by CTPOA.

Graph 3 Share of regions in total number of organic farms in 2023

Source: REP (data as at 31.12.2023); compiled by CTPOA.

1.5 Number of registered businesses in organic farming

At the end of 2023 there were 6,567 businesses involved in organic farming, representing an increase of 270 businesses (4.3 % compared to 4.7 % in 2022). A further increase in businesses entering OF is expected in view of the new support conditions.

A total of 5,345 farms were registered as organic, of which 442 (8.3 %) were registered at the same time as organic food producers and 184 organic farms were registered at the same time for the distribution of organic food. The total

number of organic farmers increased by 5.8 % year-on-year (295 subjects), 298 organic farmers ceased their activity during 2023, while 593 were newly registered.

At the end of 2023, a total of 969 businesses were registered as producers of organic foods, 83 subjects were newly registered and 104 on the contrary, its activity ceased. This is a 2 % year-on-year decrease and the first reduction in the number of producers in history.

As in previous years, the most common activities in 2023 included processing and preserving meats and meat products, processing and preserving fruit and vegetables and milk processing, as well as wine-making. Of a total 969 registered

Tab. 8 The number of registered businesses in OF as at 31.12.2022 and 2023

Type of organic business	Number of businesses		YOY change 2023/22	
	2022	2023	(abs.)	(%)
Organic farmer	5,050	5,345	295	5.8
Producer of organic foods	990	969	-21	-2.1
Distributor of organic products and organic foods	1,187	1,175	-12	-1.0
Feed producer	77	73	-4	-5.2
Seed producer	85	95	10	11.8
Organic beekeeper	9	8	-1	-11.1
of which:				
Importer of organic foods from 3rd countries	370	340	-30	-8.1
Exporter of organic foods to 3rd countries	175	159	-16	-9.1
Farm processor	336	350	14	4.2

Source: REP; compiled by CTPOA.

organic food producers, 350 were also registered in the “organic farm” category, processing their products on site. In other words, 36 % of producers are on-farm processors. From the perspective of registered organic farmers, the extent of on-farm processing of their own products is still low and has been stagnating at around 6 % for the last three years.

The number of registered distributors also fell slightly to 1,175 businesses which represents a YOY decrease of 1 %

and shows also a certain slowdown in development. The number of registered importers also fell, for the first time, to 340 entities (8 % decrease) and the number of exporters fell at a similar rate to 159 entities. On the organic food market, there are also a great number of businesses involved in retail sale (i.e. retail chains, health-food shops etc.) who, according to the Law on Organic Farming, no longer have to be registered as of 2006.

2. PATTERN OF PRODUCTION ON ORGANIC FARMS

Data on production on organic farms has been collected by IAEI in cooperation with inspection bodies since 2007, under the authority of the MoA. Detailed data is collected throughout the year; it therefore differs from the basic data presenting the situation in organic farming as at 31. 12. 2023. From 2023 onwards, only area fully under the OF regime is monitored, i.e. without areas in conversion period.

2.1 Plant production

As in previous years, the main crops on arable land were cereals (47 %) and fodder (35 %). **Cereal acreage** increased by 5 % year-on-year (by 1,996 ha) and organic cereal production exceeded 133,000 tonnes for the first time. Wheat and oats remained the most commonly grown cereals, collectively representing 56 % of overall cereal acreage in OF. Other significant cereals, taking up more than 10 % of acreage, included triticale, barley, rye and spelt wheat. All of these major cereals recorded year-on-year increases in area and production, with the exception of spelt wheat.

Of the total quantity of cereals produced, 73 % was sold, of which 83 % was sold in organic quality. About a third of cereals produced remained on farms as feedstuffs and seed. Around 70 % of cereal sales went to the domestic market, and 30 % went to export, which shows a steady decline in exports (down from 43 % in 2015). Millet (95 %) and grain maize (54 %) were the main cereals exported.

Fodder crops decreased again slightly (by 6 % to 30,760 ha). In organic fodder, perennial species distinctly prevail (88 %), unlike conventional fodder dominated by annual species (56 %), especially maize for silage. Maize is the fourth most cultivated arable crop after wheat, rape and barley, with 223,000 ha in 2023. Overall, the acreage of fodder crops on arable land within OF is twice as high as on conventional land, and the share of perennial fodder is up to 3.5 times higher.

The acreage as well as production of **legumes** is increasing every year (acreage by 6 % and 340 ha and production by 12 % to 10,372 tonnes). The dominant leguminous species were peas (47 %) and field peas (18 %). Legumes are an essential element in crop rotation in terms of maintaining the quality of arable land, as well as providing a source of protein for livestock. The opposite is the case in conventional farming, where legumes have almost disappeared. Instead, protein feedstuffs are imported from abroad (especially soya) and crop rotation is replaced by the use of industrial fertilizers.

The acreage of **industrial crops** increased year-on-year by 4 % (181 ha) and reached an area of 4,600 ha. The main influence being an increase in the acreage of aromatic, medicinal and culinary plants (AMCP) by 11 % (197 ha), oilseed area stagnated around 2,500 ha. Within oilseeds, mustard (50 % of the area), sunflower (23 %) and oilseed pumpkin (12 %) were the most commonly grown. As a result of lower per hectare yields, both for AMCP and most oilseeds, total industrial crop production fell by 12 % to 3,618 tonnes (4,120 tonnes in 2022).

The level of **vegetable-growing and rootcrop-growing** remains permanently low, 277 ha and 414 ha (i.e. 0.3 %, resp. 0.5 % of arable land).

Permanent grassland acreage (meadows and pasture areas) has remained at a similar level for several years (around 420 thousand ha). Thanks to a gradual increase in hectare yield (4.14 t/ha in 2023), production has increased to 1.7 million tonnes of forage in hay.

The acreage of **permanent cultures** decreased for the third year, by almost 11 % (506 ha) to a total of 4,252 ha, consists mainly of orchards (68 %). Apple and plum trees are the main cultivated fruit trees. Vineyards represent 18 % of permanent culture and their acreage, on the other hand, increased by 55 % to 752 ha. Thanks to the simultaneous increase in hectare yields, grape production almost doubled

to 3,579 tonnes. Acreage of hop fields remains negligible, stagnating at around 10 ha.

In terms of yield per hectare, we can summarize that in 2023 yield in organic cereals ranged between 52–64 % of conventional yield, yield in legumes was about 85 %, yield in potatoes around 50 %, yield in oil crops 35 % and yield in fodder crops 45 % of conventional yield. Comparing production of vegetables is very difficult due to the diversity of species.

Overall production on organically farmed land in 2023 was 133,582 tonnes of cereals, 10,372 tonnes of pulses, 5,376 tonnes of root crops, 2,740 tonnes of oil crops, 792 tonnes of AMC crops and 1,420 tonnes of vegetables. Permanent cultures produced 3,371 tonnes of apples, 996 tonnes of plums, 417 tonnes of pears, 269 tonnes of cherries, about 162 tonnes apricots, and 3,579 tonnes of grapes, see Tab. 9.

Tab. 9 Pattern, production and crop yield on organic farms in 2023

Crop	Number of organic farms*	Under OF system	Organic production	Organic yield
		(ha)	(t)	(t/ha)
Arable land total	2,009	87,867.48	282,949.45	3.22
Grain cereals (including seed) – total	950	41,685.26	133,581.81	3.20
Of which: Common wheat	575	14,228.71	47,899.40	3.37
Spelt wheat	115	3,470.59	11,427.26	3.29
Rye	160	3,591.95	10,519.46	2.93
Barley	295	4,081.63	12,464.75	3.05
Oats	454	8,970.90	28,095.00	3.13
Triticale	259	4,807.96	15,256.59	3.17
Grain legumes – total	227	5,652.08	10,371.87	1.84
Root crops – total	243	414.33	5,376.01	12.98
Industrial crops – total	214	4,599.84	3,618.02	0.79
Oilseeds	115	2,505.55	2,740.10	1.09
Aromatic, medicinal and culinary plants	102	2,008.15	791.91	0.39
Fresh vegetables incl. melons and strawberries	107	276.64	1,420.32	5.13
Fodder on arable land – total (volume in hay)	1,610	30,759.56	127,922.08	4.16
Other crops on arable land	42	915.70	646.50	0.71
Fallow land (part of crop rotation)	1,075	3,177.99	0.00	0.00
Grassland – total (fodder in hay)	3,982	418,594.90	1,733,728.37	4.14
Permanent cultures – total	747	4,251.72	9,085.42	2.19
Fruit orchards	509	2,903.35	5,480.50	1.95
Vineyards	96	752.35	3,579.07	4.82
Hop-fields	4	10.50	8.42	0.80
Other permanent cultures	208	585.52	17.43	0.03

* Number of organic farms growing a given crop on organic land.

Source: IAEI Statistical survey on organic farms 2023.

2.2 Livestock production

In 2023, organic farms kept almost 425,000 animals. This number includes only so-called organic animals which have gone through the conversion period and are now kept under organic conditions. Compared to the previous year, there was a further year-on-year decline of 3.2 % in the number of animals kept. In 2023, all livestock categories in the OF have declined, with the exception of equine. As in previous years, cattle breeding dominated (almost 272,000 animals and 64 % share of the total number of animals), followed by sheep breeding with 17 % share (see Tab 10).

A YOY comparison shows a decrease of 2.7 % in the number of cattle kept organically. The decrease was recorded mainly in the category of other cattle, comprising breeding and stocker calves, bulls, heifers and breeding bulls. The downward trend also continued for beef cows and dairy cows. In contrast, slaughter cattle numbers have increased for the third year. The number of dairy cows in organic farming have been stagnant since 2012 at around 7 200 head (with a short-term increase to 7 400 head in 2014 and 2015), but numbers have fallen by almost 600 head in the last two years. Their number, as a share of total organic cattle, represented 2.5 %, which is way behind the national conventional proportion, where milkers make up 25.4 % of total cattle kept in CZ.

The decline in organic **sheep** breeding, which began in 2016, continued in 2023, with a YOY decrease of 3.1 % to 70,626 head. Sheep numbers are declining in the Czech Republic overall, but the decline is faster in organic farming (over the last five years, sheep numbers in the Czech Republic have fallen by around a fifth, and by 25 % in the OF regime).

Similarly, the number of **goats** has been declining for the fourth year (by 5.0 %, 388 head) to 7,318 head, the lowest number since 2011. As with sheep, goat numbers in the Czech Republic are also falling overall, but the decline in the OF is again faster (over the last five years, goat numbers in the Czech Republic have fallen by 5 %, and in the OF by around a fifth).

There has also been a decline in **pig** numbers (by 6.2 %, 146 head), following an increase in 2022. The number of pigs have stagnated at around 2,100 head in recent years, with the exception of 2018–2019 when organic pig numbers increased to between 2,700 and 2,850 head (the total number of pigs kept in CZ has decreased by 13 % in the last five years).

In the case of organic **poultry** breeding, the numbers have decreased (by 5.8 %, 3,832 head), both for laying hens and other poultry, while broiler numbers increased. Over the last five years, poultry numbers in the OF have increased by 25%, while total poultry numbers in the Czech Republic are rather stagnant.

In a comparison of the proportion of the main livestock categories in OF compared with overall livestock figures in CZ, it is apparent that the highest proportion is that of sheep (39.4 %). Horse breeding (27.4 %) moved into second place, ahead of goat breeding (25.4 %). Organic breeding of cattle makes up 19.1 % of overall cattle breeding, while the proportion of organic dairy cows represents only 2 % of the overall number. The proportions of organically kept pigs and poultry are negligible, with a long-term average of around 0.2 % and 0.3 % respectively. The proportion of beef cattle within OF is significant in CZ, with the number of organic non-dairy cows representing more than half of all non-dairy cows in CZ (55.7 %).

Organic meat production showed a 2.5 % increase compared to 2023, to 9,482 tonnes. The greatest share is represented by **beef**, whose production increased again by almost 2 % and as in previous years represents 90 % of total organic meat production.

In 2023, there is an increase in production, particularly in pig meat (by 31.5 % and 42 tonnes) and sheep meat (by 10.7 % and almost 29 tonnes). Production of goat and poultry meat is rather stagnant.

Over the past five years, organic meat production has increased by almost 30 % from the original 7,867 tonnes in 2018.

Tab. 10 Number of animals on organic farms in 2022 and 2023

Animal category	Number of organic farms	Number of organically bred animals*		YOY change in the number of organically bred animals 2023/22 (%)
	2023	2022	2023	
Horses	1,043	9,740	10,180	4.5
Cattle	2,968	279,939	272,277	-2.7
Of which: dairy cows	119	6,919	6,692	-3.3
suckler cows	2,722	122,549	121,410	-0.9
Sheep	931	72,912	70,626	-3.1
Goats	321	7,706	7,318	-5.0
Pigs	28	2,339	2,193	-6.2
Poultry	41	65,850	62,018	-5.8
Of which: broilers	8	32,888	34,530	5.0
laying hens	35	30,244	26,378	-12.8

* The total number of organically bred livestock includes all so-called organic animals on organic farms after conversion period.

Note: Based on the methodology modification (Eurostat), bison and buffalo were included in the category Cattle; likewise, ponies and donkeys are now part of the category Horses (Equidae).

Source: IAEI Statistical survey 2022 and 2023.

Goat meat and pig meat production has increased (by 16 %), while poultry meat volume decreased by 15 % (particularly in 2022 and 2023) and sheep meat production decreased the most (by 25 %). Beef meat production, the main organic product, increased by more than a third (from 6,542 tonnes in 2018).

Besides meat production, the sale of live **stocker animals** (cattle and sheep) was monitored. The number of stockers sold in 2023 increased and more than 64,000 calves and 12,000 lambs were sold. In recent years, the sale of calves has rather stagnated, while the sale of lambs has slightly decreased (except for 2023).

According to IAEI data, the most successful organic certified meat is poultry (94 %). Organic beef also holds a long-term high proportion of sales of organic quality (50 %). For pork, the proportion of certified sales varies from year to year, ranging between 40 and 90 % (83 % in 2022). On the other hand, the least meat of organic quality is sold in the categories of mutton/lamb and goat's meat (16 % and 7 % resp. in 2022). Stocker animals are also sold without organic certification (70 % calves and 79 % lambs). The majority of meat produced is sold on the Czech market. Roughly 37 % of beef is exported, along with 23 % of mutton/lamb and almost 23 % of stocker calves and 28 % lambs.

In 2023, after a period of stagnation, **cow's milk production** fell for the first time by 7.2 % (i.e. 2.4 million litres) to 30,889 thousand litres. This mainly concerns the production of fresh milk for further processing in dairies. **Goats' milk** (fresh and processed) production fell by 24.9 % year-on-year (i.e. 86 thousand litres), but in the long term, goats' milk production is increasing. Similarly, **sheep's milk** production is increasing by 15.0 % year-on-year (i.e. almost 5 million litres). Over the last five years, sheep milk production has doubled, especially the production of fresh sheep milk delivered for further processing.

Organic cow's milk is sold primarily on the domestic market and the majority of cow's milk is sold with organic certification (89 %). However, almost 40 % of the bio-milk purchased in this way has to be processed by dairies into conventional dairy products.

Organic egg production is still negligible when compared to conventional production. All organic eggs were (as usual) sold in CZ and the share of eggs actually sold as organic has again reached a high level (97 %). Eggs thus remain a highly demanded organic commodity.

Tab. 11 Livestock production on organic farms in 2022 and 2023

Livestock products	Unit	Production from organically bred animals		YOY change 2023/22 (%)	
		2023	2022		
Meat					
Beef	1,000 kg	2,154	8,681.45	8,843.92	1.9
Mutton	1,000 kg	620	267.00	295.62	10.7
Goat's meat	1,000 kg	126	23.06	22.84	-1.0
Pork	1,000 kg	25	134.92	177.38	31.5
Poultry	1,000 kg	13	143.02	142.56	-0.3
Live animals – sale for fattening or breeding					
Calves	head	1,992	62,700	64,063	2.2
Lambs	head	327	11,019	12,345	12.0
Milk production					
Raw milk – cow's	1,000 l	84	33,222.01	30,739.22	-7.5
– sheep's	1,000 l	6	51.60	61.00	18.2
– goat's	1,000 l	21	303.34	244.15	-19.5
Cheese – cow's	1,000 kg	24	41.40	46.28	11.8
– sheep's	1,000 kg	9	8.75	13.54	54.7
– goat's	1,000 kg	20	39.99	34.35	-14.1
Other milk production					
Acidified milk products	1,000 kg	25	262.48	253.32	-3.5
Curd	1,000 kg	22	114.05	74.00	-35.1
Butter	1,000 kg	8	3.49	2.36	-32.4
Cream	1,000 l	6	2.75	1.05	-61.8
Eggs for consumption	1,000 kg	35	352.40	350.32	-0.6
Honey	1,000 kg	1	5.63	3.00	-46.7

Source: IAEI Statistical survey 2022 and 2023.

3. ORGANIC FOOD TRADE

In 2022 the total turnover in organic foods achieved by Czech companies was approximately 11.3 billion CZK, of which Czech consumers spent almost 6.95 billion CZK on organic foods. This represents a year-on-year increase of nearly 13 %. Export of organic foods increased to ca 4.4 billion CZK. The average annual per-capita expenditure on organic foods increased to 642 CZK and the organic food share of overall food and drink consumption reached 1.65 % (see Tab. 12). Just for comparison, the EU average per-capita expenditure was 102 euros and about 5 % share of overall food and drink consumption.

The long-term main commercial category of organic foods is “Other processed foods” (36 % share and 2,467 mil. CZK). The category of “Fruit and vegetables” was in second place (21 % and 1,438 mil. CZK), followed by “Milk and dairy produce” (17 % and 1,147 mil. CZK).

In a more detailed breakdown of the “Other processed foods” category, the largest sub-category is that of “Coffee and tea”, with a turnover of 640 mil. CZK; followed by “Ready-made foods” (inc. baby/children’s foods), then “Dietary supplements”,

“Cocoa, chocolate and confectionary”, and “Culinary plants and aromatic extracts”. A turnover of 720 mil. CZK remains unattributed within “Other processed foods”. From this, more detailed analysis, it is evident that the most commonly purchased organic foods are “Fruit and vegetables”, followed by “Milk and dairy produce”.

Czech consumers traditionally buy most of their organic foods in supermarket chains (34 %; i.e. 2.4 billion CZK in 2022), but their share is declining in the long term. For the first time, e-shops came second ahead of drugstores (19 % and more than 1.3 billion CZK). As a result of the decline in sales turnover, health food and organic food stores moved to fifth place and the fourth place was taken by direct sales from farms or producers.

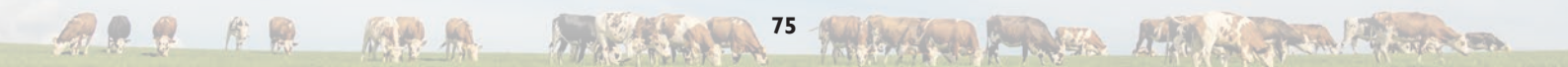
It is estimated that organic food sales via direct sale reached 663 mil. CZK and 9.5 %, sales through e-shops 1,331 mil. CZK and 19.1 %. Sales of organic food in independent food stores, pharmacies and catering, including public catering, remain at a low level of around 3–4 % and turnover around 200–300 mil. CZK each.

Tab. 12 Development in the Czech organic food market (2007–2022)

Indicator	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Total organic food turnover of Czech businesses incl. export (billion CZK)	1.39	1.98	2.24	2.72	3.73	5.70	7.02	8.26	9.41	10.22	11.30
Export (bn. CZK)	0.10	0.37	0.57	0.77	1.48	2.37	2.59	3.00	3.43	4.07	4.36
Organic food consumption in CZ (bn. CZK)	1.29	1.61	1.67	1.95	2.25	3.33	4.43	5.26	5.99	6.15	6.95
YOY change in organic food turnover (%)	70	-10	4.6	9.5	11.4	30.5	33.0	18.7	13.9	2.8	12.9
Share of total food and drink consumption (%)*	0.55	0.65	0.65	0.71	0.81	1.05	1.31	1.52	1.77	1.60	1.65
Consumption per person per year (CZK)	126	154	158	185	213	314	416	492	562	585	642
Share of import in organic food turnover (%)	62	n. d.	60	57	62	57	60	57	58	65	65
Share of supermarket chains in organic food turnover (%)	68	68	64	64	61	58	51	50	47	50	52

* Based on the publication of CSO data on annual food expenditures, the share of organic food in total food and beverage consumption in 2017 and 2018 has been retroactively updated.

Source: IAEI Statistical survey.

4. SUPPORT FOR ORGANIC FARMING AND ORGANIC FOOD PRODUCTION

4.1 Development of state support for organic farming

The first financial support for the establishment of organic farms was released as early as 1990–1992. However, the first comprehensive subsidy programme came in the support introduced in 1998, which was provided until 2003 on the basis of a government regulation specifying programmes to support non-productive functions of agriculture.

Since 2004, OF has been among the supported titles within agro-environmental measures, thus ensuring financial support for organic farmers even after the Czech Republic's entry into the EU. Conditions for financial support are governed, within member states, by a so-called program document, which is always valid for a period of seven years. In the case of CZ, these have been the Horizontal Rural Development Plan (2004–2006), the Rural Development Programme RDP (2007–2013), RDP (2014–2020) still valid for the transitional period 2021–2022 and the new Common Agricultural Policy Strategic Plan (CAP) for the period 2023–2027. Since 2015, organic farming has been supported as a separate measure from Agro-environmental-climatic measures.

Furthermore, organic farmers (since 2004) and now also organic food processors (since 2007) are given a points advantage in other selected measures within the RDP, currently in the CAP Strategic plan. Thus, OF-registered subjects often have a better chance of gaining approval and financial support for their projects.

Since 2004 OF development has also been supported via the Action Plan for OF development (AP). In 2023, the fourth AP for the development of organic agriculture in the 2021–2027 period was in force (approved by the Government in May 2021). This basic strategic document for the development of organic farming is implemented in most EU Member States.

4.2 Acreage-based subsidies

From 2023, in view of the new programming period 2023–2027, organic farmers can again enter into five-year commitments and the payment of subsidies for organic farming measures is implemented on the basis of the CAP Strategic Plan. The coexistence of organic farming with conventional farming is now allowed in accordance with European legislation.

Within the OF measure, organic farmers obtain a compensation for economic loss incurred due to the organic farming system. The payments are provided per hectare of organic land, and differentiate according to land-use (i.e. crops grown on the land). Since 2015, slightly higher payments for areas in the conversion period have been proposed.

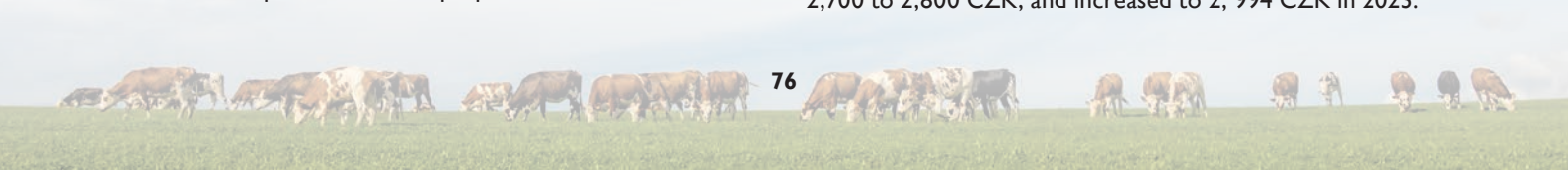
The level of payment is fixed in EUR for the whole five-year period (see Tab. 13), and the actual amount in CZK change from year to year according to the current exchange rate. In 2023, the exchange rate was 24.116 CZK/EUR. The detailed conditions for the provision of subsidies to OF in a given period are dealt with in the wording of Government Regulation No. 81/2023 Coll. In the case of expiring five-year commitments (concluded in 2019 under the RDP), the conditions for granting subsidies are set out in the original Government Regulation No. 76/2015 Coll. Overlapping of old and new OF commitments for the same applicant was allowed, but not on the same parcel.

Over the years, there have also been partial adjustments to the range of titles and terms of performance. The range of titles was increased with the inclusion of landscape orchards in the Permanent cultures category, an independent title for vineyards and hop-fields, and with the inclusion of grass grown for seed, weeding by temporary grassing, and temporary fallow land in the arable land category. On the other hand, the introduction of conditions for support only for enclosed organic farms with no combined plant production meant the cancellation of the title giving a lower level of support for grassland on organic farms with combined production. Since 2016, support for strawberry growing has also been added.

Since 2023, a new title for arable land growing perennial forage crops has been created, while the title fallow land has been removed (agricultural land can be included in the OF as fallow, but without the possibility to apply for subsidies). Furthermore, the title other permanent cultures – landscape orchards, which has been transferred to the scope of Agro-environmental-climatic measures, will no longer be supported within the OF. In addition, potato cultivation is now supported at a higher rate by reclassifying it from other arable crops to the title vegetables and special herbs. At the same time, vegetable or herb growers with an area of up to 6 ha are supported at a higher rate. There is also a new obligation to undertake compulsory training on appropriate practices in the OF at least once during the five-year commitment.

In 2023, organic farmers applied for 1,727 million CZK for about 576,874 ha of organic land, which represents a significant year-on-year increase of 11.9 % (i.e., 183 mil. CZK), see Graph 4. This rise was mainly the result of the increase in the per-hectare payments, the acreage for which subsidies were requested increased only by less than 2 % (9,702 ha).

In the past five years, the level of subsidies within the OF measure has risen by almost 25 % (+344 mil. CZK) from 1,383 mil. CZK in 2018. This rise was due both to an increase in the acreage under organic management (by 12.8 %, 66,000 ha) and to an increase in the per-hectare payments (by 10.7 % on average). In the long term, the average payment per hectare has stagnated in the range of 2,700 to 2,800 CZK, and increased to 2,994 CZK in 2023.

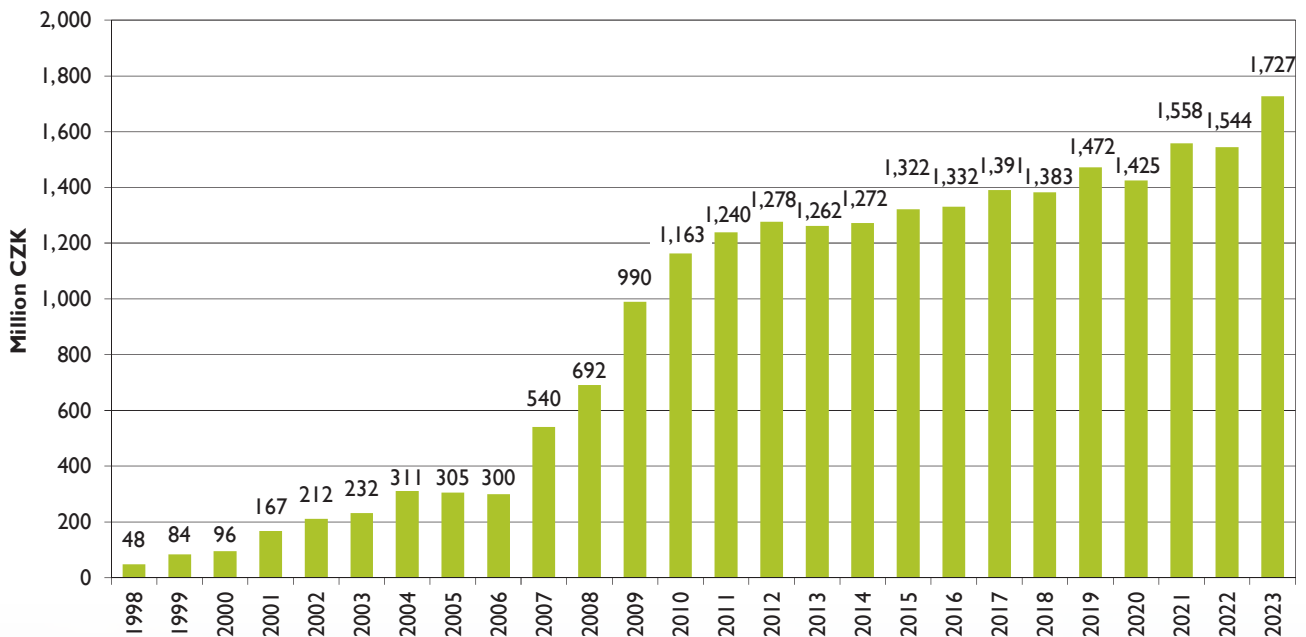

Tab. 13 Comparison of per-hectare payments in organic farming in 2023

Land use	Subsidies for	OF measure		OF measure (follow-up)		2014
		conversion period	under OF system	conversion period	under OF system	
Permanent grassland	Permanent grassland*	106	100	84	83	71 / 89
Arable land	Vegetables or special herbs	660	638	536	466	564
	Vegetables or special herbs up to 6 ha	680	660			
	Strawberries	660	638	669	583	x
	Other arable crops	323	239	245	180	155
	Perennial forage crops	137	120	x	x	
	Grass for seed	137	120	265	180	
	Grassland on arable land	137	120	79	69	
	Fallow land	x	x	34	29	x
Permanent cultures	Orchards – intensive	896	850	825	779	849
	Orchards – others	536	510	419	417	510
	Vineyards	900	847	900	845	849
	Hop-fields	900	847	900	845	849
	Other permanent cultures – landscape orchards	x	x	165	165	x

* The higher per-hectare payment for permanent grassland (89 EUR/ha) applied in 2014 had been established since 2008 for organic farms managing all areas in organic farming, i.e. without parallel conventional areas.

Source: CAP SP 2023–2027, RDP 2014–2020 (till 2022) and RDP 2007–2013.

Graph 4 Development of subsidies in OF (1998–2023)

Note: Total support represents the amount of grants applied for in a given year, not grants paid out, which are always paid out during the following year.

Source: MoA; compiled by CTPOA.

4.3 Further RDP and CAP Strategic plan measures

With regard to the low production of organic food in the Czech Republic, the Ministry of Agriculture decided to favour organic food producers and organic farmers in selected measures of the RDP in the scoring of submitted projects from 2007. The benefits for organic operators, whether in the form of additional points or higher co-financing rates, are maintained in the CAP Strategic plan.

In 2023, the advantage was applied in four interventions: Investments in agricultural holdings (33.73), Investments in processing of agricultural products (34.73), Start-up of young farmers (49.75) and Innovations in processing of agricultural products (51.77). Within these four interventions, a third of the approved applications were submitted by registered organic operators requesting subsidies of 1,238 mil. CZK, representing 22 % of the total amount of subsidies.

One more round of applications for subsidies was announced under the RDP for measures 1.1.1 Educational actions and 1.2.1 Information actions in 2023 with a total budget of 140 mil. CZK. An estimated 2.3 mil. CZK was requested for OF seminars.

There was also a call for projects to support operational groups and EIP projects, under intervention 53.77 of the CAP Strategic plan, with an allocation of 268 mil. CZK. In total, 86 applications for subsidies were registered for approximately 973 mil. CZK. The projects are gradually approved and it is not possible to estimate how many will be dedicated to OF.

4.4 National subsidies

Within national subsidies (i.e. Principles), under measure 10.E “Support of technology platforms within the field of MoA activity”, support is provided for the Czech Technology Platform for Organic Agriculture (CTPOA). In 2023 the Platform’s activities were supported to the sum of 2,500,000 CZK. Through measure 10.D. “Support for European NGO Integration” a grant is provided to enable Czech representatives to become members and regularly attend meetings of IFOAM Organics Europe, the main international NGO for organic agriculture. In 2023, the PRO-BIO Association was awarded a grant of 246,000 CZK. Under title 9.A.b.4.i., support was again given in 2023, to the sum of 840,000 CZK, for species tests to be carried out on chosen field crops in the OF regime. Under measure 9.H support for participation in international fairs is provided, in 2023 the aid covered participation in Biofach, the world’s largest organic food trade fair, to the sum of 2,697,000 CZK. The amount of 182,000 CZK supported participation in other exhibitions focused on organic products. Under measure 9.F.e “Regional transfer of information” the PRO-BIO Association received a grant of 2,559,000 CZK for providing OF advice.

Since 2017, financial support for the activities of Demonstration farms – programme 9.F.m. has been provided. Four organic farms, from a total of 20 approved demonstration farms, were supported to the sum of 2,760,000 CZK. Since 2019,

financial support in programme 1.V. has been provided for restructuring orchards within organic farming with the aim of improving the health of fruit trees and improving the quality of the fruit produced. The programme supported the planting of 37.4 ha with a grant of 7,980,000 CZK in 2023.

National subsidies also provide for improvement in animal welfare. Within programme 20.B – poultry, 186 breeders were supported by 329,606,000 CZK, of which 51,000 CZK went to 4 organic farmers. Within programme 20.C – pigs, only two organic farm drew on subsidies (0.07 % share of total subsidies of 220,039,000 CZK). Within programme 20.E – fattened bulls, a sum of 102,026,000 CZK was paid out to 723 applicants, of which 2,679,000 CZK (2.63 %) went to 105 applicants breeding fattened bulls under the OF scheme. The 20.A. and 20.D. grant programmes (aimed at dairy and non-dairy cows) have been cancelled due to lack of funding.

The MoA contributes to OF development from its budget also via other programmes. For example, support for research is ensured within the National Agency for Agricultural Research. In the year 2023, research projects focusing on OF were provided with 43,089,000 CZK, which represents a 7.6 % share of the MoA budget for Science and Research (without institutional expenditure through ministerial research organisations). OF was the theme of 13 projects of a total 178 running during 2023.

Within the framework of regular support, finances are provided for the compulsory gathering of data on OF for Eurostat, and for observing the economic state of organic farms within FADN measures (via IAEI and budget around 5 mil. CZK).

In an effort to achieve the aims of the Action plan for the development of OF in the Czech Republic, a **promotional campaign “Support organic food and products of organic farming”** was launched in 2018 by the MoA. The project is notified by the European Commission until 2028 and coordinated by the State Agricultural Intervention Fund. After a pilot campaign (2018–2019) and a three-year campaign (2020–2022) with a budget of approximately 112 mil. CZK, another campaign was planned, but due to budget constraints, the new contract was not concluded. The campaign continued in 2023, but on a limited scale (with a budget of 6.6 mil. CZK). The aim of the national campaign is to increase general awareness of organic foods and OF and to increase consumer confidence.

In 2023, the **Annual Educational Plan** was approved with a new focus on activities for children and students. The plan supported field trips for children to organically managed farms, the activity implemented by PRO-BIO LIGA with a budget of 250,000 CZK. Also the traditional training for control organisations and state supervisory authorities was realized by Bioinstitut with a budget of 75,000 CZK.

The Fruit, Vegetables and Milk in Schools project supports the inclusion of organic farming products from the 2023/2024 school year with a higher level of support. The condition for suppliers is that the share of organic products is at least 10 % of the total number of portions supplied per school year.

Finances are also provided for the activity of non-governmental, non-profit organisations (NGO) focusing on support for development of organic farming and organic food production. In 2023, NGO activity in the OF sector was funded to the sum of 1,475,000 CZK (2,273,459 CZK in 2022 and 2,839,524 CZK in 2021). Thanks to this regular support from the MoA, agricultural organisations and other NGOs can ensure the general promotion of OF and organic foods. Among the most important promotional activities regularly supported by MoA resources are the following:

- MoA national campaign “September – Organic Food Month” (since 2005), newly covered by the national promotional campaign to promote organic food and products of organic farming
- “Best Organic Food of the Year” competition (since 2002), new name and logo from 2022, previously named Czech Organic Food of the Year

- Award “Organic Farm of the Year” (since 2019) created by merging two awards, namely „Best Farmer“ organised by PRO-BIO Association (since 2011) and „Barták’s Pot“ award for the best organic farmer (since 1992)
- Operation of an information and education website on organic farming and organic food „www.lovime.bio“, including a map of Czech organic food <https://kde.lovime.bio/>
- Prague Biojarmark – a farmers’ market in Prague focused exclusively on organic food (from 1994–2012, renewed from 2017)

Many organic farms and organic products are also presented within nationwide promotional events not directly focused on organic production. These include the Regional Food competition, the MoA project “Know your farmer” and new educational campaign to promote quality food “Quality Academy”.

5. ORGANISATIONS AND ASSOCIATIONS INVOLVED IN THE OF SECTOR

Specialist organisations and associations

PRO-BIO Association of Organic Farmers

is a non-profit organization which supports and promotes the interests of organic farmers, processors and retailers of organic food in the Czech Republic..

www.pro-bio.cz

- PRO-BIO Regional centres
- PRO-BIO Advice Centre
- PRO-BIO League, consumer branch
- PRO-BIO organic food shops

CTPOA – Czech Technology Platform for Organic Agriculture

The platform brings together institutions that cover an area of science, research and education, farmers and processors from practice as well as unions and associations active in raising awareness of organic agriculture. The aim of the platform is to build and promote the development of knowledge in the field of organic farming and organic food production and enhance the competitiveness of the organic agricultural sector in the Czech Republic in all key areas.

www.ctpez.cz/en

EKOVIN – Association of integrated and organic production of grapes and wine

www.ekovin.cz

BioSad – Association for organic fruit production

www.biosad.cz

Inspection/certification organisations and state supervisory authorities

ABCERT AG branch www.abcert.cz

Biokont CZ, s.r.o. www.biokont.cz

BUREAU VERITAS CERTIFICATION CZ, s.r.o. www.ekozemedelstvi.cz

KEZ o.p.s. <https://www.kez.cz/en>

ÚKZÚZ – Central Institute for Supervising and Testing in Agriculture <https://lukzuz.gov.cz/public/portallukzuz/en>

SVS – State Veterinary Administration <https://en.svscr.cz/>

SZPI – Czech Agriculture and Food Inspection Authority <https://www.szpi.gov.cz/en/>

Department of Environmental and Organic Farming, Ministry of Agriculture

www.mze.gov.cz/en

Trading organisations

PRODEJ-BIO www.prodejbio.cz

CZECH ORGANIC MILK cooperative <http://ceskebiomleko.cz/>

Education, research and advisory organisations

Bioinstitut, o.p.s. – Institute for organic agriculture and sustainable landscape development

Bioinstitut focuses on supporting the development of organic farming in the Czech Republic through providing advice, training, transfer of knowledge from research into practice, publishing, education and promotion of OF among professionals and the public and communication of OF needs to national administration. Bioinstitut is a coordinator of the Czech Technology Platform for Organic Agriculture and a member of FiBL International – international association of research institutions in the field of organic farming.

www.bioinstitut.cz

Biocont Laboratory www.biocont.cz

Czech Organics www.czechorganics.com

Czech Agrifood Research Center <https://www.carc.cz/en/>

Institute of Animal Science <https://vuzv.cz/en/>

Research Institute for Fodder Crops, Troubsko www.vuvt.cz

Agritec Plant Research www.agritec.cz

Institute of Agricultural Economics and Information www.uzei.cz

Czech University of Life Sciences, Prague www.czu.cz/en

University of South Bohemia, České Budějovice www.jcu.cz/en/

Mendel University in Brno www.mendelu.cz/en/

Institute of Chemical Technology, Prague www.vscht.cz

Farmer School – Vocational School of Organic Agriculture www.farmarskaskola.cz

Notes

A series of horizontal dotted lines for writing notes, spanning most of the page width.

Zpracovala/Edited by:

Ing. Andrea Hrabalová

Autoři fotografií/Authors of photos

obálka/cover - Anton Havelaar/Shutterstock.com

zápatí/footer - Petr F. Marek/Shutterstock.com

Veronika Stupková - s./page 8, 11, 16, 26, 30, 33, 40, 42, 45, 47, 50, 55, 61, 67, 71, 79

Jan Hvízdal - s./page 23,29,70

Archiv MZe – s./page 57

UzFoto/Shutterstock.com - s./page 14

bikeriderlondon/Shutterstock.com - s./page 18

arazu/Shutterstock.com - s./page 36

Studio_Peace/Shutterstock.com - s./page 44

Publikace byla zpracována za finanční podpory Ministerstva zemědělství prostřednictvím dotace na činnost České technologické platformy pro ekologické zemědělství.

The publication was prepared with the financial support of the Ministry of Agriculture of the Czech Republic through a grant for the activities of the Czech Technology Platform for Organic Agriculture.

MINISTRY OF AGRICULTURE
OF THE CZECH REPUBLIC

Vydalo/Published by
Ministerstvo zemědělství
Ministry of Agriculture of the Czech Republic
Těšnov 65/17, 110 00 Praha I
www.mze.gov.cz

Tisk/Print by KLEINWÄCHTER holding s.r.o.
ve Frýdku-Místku

I. vydání

Praha 2025

ISBN 978-80-7434-788-7